

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Фарук Дизгаревић

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ПОЗОРИШНИ АМАТЕРИЗАМ 1900-2000.

Друго допуњено издање

ЕДИЦИЈА
Јагатъ

ПРИБОЈ 2002.

САДРЖАЈ

Уводна реч	8
Поглед на друштвено-економске прилике у Прибоју последњих деценија XIX века	11
Прве аматерске позоришне представе	21
Ратне године и обнова позоришног аматеризма	29
Тежња ка социјално-просветитељској тематици	39
Комплетнији вид позоришног рада	53
Време развоја града, забава и лаких комедија	73
Нове иницијативе, промене у ансамблу и репертоару	95
Преображај израза и период авангарде у прибојском драмском аматеризму	115
Крај века, настојање ка очувању континуитета	157
Резиме (Summary)	207
Редитељи који су радили са прибојским аматерима	211
Попис изведених дела	212
Регистар личних имена	215
Белешка о аутору	231
Др Слободан Калезић: Узбудљива хроника	233
Милан Мађарев: Будућност припада аматеризму	237

времену. Тек у оквиру тога може се целовитије схватити и оценити права вредност столетне активности позоришног аматеризма.

Наша настојања да у највећој мери изнесемо проверене податке о којима нису постојали писани трагови обавезала су нас да обавимо разговоре са десетинама учесника или савременика појединих догађаја и раздобља у којима су се они дешавали. Осећамо пријатну обавезу да искажемо захвалност неким од њих: Магбули-Були и Авду Прљачи, др Кости-Браци Јанковићу, наследницима пок. Шукрије Хасанагића, Сретку Јечменици, Шефкету Хасанагићу, Здравку Газдићу, Владимиру-Влајку Дробњаковићу, Јовану Вранићу, Шефкету Кадришићу, Хилмији Хасанагићу, Едибу Хасанагићу, Зори Пурић, Миру Стокићу, Милу Јелићу, Коси Павловић, Зденки Пушкарић, Расиму Ђелахметовићу, Милки Јанковић, др Зорану Девићу, Милану Дедовићу, Миломиру Љујићу и Предрагу Педи Коруновићу. Сенима оних који више нису међу нама одајемо дужну пошту.

Захваљујемо се на помоћи Народном музеју из Ужица и предусретљивости на коју смо наишли у Народној библиотеци у Београду, Историјском архиву из Ужица, Библиотеци Етнологског института из Београда, Народној библиотеци „Вук Караџић“ из Пријепоља, Документационом центру Архива Фабрике аутомобила Прибој и Звичажном музеју у Пријепољу.

Неким људима дугујемо посебну захвалност. То су Ибрахим Ђата Хасанагић и Саво Дерикоњић. Током настанка ове хронике о свакој написаној страни водили смо дугачке, занимљиве и корисне разговоре. Не одступајући од своје уобичајене критичности, они су изрицали позитивне и подстицајне речи на чему им исказујемо посебну захвалност. Захвалност и велики дуг осећамо и према господину Зорану Јановићу, власнику ДОО „Прогрес“ Прибој, доказаном мецени и донатору прибојске културе, посебно позоришне уметности, који је омогућио штампање ове монографије. Искрено ценимо залагање ак. сликара Радомира Верговића који је дао не мали допринос да књига изгледа овако.

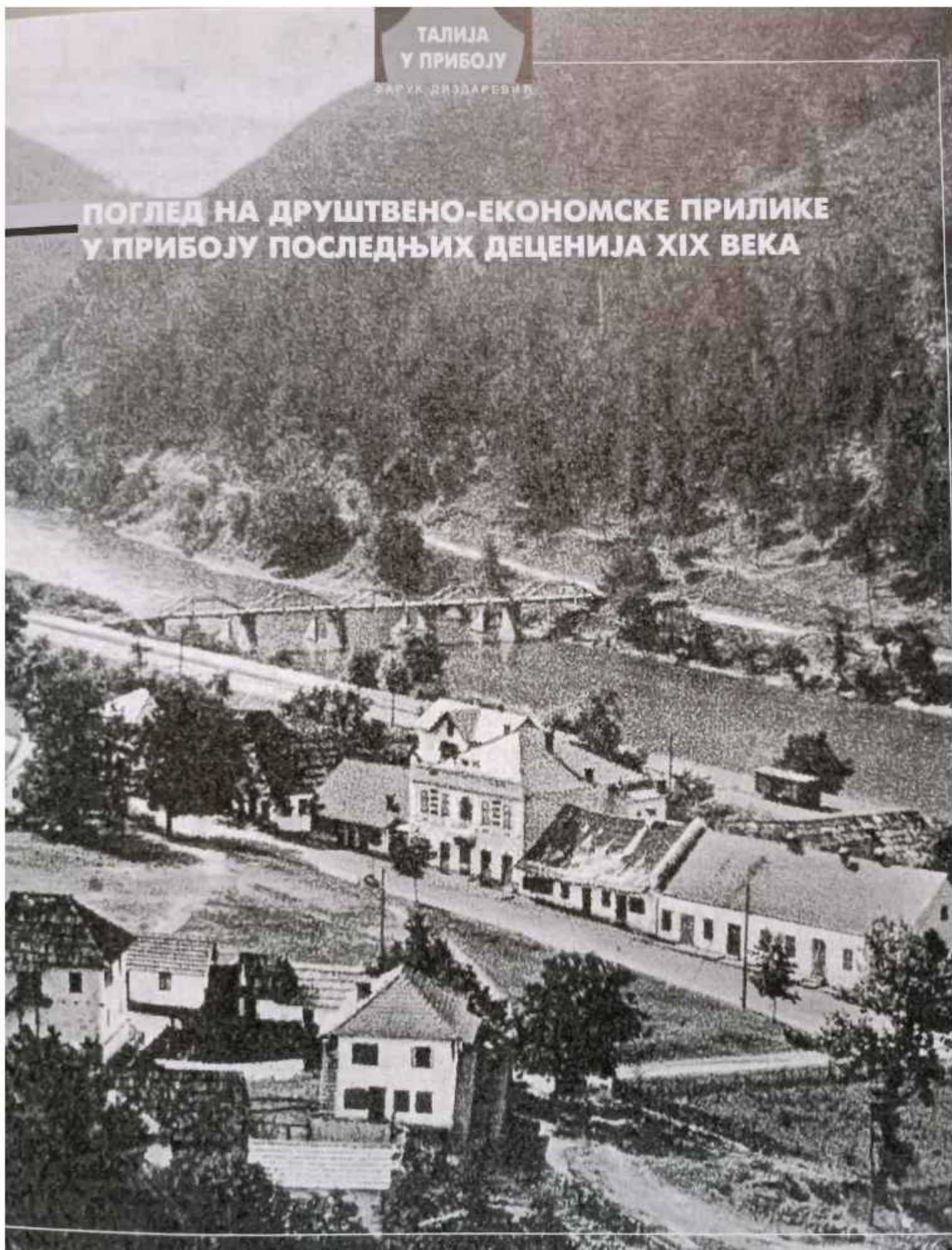
У Прибоју, децембра 2001.

Ф. Д.

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИОДАРЕВИЋ

**ПОГЛЕД НА ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКЕ ПРИЛИКЕ
У ПРИБОЈУ ПОСЛЕДЊИХ ДЕЦЕНИЈА XIX ВЕКА**

ни таванице. „Кад уђе човек у какову кућу, ама мислиш да си у какову цркву унишао, тако су измоловане, које су богатије све темлом украшене, а које су понижње, све бојама“.⁴ Пре 1878. године нарочито су се истицале Хасанагића куће, лепе грађевине босанско-источњачког типа. Крајем XIX и почетком XX века, доласком у Прибој богатих трговаца из оближњег и ширег подручја, знатно се појачава утицај европског начина грађења кућа и унутрашњег распореда у њима. Појављује се нова кућа од камена и цигле, са другачијим кровом, вратима и прозорима. Доксат и камерију замењују балкони, често са оградом од ливеног гвожђа. Земљану пећ замењује метална, а увођењем штедњака нестају огњишта и черен (куће Стријелића, Борисављевића, Стевовића...).

Варош, која се до тада развијала између Ходовог и Голешког потока, шири се према Мишковцу и спушта ка десној обали Лима. Поред саме обале реке биле су баште које су спајале насеље са реком.

Крајем XIX века *калдрмисана је главна улица*, насута туцаником и поваљана. Расвета у градовима средњег Полимља у овом веку била је слаба и недовољна. У то време нигде није било „ни фењера ни стакла“ па су се користиле лојане свеће.⁵ Приликом кретања по вароши ноћу ношени су луч или свећа. Ове свеће палили су

грађани и испред улазних дворишних и испред кућних врата кад имају какву свечаност - славу, свадбу или кад се увече одржава посело или се иде на посело. Осамдесетих година XIX века *уведени су фењери са лојаним свећама дуж главне улице* у Прибоју. Њих 1890. године замењују *фењери на гас*, али их је било свега четири: на Бријегу, испред зграде Општине, пред џамијом и српском капелом. Боље и са чешћим фењерима био је осветљен аустроугарски логор на Зеленцу. Фењери су били постављени на дуже гвоздене шипке које су биле учвршћене на дрвеним стубовима.⁶

О хигијени града су се старали сами грађани. То је била ствар и мерило понашања и учвршћено правило. Свак је чистио простор испред своје радње, своје кућно двориште; заједнички су се одржавали сокаци, чупана трава по калдрмама, прскало се водом преко лета да нема прашине и чистио снег. Сакупљено смеће повремено је одвожено ван вароши општинским колима са упрегнутим коњима.

Основни правац урбаног развоја Прибоја одређивала је његова улога (раније) караванске станице и сталног протока путника и трговаца према високо развијеним привредним центрима истока и запада.⁷ Крајем XIX века прокопани су и урађени нови путеви, који су боље повезивали Прибој

4 Нићифор Нинковић, *Жизниописаније моја 1807-1842*, Нови Сад, 1972.

5 Миле Крповић, *Пријепоље*, Пријепоље, 1963.

6 Бригу о фењерима водили су за то плаћени људи, најчешће служитељи у општини или телали. Они су имали мале, лаке стубе којима су се пели до фењера: носили су једну мању кантицу подешену за наливање фењера гасом. То се понекад радило немарно, па се до пола наливени фењер гасио пре сванућа. Фењери су најпре набављани у Аустроугарској, а касније су израђивани у Прибоју, у радњи лимара Љујића.

7 Др Хатиџа Чар-Дрнда, *Прибој за време Шурске окупације* (необјављени рукопис)

тић, свршени богослов из Нове Вароши. Иницијативи српских грађана за оснивање ове школе успротивила се окупаторска аустроугарска власт која је смерала да овде отвори једну комуналну школу по програму који би она сама прописала, али у томе није успела.¹⁴ Српска школа је најпре била смештена у једној згради од плетера, а од 1905. године пресељена је у хан Манастира Бање, који је нешто направљен и прилагођен за потребе школе.¹⁵

Берлинским конгресом (1878) Аустроугарска је добила право да смести своје војне гарнизоне у Новопазарском санџаку. Једним накнадним уговором са Турском, потписаним 21. априла 1879. године, омогућено јој је да доведе своје трупе и у Прибој. Непуних пет месеци потом оне су стациониране у овом месту. Аустријанци су намеравали да сместе свој гарнизон у Калуђерском пољу, узводно од вароши, и ту оснују нови град. На том доста пространом пољу видели су могућност ширења насеља, а и лековите воде Бање биле су им на самом домаку. Представници вароши нису се са тим сложили. Након дугих разговора и убеђивања постигнут је договор са командним особљем гарнизона да Хасанагићи издвоје један део свога великог поседа и симболично уступе аустријској војсци на сто година уз накнаду од једне круне годишње. Кад су разговори окончани, око 1.000 аустријских војника умарширало је у град и основало логор

на Зеленцу, низводно од вароши. На земљишту добијеном „под закуп“, они су саградили зграду за официрске станове, четири касарне за војску, пошту, пекару, добро уређен ресторан и црквицу. Мало подалје, испод оближњег брега, била је штала за војничке коње из коморе, шупе за кола и магацин за војничку спрему и храну. Круг касарне био је испарцелисан стазама посутим белим туцаником, око којих је било засађено доста цвећа и украсног растиња. У оквиру тог простора изграђени су терени за забаву и спорт: тениско игралиште, куглана, итд. Улаз у логор био је са главне улице, са великом дрвеном капијом. Егзерцир-плац им је био у Мраморју.¹⁶

Долазак аустријске војске и изградња гарнизона битно су изменили живот у овом граду. Прибој ускоро постаје жива варош, са развијеном трговином и разменом робе у самом месту, али се пословало и са великим трговачким центрима као што су Солун, Скопље, Сарајево и Дубровник. Из околних места долазе познати трговци са породицама и насељавају се у Прибоју, привучени могућношћу разграђивања својих послова (Борисављевићи, Стевовићи, Вранићи, Мелентијевићи, Љујићи, Пауновићи, Рољевићи, Терзе...). Пристигли су из околних села Караџићи и Јевђевићи. Из Никшића се досељавају у Прибој Хаџихамзићи, Сукићи и Златанићи, из Чајничка Мусабеговићи и Праше а нешто раније из Ужица Мулаосмановићи и Зил-

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Овај објект је саграђен 1885. године и до изградње нове школске зграде служио је за потребе школе. У приземљу је имао два одељења а на спрату је становао учитељ. Порушен је 1972. године приликом изградње пруге Београд-Бар.

¹⁶ В. Шалипуровић, *Прилози за историју грађевинарства у Средњем Полимљу у XIX веку*, Београд, 1979.

цевићи. Они овде заснивају значајне трговачке послове, купују земљишта, подижу куће, отварају радње, кафане, изграђују хотеле.

Досељене трговачке породице формирају и учвршћују у Прибоју нови грађански стаљ, потпуно разбијајући дотадашња схватања о пословању и пословним односима. Домаће становништво је покушавало да се уклопи у ту нову атмосферу. Смаил Хасанагић отвара већу трговачку радњу, проширујући ранију делатност. Довођењем пруге до Увца отварају се нови простори трговини и капиталу.¹⁷ У Прибоју се оснива прва *Трговачка компанија удруженог капиџала Бајровић-Стевовић-Веселичић* коју чине истакнути прибојски, пљеваљски и пријепољски трговци. Ова просперитетна фирма формира своје филијале у Бијелом Пољу, Пријепољу, Пљевљима и Сјеници. Највећи део трговачког промета на овом подручју одржавала је ова корпорација чија је новчана стабилност била позната на великим даљинама, па је имала приступ кредитима и код познатих тршћанских трговачких кућа. Своје пословне просторије имали су у лепој и модерној згради подигнутој у центру града, где је данас зграда Поште. Упоредо са њима браћа Борисављевићи, Хаџихамзићи и Рустемагићи постали су познате трговачке куће са замашним сумама капитала уложеног у артикле које су са ових страна извозили.¹⁸ Најбогатија прибојска породица осамдесетих година XIX века

били су Вуковићи, чијих потомака сада више нема. Трговачки промет се одвијао преко *Царинарнице* успостављене 1894. године.¹⁹

Развој привредног и друштвеног живота захтевао је, између осталог, и изградњу новог *хошела*. Прекопута аустријског логора Трговачка компанија започела је 1880. године градњу модерног хотела. За кратко време радови су приведени крају и 1882. године хотел је отворен за госте. Зграда, основе трапезоидне, имала је приземље и спрат. Са уличне стране била су два улаза у објекат. Рамови врата и прозора у зиду изведени су лучно од цигли. Изнад њих су постављене, пластично обрађене, гредице изразито наглашеног профила. Украси изнад прозора су ручно рађени. Већ спољним изгледом зграда је деловала репрезентативно. Хотел је располагао удобним собама за спавање, са верандама окренутим према Лиму и великом и малом салом са пратећим просторима. У салону су се могли играти шах и билијар, а и читати дневна штампа.

Прибој је добио *воду из водовода* 1885. године. Овај важан комунални подухват финансирани су сами грађани. Нови хотел је прикључен на водоводно-канализациону мрежу и са тим комфором био је једини у крају.²⁰

Дакле крајем XIX века већ се напушта живљење „in modo balcanico“ које је вековима опстајавало у Прибоју.

17 М. Савић, *Наша индустрија, занати, трговина и привреда*, Сарајево, 1929.

18 Ibidem

19 Симон Јоановић, *Новобазарски санџак 1878-1900*, Новобазарски зборник бр. 7, Нови Пазар, 1983.

20 „Стевовића хотел“, како се касније звао, срушен је 1973. године приликом изградње пруге Београд-Бар.

На културно-просветном плану у прибојском крају изузетну улогу су одиграле новоформиране школе и њихови учитељи.²¹ Они су мисионарском упорношћу, пролазећи кроз велика искушења, ометани од турских и аустроугарских власти, проналазили начин за свој рад на подизању образовања и интелектуалне културе тадашње младежи. Интересантно је истаћи како су они, као просветно-културни чиниоци друштва, својим трудом узиђивали камичак по камичак у мозаик културног живота Прибоја. Поред осталог, у то време је веома тешко било доћи до књига које су, упркос томе, слате у ове крајеве из Београда, Солуна и Цариграда. Васо Рољевић, сељак из Штиткова, тридесетих година XIX доносио је из Србије књиге и плате учитељима у Полимљу кријући их у стељама самара, зобницама, шупљим штаповима и издубљеним коњским копи-тама.²² Ови примери напора и домишљатости потврђују да је људска мисао увек динамична и несавладива. Стеван Антонијевић и Рафаило Вукадиновић, који су учитељовали у Прибоју последњих година XIX века, набавили су за своју школу, поред уџбеника и пет кола књига Српске књижевне задруге, затим нека дела Вука Караџића и његову „слику“, часописе „Босанска вила“, Гласник Земаљског музеја ... и све то сместили у, за ту потребу, направљен ормар. Учитељи ће налазити начина да дођу до књига из Библиотеке

„Мало позориште“, издање Рајковића и Ђуковића, по којима ће касније припремати и прве позоришне комаде.

Године 1898. Стеван Антонијевић ће и званично основати *Читалиште* чији интересантан и доста богат књижни фонд је могло користити сво грађанство места. Читалиште је било смештено у простору Народне основне школе.²³

Велику помоћ организацији школства, раду школа и решавању сваковрсних питања из ове области, давале су црквено-школске општине. Директор Пљеваљске гимназије г. Петар Косовић, истичући рад црквено-школске општине у Прибоју (која је била, по истраживањима Вукомана Шалипуровића једна од најбогатијих у Старој Србији), 1909. године каже да је то узор шта све може учинити заједнички напор. „Мали Прибој (...) а одваја далеко у свом раду“.²⁴

Поред школа и црквено-школских општина постојале су у Полимљу и бројне културне и добровољне организације које су шириле и развијале националну свест, тековине културе и културног наслеђа. У Прибоју је почетком XX века постојало Друштво „Свети Сава“ које је имало секцију „Српска омладина“ са хором, драмском групом и оркестром. Ова секција се истицала у припреми програма прослава и забава на којима се окупљало грађанство Прибоја, без обзира на конфесио-

21 С. Станојевић, *Народна енциклопедија српско-хрватско-словеначка*, књ. I-IV, Загреб, 1925-1929. (под: Прибој, Полимље, Бања, Дабарска епархија, Стари Влах и Увац).

22 Из разговора са Вукоманом Шалипуровићем, обављеним 1971. године

23 Фарук Диздаревић, *Сво година Читалишта у Прибоју (1898-1998)*, Едиција Testudo, Прибој 1999.

24 Др Р. Петковић-Поповић, В. Шалипуровић, *Српске школе и просвета у западним крајевима СХРБ Србије у 19. веку*, Прибој, 1970.

налну припадност. Муслимански живаљ вароши у ово време није имао својих организованих културно-просветних друштва.²⁵

Забавни и културни живот крајем XIX и почетком XX века био је у Прибоју прилично разноврстан: људи су се окупљали по кућама уз свирку, песму, разне игре и шале, одлазили на излете (теферице) по околини, имућнији су излазили са коњима на јахање. У бројним кафанама и хотелу приређивале су се забаве са игранкама и лутријом, играо шах и билијар, читале новине. Посебну живост су уносиле разне музичке „банде“ са певачицама које су гостовале у овом месту.²⁶ Оркестар аустроугарског Гарнизона свирао је „окретне“ игре, док је оркестар „Српске омладине“ свирао народна кола. Велико занимање изазвао је музички аутомат донет у Прибој 1890. године. Та музичка кутија, која је била око метар у квадрат, свирала је тричетири мелодије. Од тог времена па надаље преживела је све догађаје, али јој се педесетих година XX века губи сваки траг.

Већ је било речи да је у оквиру гарнизонског парка било изграђено и тениско игра-

лиште. У почетку су ретки локални знатижељници само посматрали скакутање жућкасте лоптице, господу и госпођице странце како вешто баратају рекетима, а касније су већ и учествовали у игри. Ово тениско игралиште је за то време било јединствен случај у историји тога спорта у овом делу наше земље.²⁷

Постоје претпоставке да су у ресторану аустријског логора гостовале путујуће позоришне групе, чијим представама су, могуће је, присуствовали званичници града и појединци, док их је народ бојкотовао.²⁸

Овако је, кратко речено, изгледао Прибој на самом крају XIX века. Та мала тачка у којој су се буквално додиривала два царства (Турско и Аустроугарско) различитих културних провенијенција, са биполарном влашћу у самом месту, са Србијом у непосредном суседству која је животно била заинтересована да стари крај присаједини матици, са предузимљивим и делатним трговцима и учитељским кадром који је разгоревао зубљу просвећености и културе, била је једно живо, пулсирајуће ткиво које је живело у свом микрокосмосу доста необичним животом.

25 Др Хатица Чар-Дрнда, *Прибој за време Шурске окупације* (необјављени рукопис)

26 У „Житији Борисављевића“ које се налази у Историјском архиву у Ужицу на страни 27. се каже: „Наша младеж заплива у пијанчењу; пива, коњака, розалина, вина(...)\", затим да у варош „стигоше музиканти и певачице“, а онда „заредаше свакодневна и свакодневна пумповања, игранке и коцкања, ђаскање, левентовање и утакмице у трошкарењу, пијанчења и задуживања“.

27 На овом терену играли су тенис пројектанти пруге Увац-Прибој средином двадесетих година п. в.

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ
ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

ДВА ЦВАНЦИКА

ШАЛА У ЧЕТИРИ ЧИНА

НАПИСАО

МИЛОВАН Ђ. ГЛИШИЋ

(ПРЕШТАМПАНО ИЗ „ОТАЧИНЕ“)

БЕОГРАД

У КРАЉЕВСКО-СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРНИ

1889

ДВА ЦВАНЦИКА
ШАЛА У ЧЕТИРИ ЧИНА

НАПИСАО
МИЛОВАН Ђ. ГЛИШИЋ

(ПРЕШТАМПАНО ИЗ „ОТАЧИНЕ“)

БЕОГРАД

У КРАЉЕВСКО-СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРНИ

ЦВАНЦИКА

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

ПРВЕ АМАТЕРСКЕ ПОЗОРИШНЕ ПРЕДСТАВЕ

Д В А Ц В А Н Ц И К А

ДВА
ЦВАН
ЦИКА

Стара 1899. и нова 1900. година испраћене су и дочекане изузетно свечано у целом свету. Штампа је забележила бљештаве приредбе у Паризу, Бечу, Београду, Сарајеву... У Прибоју, у ресторацији аустријског гарнизона, украшеном разнобојним лампионима, тракама, вештачким цвећем, расветом од 1.900 свећа, уз музику доведену из Сарајева, уз валцер и друге игре, славило се до раних јутарњих сати. С друге стране, у месном хотелу и кафанама весело и бучно се прослављао улазак у нови век. Нема података да су неког од представника вароши Аустријанци позвали да присуствује њиховој новогодишњој забави. Мање од месец дана потом у Прибоју ће се извести једна лепа и значајна приредба.

Крајем 1899. (29 новембра) образован је нови одбор за приређивање Светосавске забаве са председником Васом Р. Стевовићем на челу и члановима Јевремом Новаковићем, Јевремом В. Јевђевићем, Василијом Стријелићем, Ђорђем Поповићем и Василијом Ј. Марићем. Програм Светосавске забаве 1900. године одржан је у месној школи, која је била украшена природним зеленилом (боровим гранчицама), иконом Светог Саве, сликама султана, митрополита Дионисија, Вука Ст. Караџића и покојног Тома Јовановића, трговца из Скопља (који је био таст прибојског трговца Алексе Борисављевића).

Вечерња и јутарња молитва одвијале су се такође у школи која је имала и функцију црквене капеле, јер у Прибоју у то време није било цркве. Вече уочи Св. Саве вечерњу је служио високопречасни архимандрит манастира Бања Гедеон Марић. На Светог Саву „звечке и звуци позваш све мало и велико у овдашњу капелу на молитву. Окупи се народ из Прибоја, Бање и Раче“. Домаћин ове прославе био је Васо Р. Стевовић, који је ломио и колач улоге домаћина за наредну годину прихватио се Алекса Борисављевић.

Церемонијал прославе се састојао од говора архимандрита Гедеона Марића, потом говора ђакона и учитеља Василија Марића о животу и делу Св. Саве. У церемонији целиване су и кропљене иконе Св. Саве уз песму „Ускликнимо с љубављу“ коју је певао ђачки хор. Док су се гости служили „јелом, пићем и кољивом“, ученици и ученице су сво време наизменице декламовали и певали на опште задовољство присутних“. Упоредо се у дворишту школе одвијало ђачко весеље. Увече, у истом простору, с циљем подмагања сиромашних ученика, била је забавна са плаћеним улазницама и прилозима. „Салон у коме је држана забава био дивно декорисан сликама и венцима“.²⁹ Као гости забави су присуствовали и представници царске власти.³⁰ Учитељ Марић је отпочео забаву пригодним говором о значају приредбе, затим је ђачки

28 В. Шалипуровић, *Културно-просветне и политичке организације у Полимљу и Рашкој 1903-1912*, Нова Варош, 1972.

29 *Цариградски гласник*, бр. 9. од 24. II 1900.

30 Овој забави присуствовали су представници турске власти: мудир-беј прибојски Етхем еф. Јузбаша, његов син Мехмедалија, затим командант војни Хасан еф., војни мупазим, Хасан еф. малазим заптијски и др. Није било представника австроугарског гарнизона.

Стара 1899. и нова 1900. година испраћене су и дочекане изузетно свечано у целом свету. Штампа је забележила бљештаве приредбе у Паризу, Бечу, Београду, Сарајеву... У Прибоју, у ресторацији аустријског гарнизона, украшеном разнобојним лампионима, тракама, вештачким цвећем, расветом од 1.900 свећа, уз музику доведену из Сарајева, уз валцер и друге игре, славило се до раних јутарњих сати. С друге стране, у месном хотелу и кафанама весело и бучно се прослављао улазак у нови век. Нема података да су неког од представника вароши Аустријанци позвали да присуствује њиховој новогодишњој забави. Мање од месец дана потом у Прибоју ће се извести једна лепа и значајна приредба.

Крајем 1899. (29 новембра) образован је нови одбор за приређивање Светосавске забаве са председником Васом Р. Стевовићем на челу и члановима Јевремом Новаковићем, Јевремом В. Јевђевићем, Василијом Стријелићем, Ђорђем Поповићем и Василијом Ј. Марићем. Програм Светосавске забаве 1900. године одржан је у месној школи, која је била украшена природним зеленилом (боровим гранчицама), иконом Светог Саве, сликама султана, митрополита Дионисија, Вука Ст. Караџића и покојног Тома Јовановића, трговца из Скопља (који је био таст прибојског трговца Алексе Борисављевића).

Вечерња и јутарња молитва одвијале су се такође у школи која је имала и функцију црквене капеле, јер у Прибоју у то време није било цркве. Вече уочи Св. Саве вечерњу је служио високопречасни архимандрит манастира Бања Гедеон Марић. На Светог Саву „звечке и звуци позваше све мало и велико у овдашњу капелу на молитву. Окупи се народ из Прибоја, Бање и Раче“. Домаћин ове прославе био је Васо Р. Стевовић, који је ломио и колач, а улоге домаћина за наредну годину прихватио се Алекса Борисављевић.

Церемонијал прославе се састојао од говора архимандрита Гедеона Марића, потом говора ђакона и учитеља Василија Марића о животу и делу Св. Саве. У церемонији целиване су и кропљене иконе Св. Саве уз песму „Ускликнимо с љубављу“ коју је певао ђачки хор. Док су се гости служили „јелом, пићем и кољивом, ученици и ученице су сво време наизменице декламовали и певали на опште задовољство присутних“. Упоредо се у двооришту школе одвијало ђачко весеље. Увече, у истом простору, с циљем потпомагања сиромашних ученика, била је забава са плаћеним улазницама и прилозима. „Салон у коме је држана забава био је дивно декорисан сликама и венцима“.²⁹ Као гости забави су присуствовали и представници царске власти.³⁰ Учитељ Марић је отпочео забаву пригодним говором о значају приредбе, затим је ђачки

28 В. Шалипуровић, *Културно-просветне и Допишчке организације у Полимљу и Рашкој 1903-1912*, Нова Варош, 1972.

29 *Цариградски гласник*, бр. 9. од 24. II 1900.

30 Овој забави присуствовали су представници турске власти: мудир-беј прибојски Етхем еф. Јузбаша, његов син Мехмедалија, затим командант војни Хасан еф., војни мулазим, Хасан еф. малазим заптијски и др. Није било представника аустроугарског гарнизона.

хор отпевао химне Св. Сави и султану, а иза тога су ишле разне песме и декламације. Иза овог дела програма уследила је краћа пауза након које је настављена приредба са гусларом Стевом Васојевићем из села Дубнице код Сјенице и г. Радивојем Новаковићем,

„грађанином овдашњим који је певао српске народне песме на опште задовољство”.³¹ По средини приредбе, кад је створена потребна атмосфера, Драмска секција „Српске омладине” приказала је премијеру комада Милована Глишића *ДВА ЦВАНЦИКА* коју су „лепо извели у сеоском народном оделу господина Димитрије Монастерлија, Влада Стријељић: капетана је приказивао г. Дико Крсмановић а ћату Влајко Караџић”.³² Извештач о представи био је врло задовољан њеним квалитетом па текст завршава речима: „Срдачно им од нас хвала”!

Овај први позоришни комад припремљен и изведен у Прибоју 1900. године режирао је Василије Ј. Марић. Са овом представом отпочиње историја позоришног аматеризма у Прибоју.

Након честитки редитељу и глумцима, забава је наста-

вљена „народним играма које су трајале до бијеле зоре”. Представници царске власти и виђенији грађани одали су признање организаторима ове забаве на челу са господином Васом Стевовићем.³³

Очигледно је да је поменути програм дуго

и пажљиво припреман, да се водило рачуна о његовој разноврсности, а из самог тока приредбе види се да је лепо режиран (пригодан говор, хорске песме, рецитације, гуслар, певач народних песама уз пратњу оркестра, позоришни комад, и на крају, опште весеље свих присутних). Ова приредба може бити илустрација културне климе и укуса јавности Прибоја тога времена. Као мали куриозитет треба истаћи да су позивнице за ову приредбу биле штампане.

Поред позоришног комада који је припремио, вероватно је да је и цео програм ове Светосавске забаве

режирао Василије Ј. Марић. Овај Пријеполцац је завршио Богословију у Београду као благодеејанац српске владе. По завршетку школовања радио је као учитељ у Прибоју од 1890-1892. и школске 1899/1900. године, затим је краће време учитељовао у прибојском селу Голешима,

Василије Ј. Марић, редитељ прве позоришне представе изведене 1900. године

³¹ Најпопуларније народне песме из тог времена биле су: *Тијо, Тијо Србијо, Једва чекам да неђеља прође, Разбеле се зорна Зорка са Цециња Црногорка, Ајде вило са Јавора.*

³² *Цриградски гласник*, бр. 9, од 24. II 1900.

³³ *Ibidem*

а од 1903. године свештеник је у Сељанима (Милешевски срез).

Нема података да су у Прибоју гостовала позоришта из Србије, јер и да су хтела - то им не би допустиле турске власти, а „аустроугарско позориште Срби су бојкотовали и одбијали посете“.³⁴ Ова констатација допушта могућност да су вероватно извођене позоришне представе у аустроугарском логору.

У документима овога времена могу се наћи подаци да се посебна активност омладине испољавала кроз позоришни аматеризам. Глумци аматери у Прибоју су углавном били учитељи, занатлије и калфе, као и ђаци старијих разреда школе. Следећи позоришни комад припремио је 1902. године учитељ Ђорђе Јакић. Текст **ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК** Косте Трифуновића добио је од Тодора Росића из Пљеваља. Назловну улогу играо је Димитрије Монастерлија, а остале Влајко Караџић, Дико Крсмановић, Ђорђе Јакић и два ученика четвртог разреда чија се имена не знају.

Радивоје Орловић,
учитељ и позоришни делатник

Већ је речено да је у ово време било доста тешко доћи до књига. Оне су, истина, из Србије слате у већим количинама, али нису све стизале на одредиште. Министарство иностраних дела Србије 1892. године шаље Санџаку 2.060 књига а од тога је Прибој добио 99 комада.³⁵ Књиге

су се кријумчариле, а оне које су ишле легалним путем претходно су слате у Цариград на цензуру. Један трговац из Прибоја присуствовао је 1904. године Светосавској прослави у Пљевљима и отуда донео, на молбу прибојског учитеља Јосифа Јевђевића, неколико књига, међу којима су биле „Шаран“ Јована Јовановића Змаја и „Адвокат и чобанин“ (Фарса о адвокату Патлену) у преводу Стевана Боровњака, наставника пљеваљске Гимназије.

На Илиндан 1902. године свечано је освештан обновљени Манастир Бања који је био порушен 1875. године.³⁶ Након добијања фермана од турских власти за обнову манастира³⁷ приступило се прикупљању прилога не само

³⁴ В. Шалипуровић, *Куптурно-просветне и јолишичке организације у Попимљу...*

³⁵ Архив Србије, ПП, 1892, VII књ. 58, бр. 684 од 10. II 1892. Београд.

³⁶ Приликом обнове манастира (протомајстор је био неимар Перо Нинчић) обновљен је и стари конак из 1852. године, а сазидан је и нови. Направљене су нове капије и ограђена порта. Том приликом оправљена је стара капија из 16. века и подигнуте две чесме. Купатило Бања озидано је од камена и покривено даском. Тад се зачела идеја око подизања модерног хотела на Бањи. Геден Марић, митрополит Бањски и Паја Видојевић из Прибоја ишли су чак у Петроград да прикупе прилоге али су слабо у томе прошли, тако да је уместо хотела ту подигнута једна доста скромна кафана, порушена 1968. приликом изградње хотела.

³⁷ Ферман султана Абдул Хаида из 1898. године који се односи на обнову Манастира Бање налази се у заоставштини Алексе Борисављевића која се чува у ујичком Архиву

у градовима и селима Полимља, него и у осталим деловима замље. Доста прилога дали су и Муслимани Полимља (од прибојских Муслимана највише је приложио Смаил-бег Хасанагић, 190 гроша - просечан прилог је био између 20 и 25 гроша), а на самој обнови такође је радио велики број Муслимана из вароши и околних села. Ово говори о добрим односима Срба и Муслимана у то време у Прибоју.³⁸

Премештаји учитеља у Прибоју, као и у осталим местима Полимља, били су врло чести, што је изазивало тешкоће, посебно кад је у питању континуитет културних активности. Изузев Радивоја Орловића, који је дуже службовао у овом граду, сви остали су се задржавали углавном годину-две.

У оквиру Светосавске прославе Радивоје Орловић и учитељ из Голеша Апостол Акан Адамовић припремили су 1906. године позоришни комад *БАДЊИ ДАН*. Носиоци главних улога били су учитељи Орловић и Адамовић, а поред њих глумили су: Драгиша Љујић, лимар, омладинке Финка Љујић и Милица Даничић и ђак четвртог разреда Душан Јевђевић.³⁹ Апостол Адамовић, учитељ из Голеша, био је очигледно велики позоришни занешењак кад је из тог удаљеног села (17 км од Прибоја) пешке или на коњу преваљивао толики пут да би наступао у поменутом комаду. Он ће ту своју склоност позоришту потврдити и у наредној представи у

чијој припреми ће се нарочито ангажовати.

Драмска секција је усталила групу глумаца, чију окосницу чине Дико Крсмановић, Влајко Караџић, Драгиша Љујић, Финка Љујић, Владо Стријелић, Милица Даничић, Душан Јевђевић. Поред припрема представа, у њима често и успешно играју Радивоје Орловић, као и Акан Адамовић, до свог одласка из прибојског краја. У позоришне комаде су укључивани и талентовани ученици месне школе.

О декору и гардероби у представама мало се зна, осим податка да су за неке то „смишљали“ Апостол Адамовић и Радивоје Орловић. Ношње су, вероватно, позајмљиване од грађана. „Маскирањем“ глумаца бавили су се учитељи.

Јануара месеца 1908. године изведен је у старој згради школе позоришни комад *НОВИ УЧИТЕЉ*. Овај комад настао је по тексту Петра Кочића „Сценске сличице из живота Ђуре Јакшића“ који је за позоришну игру „преудесио“ Милан Грол. Припремио га је и у њему главну улогу играо Апостол Акан Адамовић, а остале чланови драмске секције. Декор за представу је урадио Радивоје Орловић, по сугестијама А. Адамовића. Приредби је присуствовало „бројно грађанство“ и представници власти. Приход од продатих улазница, као и прилози које су присутни дали, намењен је био за градњу нове школске зграде.⁴⁰

³⁸ В. Шапигуровић, *Прилози за историју грађевинарства у Средњем Полимљу у XIX веку*, Београд, 1979.

³⁹ Цариградски гласник, од 10. III 1906.

⁴⁰ Цариградски гласник од 14. III 1908.

**Факсимил позивнице за забаве
у оквиру којих су понекад приказивани
и позоришни комади**

Позоришне представе су, углавном, највише посећивали занатлије, трговци и ђаци и други заинтересовани грађани. Публика није игру нарушавала него је радња извођена како треба. Представе су биле јавне и махом са улазницама. У 1908. години је изведена Младотурска револуција која је, између осталог, пружи-

ла шире могућности и оквире за развој демократских односа у турској империји и слободнији рад на просветном и културном пољу. Срби у западним крајевима Старе Србије са задовољством су примили вест о проглашењу уставности и најављених слобода. По градовима су држани масовни зборови подршке. Тако је у Прибоју одржан велики збор на коме је било присутно преко 2.000 учесника који су клицали слободи, уставности и равноправности народа⁴¹, а чуле су се и пароле против Аустроугарске.⁴²

Након победе Младотурске револуције Аустроугарска је одлучила да, кад без рата не може комадати Турску, анектира Босну и Херцеговину, о чему су се сложиле велике силе. Цар Фрањо Јосиф издао је 5. октобра 1908. године прокламацију о присаједињењу ове две покрајине своје царству. Аустроугарска војска тада напушта подручје Новопазарског санџака, па се крајем октобра месеца трупе повлаче и из Прибоја.

Анексија Босне и Херцеговине изазвала је читав пожар узбуђења, протеста и полемике прожетих искреним и патетичним револтом. Српско Народно позориште из Новог Сада, манифестујући на свој начин осећаје према поробљеном народу тих крајева, приредило је у Београду једно врло успело „босанско-херцеговачко вече“ уз приказивање три позоришна комада: *ОН Светозара Ћоровића*, *ЈАЗАВАЦ ПРЕД СУДОМ* Петра Кочића и *ПОД МА-*

⁴¹ На збору у Прибоју говорили су игуман Гедеон Марић, учитељи Радивоје Орловић и Миладин Симић и студент Борисављевић

⁴² *Историја српског народа VI књ.*, I том, Београд, 1983.

ГЛОМ Алексе Шантића, који је присуствовао овом догађају.⁴³

У годинама које претходе Балканским ратовима политички а и културни живот у Прибоју веома је динамичан. На културном плану нарочито је активна СРПСКА ПРИБОЈСКА ОМЛАДИНА (раније Српска омладина, секција Културно-просветног друштва „Свети Сава“) и тамбурашки оркестар који ових година добија назив Српско тамбурашко друштво „Немањић“. У кафани Манастира Бање приређују се забаве, улазнице су добровољни прилози којим се сакупља новац за изградњу Српске основне школе. Имена приложника редовно се објављују у листу „Вардар“. Укусно срочене и лепо урађене позивнице штампају се у Српској деоничарској штампарији у Сарајеву и шаљу на имена виђенијих варошана.

У континуитету се припремају и изводе позоришне представе и игракази. Учитељ Орловић режира *ШАРАНА* од Ј.

Јовановића Змаја и шаљиву игру *ЧЕСТИТАМ* по тексту К. Трифковића. За

Савиндан 1909. године припремљен је и изведен комад *НЕ БЕЖИ ОД ШКОЛЕ* Т.

С. Стефановића у коме су учествовали: Милорад Лујић (тумачио главни лик Учитеља), затим Милан Даничић, Милена Караџић, Даринка Јевђевић, Милан Новаковић, Свето Стикић и Миленко Драгутиновић, ученици школе. С времена на време грађани Прибоја могли су видети и коју позоришну представу која је

долазила са стране. Тако Х. Диздар бележи да је 1907. године Дилетантска секција Српског пјевачког друштва „Слога“ из Сарајева „у Штрбцима (место удаљено око 5 км од Прибоја - прим. Ф.Д.), у близини српске границе, с развијеном заставом, извела Суботићев комад *КРСТ И КРУНА*“.⁴⁴ Овој представи присуствовао је и један број Прибојчана.

НЕ БЕЖИ ОД ШКОЛЕ

прича из читанке у 2 слике
написао Т. С. Ст.

Л И Ц А:

I. слика

Милорад Лујић Милан Даничић Милена Караџић Даринка Јевђевић	}	ученици и ученице основне школе
--	---	------------------------------------

II. слика

М. Лујић, учитељ Милан Новаковић Свето Стикић Миленко Драгутиновић	}	ученици основне
---	---	-----------------

М. Даничић, сиромашак.

Догађа се у селу Пригревици. Време изм
и друге слике двадесет година.

Један од првих позоришних plakата

⁴³ Српско народно позориште у Новом Саду. Зборник прилога историји југословенских позоришта 1861-1961. Нови Сад, 1961.

⁴⁴ Умид Диздар. Српско дилетантско позориште за Босну и Херцеговину. Зборник прилога историји југословенских позоришта 1916-1961. Нови Сад, 1961.

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

РАТНЕ ГОДИНЕ И ОБНОВА ПОЗОРИШНОГ АМАТЕРИЗМА

Ослободилачке тежње балканских народа довеле су до Првог балканског рата против Турске. Петог новембра 1912. године ушле су у Прибој, без борбе, комите и две чете IV батаљона прекобројног пука Јаворске бригаде под командом мајора Илије Радивојевића и присајединиле га Србији након вишевековне турске окупације.⁴⁵

Према записаном сећању једног учесника догађај се збио овако: „Улазак (српске војске) у Прибој био је свечан. И мало и велико беше изашло да дочека војску. Људи беху обучени у свечана одела а жене, девојке и деца са трбојкама око руку обасипали су нас цвећем. Општинско часништво изнело је комаданту батаљона са и хлеб у име добродошлице“...⁴⁶ Настало је ново доба које је донело нове друштвено-социјалне односе у Прибоју.

Одмах по ослобођењу основано је **Соколско друштво „Душан Силни“**, са председником Петром Кларићем и потпредседником Сулејманом Пашовићем. Друштво је ускоро почело активно да ради, приредило је више соколских академија и свечаности 1913-14. година. Међутим након окупације Србије Аустријанци забрањују рад Соколског друштва и у Прибоју, јер је оно пропагирало југословенске идеје.⁴⁷

Као што је речено, у документима тога времена нема гласа ни о каквим позоришним комадима нити о њиховој изведби. Бадњи дан 1913. године прослављен је у Прибоју на до тада непознат начин. Кроз главну улицу, бадњаци, раније посечени у гајевима Бањског манастира,

45 Историјски институт ЈНА, *Први Балкански рат 1912-1913*, Београд, 1959.

46 Ibidem

47 Миле Чарапић, *Соколско друштво у Прибоју 1912-1941*, Едисија Testudo, Прибој, 1999. Према Чарапићу Соколско друштво Душан силни у Прибоју имало је у периоду до 1915. године општејугословенски карактер те је окупљало у своје редове и српску и муслиманску омладину. Деловало је званично до 18. новембра 1915. када је аустроугарска војска по други пут окупирала Прибој пошто су српске јединице, заједно са црногорским, биле принуђене да напусте место средином новембра, након огорчених борби. Соколско друштво у Прибоју реактивирано је 1926. године. Јуна месеца 1934. залочета је изградња Соколског дома; 1937. зграда је доведена у стање практичне употребе иако нису сви детаљи били завршени. У оквиру овог Дома постојала је (гимнастичка) сала површине 18X19 м са позорницом, фоаје за музику и гардеробу, просторија за Читалоницу (библиотеку) и канцеларије за управу и благајну. Соколско друштво у Прибоју радило је до 16. априла 1941. године, тј. до немачке окупације града.

Госпођица Дара Јевђевић, једна од активнијих учесница прибојског глумишта првих деценија XX века

натоварени на запрежна кола искићена заставама тробојкама, уз музику и песму, лагано се крећу градом. Народ са обе стране улице, са прозора и испред кућа, посматрао је ову церемонију. Многи су јој се прикључивали, нарочито млади и деца. Процесија се зауставила на простору градске пијаце. Ту су, сад већ у сумрак, подложени бадњаци и уз песму и игру народ се веселио до касно у ноћ. Овакав начин обележавања Бадњег дана задржао се у Прибоју све до Другог светског рата.⁴⁸

Иза Балканских долази до Првог светског рата (1914) и, разумљиво, тих ратних година није било изразитијег културног живота у граду. У првим двама ратним годинама Прибој је био у релативном затишју. Средином новембра 1915. године, након огорчених борби, српске јединице су биле принуђене да напусте Прибој заједно са црногорским снагама, па су аустроугарске трупе 18. новембра 1915. године ушле у овај град. Прибој ће остати у њиховим рукама све до завршетка рата и капитулације Аустроугарске 1918. године.

Посредничко транзитна трговина, истина нешто смањена, и даље се одвија преко Прибоја од стране месних, али и пријепољских, нововарошких и сјеничких трговаца. У тим годинама Прибој је био главно складиште соли из Тузле и Креке коју

су Аустријанци продавали целом подручју Полимља и шире, све до Скопља. Ову огромну потражњу соли Аустријанци су искористили и продавали је искључиво за злато и тако извукли из ових крајева велике количине златне монете.⁴⁹

У време окупације Аустријанци су отворили школу у Прибоју (1916 почела са радом) у кући Мурата Хасанагића на Бријеђу. Целокупни програм наставе изводио је извесни наредник, Мађар пореклом. Школу је похађало четрдесет српских и муслиманских ученика. Учитељ наредник више је децу егзерцирао и учио војним вештинама него науци. Њега је заменила учитељица, жена неког аустроугарског официра.⁵⁰ Одмах по ослобођењу земље, крајем 1918. године, почела је поново са редовним радом основна школа. Учитељ, који се у наредним годинама веома истицао друштвеним и културним радом у овој средини, је Душан Ивовић, који је истовремено био и управитељ школе. Са ослобођењем и стварањем Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца поново оживљава живот у граду, појачава се трговински промет,⁵¹ развијају се школство и просвета. Просветни радници подстичу културни живот у средини.

Даљем развоју позоришног аматеризма тих поратних година, на изванредан начин, дало је подстицаја гостовање вишеград-

48 Према казивању др Косте-Браце Јанковића окупљеном народу се из казана делила врућа ракија коју је давала црква а и прилагали грађани. Било је и посног мезета (пита од пиринча, пита кромпируша...)

49 Златна монета на овим просторима била је платежно средство све до 1912. године

50 Е. Хасанагић, др. Р. Познановић, *Сто година ОШ „Бранко Радичевић“ ...*

51 Др. М. Лутовац, *Прибој на Лиму*, Београд, 1960.

Пазарним даном изношено је на прибојско тржиште 4-5 вагона вуне која се извозила чак и у Америку. По подацима М. Савића преко Прибоја се крајем двадесетих година XX века извозило 10.000 волова, 10.000 оваца, 10.000 јагњади и овнова, 3.500 крава, 20.000 коза, 10-15 вагона сира, 150-200 вагона овса, 100.000 кг, катрана, итд.

ских аматера (1919) са представом *ХАЦИ ЛОЈО*. Представа је изазвала велико интересовање у граду. Стевовића хотел је био тесан да прими све заинтересоване гледаоце, па је позоришни комад изведен у једној од зграда аустроугарског гарнизона који су Прибојчани више дана припремали за ту сврху.

Већ следеће године прибојски глумци-аматери припремили су и извели комад *ЈАЗАВАЦ ПРЕД СУДОМ*, уз помоћ учитељице Јелене Павићевић која је одабрала текст и режирала га. Премијера је изведена пред препуном салом хотела.

Тих година (1919) стигао је у Прибој др Богослав Шилер, чешки Јеврејин, који отвара приватну лекарску ординацију, па је тако варош добила још једног школованог лекара. Први лекар је био др Коста Тестеридис, Кипранин из места Васили. Овај Грк је учествовао као добровољац у Балканским ратовима а затим и у Првом светском рату и у овој град је дошао 1918. године. Ту се оженио са госпођицом Јованком Стријелић. Крајем 1920. године они напуштају Прибој и одлазе у Жагубицу. Као и Тестеридис, и Шилер је успешно успостављао контакт са средином и уче-

Учитељица Јелена Павићевић режирала је неколико позоришних комада

ствује у друштвеном животу града. Иницирао је оснивање *Сборшског друштва* (марта 1921) које убрзо формира *Фудбалски клуб „Лим“* (1922) и *Тамбурашки оркестар*. Друштвом руководе: др Богослав Шилер, председник и чланови Ђамил Хаџихамзић, Душан Јевђевић и Алекса Ристић.

Прву фудбалску лопту у ову средину доноси и предају је фудбалском клубу омладинци Александар Николић, Бранко Стикић и Микан Мићевић. Лоптало се на пољани где је сада нова зграда предузећа „Инкоп“. У почетку игра се испољавала у шутирању у даљ и у вис и ко ће моћи лопту више да одбаци, што је увесељавало присутне а нарочито децу. Ускоро су савладана правила игре, изграђено је игралиште и већ су почеле прве утакмице.⁵² Пред утакмицу играчи су у дресовима, са тамбурашима на челу, де-

филовали кроз град до игралишта а затим веселом дружином кретала се маса света до игралишта. Један од најбољих и најпопуларнијих играча тога времена био је мештанин Алекса Ристић, представник Фабрике пива из Сарајева.

Чланове Тамбурашког оркестра у почетку је обучавао Ђорђе Мандрапа, сарајевски

⁵² Прва званична утакмица одиграна је против пријеполског „Полимља“. Фудбалски клуб „Лим“ наступио је у саставу: Николај Мазинг, Суљо Салкановић, Микан Мићевић, Реља Матијевић, Васо Петровић, Исмет Хаџихамзић, Салко Куртовић, Бранко Стикић, Александар-Бато Николић, Салко Сукић и Алекса Ристић.

ће битније утицати на укупан живот града. Пре свих, то је довршење изградње нове школске зграде. По пројекту Министарства грађевина 1924. године, на месту где је некада била турска касарна, свечано је дата на употребу омања, али складно урађена нова школска зграда. Грађевина је располагала са четири лепе и простране учионице, собом за ручавање и комфорним станом од три одељења за управитеља школе. Око ње је урађено пространо школско двориште са здравом пијаћом водом.⁵⁴ Приликом градње водило се рачуна да се у њеним просторијама могу приређивати и културно забавни програми. Покретна преграда између две учионице омогућавала је стварање пространог, целовитог простора за разне намене. За приказивање позоришних комада била је у њој направљена мања сцена.⁵⁵ Учитељ Миливоје Алексић Вушовић крајем 1924. године припремио је за извођење дело Бранислава Нушића *КНЕЗ ИВО ОД СЕМБЕРИЈЕ*. То је прва представа изведена у новој школској згради. Према сећању савременика (записаних података нема), у том и наредним позоришним комадима глумили су: Душан Јевђевић, Стеван Савић, Реља Матијевић, Јулка Караџић, Миливоје Алексић, Ћамил Хаџихамзић, Владо Стријелић, Расим Хасанагић, Радивојка Несторовић...

Учитељ школе у Бањи Миодраг Госпић у својим сећањима „Моја служба у Бањи

1924-1934“ каже да су у овом месту, на-домак Прибоја, он и учитељ Бошковић основали дилетантску позоришну секцију и припремили један комад (дела се не сећа). У комаду је учествовао већи број девојака и младића из Бање, а „успешно је играла и Добринка Томић“. Приказане су две представе у месту, „а посете су биле тако велике да сви нису могли ући у учионицу, па су и сви прозори били начичкани“. Охрабрени овим успехом извели су комад и у граду у новој школи и „постигли видан успех пред пуном салом у Прибоју“⁵⁶

Септембара месеца 1924. године стигао је у варош први путнички аутомобил. Поносни власник аута марке „Прага“ са пуним гуменим точковима био је Елмас Масо Хасанагић, који је своја кола возио по месту без положеног возачког испита. Тахир Хасанагић, две године касније, донео је у џепу из Ужица прву потврду о положеном возачком испиту. Касније ће трговац Добро Стевовић купити и довести у Прибој прекрасни „Бјуик“.

Прибој поново хвата корак у настојању да осавремени свој живот. Захваљујући заузимању тадашњег градоначелника г. Јове Караџића 1927. године, модернизован је водовод из средстава градског буџета и помоћ државе.⁵⁷ Том приликом дуж главне улице подигнуто је пет чесама из којих је вода стално текла. На *Бријеђу*, поред куће Добра Стевовића, држао је лепо

54 Едип Хасанагић, др Раде Познановић. *Ошо година школе „Бранко Радичевић“...*

55 Из сећања др Косте-Браца Јанковић

56 Миодраг Госпић, *Моје службовање у Бањи 1924-1934. године*. Прилог историји школе у Бањи (рукопис), архива ОШ „Никола Тесла“ бр. 017/87, Прибојска Бања

57 Алија Бејтић, *Прибој на Лиму дог османском влашћу...*

уређену кафану Васо Кочовић. Будући да је у близини била једна од поменутих чесама, слободан простор око ње кафеџија је искористио да уради лепу баштицу са неколико столова, међу којима је била мала фонтана која је користила вишак воде за чесме. Изнад сваког стола била је нека справица, па кад би гост притиснуо дугме конобар би се ту нашао за тили час. Тајна ове новотарије била је у електричном колу направљеном помоћу батерија.⁵⁸

Догађај од великог значаја за укупан привредни и друштвени живот Прибоја је продужење пруге од Увца до овог места. Свечаност поводом завршетка радова је одржана крајем 1928. године. Велика маса света из града и околине одушевљено је, на новоизграђеној станици, дочекала улазак искићеног воза у коме је био тадашњи министар саобраћаја Андро Станић, затим бан Зетске бановине, велики жупан Ужичке области и низ других угледних гостију.⁵⁹

Културно-просветно друштво „Свети Сава“ наставља своју активност и након завршетка окупације Прибоја од стране Аустрије, и ако је ратних година његова имовина била опљачкана. Од свега чиме су располагали остало је тек нешто књига. Оно ће касније променити назив у „Водовданско културно друштво“, а крајем

тридесетих година деловаће под називом „Просвета“.

Поред разних приредби, организованих за црквене и државне празнике, уз учешће и драмске секције, затим забава у којима по правилу учествује Тамбурашки оркестар, седељки за чланове и њихове породице, организована су и предавања национално-васпитног карактера, затим о лепом понашању у друштву, очувању народног здравља и о другим корисним стварима.

Кад је у питању позоришни аматеризам раних тридесетих година просветни радници и даље имају незаменљиву улогу: одабирају дела, умножавају их, одржавају пробе, заједно са аматерима праве декор. Костим се искључиво доноси од куће. Учитељ Лука Милачић 1931. године режира комад *БИДО* Јанка Веселиновића/Драгомира Брзака. У њему, и овога пута, учествују раније наведени глумци. Са овом представом се гостује у Вишеграду, Новој Вароши и Пријепољу.

Наредне године студент права Тибор Секељ, који је једно време живео у Прибоју, направио је драматизацију по мотивима песме *ФЕРУЗ ПАША*, режирао дело и представа је изведена у сали за приредбе основне школе. У сценама мучења робова у турским тамницама Секељ је све-

58 Шукрија Хасанагић, *Водовод у Прибоју* (рукопис), породична архива.

Пре реконструкције 1928. године, док нису постављене металне биле су дрвене водовдне цеви. Водовод је одржавао извесни Шерфо Сујопџија који се доселио из Пљеваља 1917. године. Иструлеле дрвене цеви мењане су на следећи начин: у шуми су бирана и сечена борова стабла дебљине око 25 см и дужине од 4 м. Постављена на тезге за бушење, посебним ужим сврдлицама бушена су са обе стране, па кад би се они на средини састали, онда је употребљавано специјално сардло дужине преко 4 метра и ширине око 8 сантиметара. Тако пробушене цеви би се одлагале да се за извесно време осуше, а онда су полагање у земљу и спајање шајбама са постојећим цевима.

59 Санџак Бр. 34. од. 1. | 1934. (Сава Микић, *Сећање из скоре прошлости*)

тлосне ефекте успешно решио батеријским лампама.⁶⁰

Средином двадесетих година обнавља се рад „Соколског друштва“. „Соколе“ је обучавао Љубомир Јунговић, предњак Соколског друштва Ужице.

Он је извршио темељну обуку овога Друштва у периоду од почетка маја до средине јуна 1930. године. Крајем јуна одржан је јавни час у дворишту Основне школе. Приредба је започела свечаним дефилеом чланства, који је пратила плех музика Соколског друштва из Вишеграда. Овој манифестацији присуствовало је у великом броју грађанство свих професија - службеници, трговци и др. Јавни час је у потпуности успео, а грађани су били

Тибор Секелъ

Током боравка породице Секелъ у Прибоју Тибор је режирао једну позоришну представу

веома задовољни. То је био први јавни наступ сокола и соколица из Прибоја од оснивања Друштва.⁶¹ Као што је већ речено, прилозима прибојских трговаца, занатлија, кафеџија⁶² и нешто државне помоћи, 1934. године започела је изградња

Соколског дома који ће, од пуштања на употребу па све до изградње Дома културе после Другог светског рата, бити основна тачка културног живота града. Централни простор објекта чинила је сала за спортске али и културне активности која је имала позорницу, испред које је био спуштен простор за оркестар. Нови дом је био прави изазов за активни рад спортског друштва⁶³ и разних културних секција које су тада деловале у Прибоју.

60 Има мишљења да је Секелъ режирао овај комад 1937. године што је погрешно, јер су Секелјеви живели у Прибоју од 1931. до 1933. године за које време је Тиборов отац био срески ветеринар. (в. разговор са Т. Секелъом, објављеном у „Лиму“ бр. 57 од 15. IV. 1964.)

61 Миле Чарапић, *Соколско друштво у Прибоју ...*

62 Шукрија Хасанагић, *Развој културно-забавног и спортошког живота у Прибоју између два светска рата*, „Прибојске новине“, бр. 29. од 19. VII 1978.

Тридесетих година п.в. *важнице Шрдовачке радње* у Прибоју држали су: Алекса и Михаило Борисављевић, Добросав Стевовић (се филијалама у Пљевљима, Пријеполу, Бијелом Пољу, Сјеници и Тутину), Јусуф Златанић, Абдурахман Мусабеговић, Салко Сукић, Адил Кочевевић, Салих Хаџихамзић, Вукадин Милошевић, Милан Караџић, Медо Велетовац, Миле Виторовић, Авдо Хасанагић, Михаило Дучић, Хамдија Хасанагић, Захир Прашо, Махмут Маглавић, Сретен Вељовић; *власник књижевне и Шрафике* био је Васо Јелић; *бакалнице* су држали: Хусо Кадрић, Хамза Хајдаревић, Сулејман Софтић, *швајцерије*: Рушо Бајровић, Јусуф Мусабеговић и Ђамил Хаџихамзић.

Хоштели и кафане у Прибоју тридесетих година:

хоштели: „Прибој“ Добросав Стевовића, „Санџак“ Ђамила Хаџихамзића, „Бријег“ у Прибојској Бањи Рајка Цуцића, манастирски хотел на Бањи држао је Синиша Радојковић.

кафане: Љуба Вранића, Јова Караџића, Петра Милошевића, Васа Кочовића, Василија Стријелића, Реља Матијевића, Богосава Баџетића, Јеросава Бојанића, Радојка Ристановића, Паја Видојевића. *ханови*: Амира Хасанагића, Ахмета Чизмића, *кафе-чајнице*: Сулејмана Хасанагића и Шефика Бакала, *ашчине*: Мустафе Карадиновића.

63 Тих година Соколско друштво је било веома популарна спортска организација у Прибоју, са масовним чланством. Чланови овога друштва учествовали су на спетовима у Ужицу, Пљевљима, Сарајеву, Сплиту, Загребу, Скопљу, Суботици, Љубљани и Београду. Били су гости на слету бугарских „Јунака“, одржаном 1936. године у Софији, а учествовали су и на Свесоколском слету 1938. године у Прагу.

ЛИЦА:

МАРКО ЈЕЛИЋ, газда *Марко*
 ЈЕЛА, његова жена *Милана*
 ДРЕНКА, њихова кћи *Дубица*
 ЈЕВРЕМ АДАМИЋ *Осно*
 СТОЈАН ЛАЗИЋ, назван „РКАЋ“ *Рачко*
 ЈОЦО } *Зехто*
 РАДЕ } *момци*
 МИЛАДИН } *момци*
 МИЛАН } *момци*
 БУКАН МИЛИЋ, газда у другом селу *Бука*
 МАРТА, његова жена *Милана*
 МЛАДЕН, њихов син *Младен*
 МАРА, сељакиња *Кова*
 МАЛИ НИКОЛИЦА, пастирче *Трачо*
 ПРВА ДЈЕВОЈКА (ЈУЛА) *Мира*
 ДРУГА ДЈЕВОЈКА *Радица*
 ПРВИ }
 ДРУГИ } *момак*
 ТРЕЋИ }
 ПРВА ЖЕНА *Ковица*
 ДРУГА ЖЕНА *Радица*
 ПРВИ }
 ДРУГИ } *сељак*
 ТРЕЋИ }
 ЧЕТВРТИ }

Момци, девојке, сељаци,
Вријеме: садашњост.

Мјесни одбор „САЈРЕТА“
 Број *15-87* *10-42*
 БРИВОЈ на ЛИТИ
Српски Антисемитизам

ТАЈИЈА
У ПРИБОЈУ
ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

ТЕЖЊА КА СОЦИЈАЛНО-ПРОСВЕТИТЕЉСКОЈ ТЕМАТИЦИ

Културне активности су подстицали студенти и средњошколци, нарочито током њиховог боравка у граду у време ферија (Адем Мулаосмановић, Хилмија Хасанагић, Слобо Пенезић, Едиб Хасанагић, Ацо Радовановић, Зорица Радовановић ...). Носиоци културних активности, поред школа, били су грађанска удружења *Просвеша* и *Гајреџ*, друштва за просветно, културно, привредно и економско уздизање Срба, односно Муслимана; затим *Парохијска Читаоница*, *Тамбурашки оркестар*, *Соколско друштво* и *Фудбалски клуб „Лим“*. Културно-просветна друштва *Просвеша* и *Гајреџ* су у својим секцијама окупљали знатан број градске омладине.

Просвеша, као настављач делатности ранијег црквено-просветног друштва „Свети Сава“, имала је статус повереништва, а повереник је био месни парох Михаило Јевђевић. У њеном оквиру деловали су читаоница и драмска секција.

Парохијска читаоница била је смештена у згради некадашњег хана Манастира Бања, у коме је неко време била и школа. У пријатном амбијенту, уз освежавајућа пића, ту се могла прегледати штампа, позајмити књига (Читаоница је била претплаћена на књиге које је издавала Српска књижевна задруга), а овај простор је служио и за друга окупљања и забаве. Поред прибојских тамбураша који су музицирали, у Читаоници су повремено гостовали и познати вишеградски тамбураши на челу са чувеним примашом Костом. Читаоницом је руководио прота Михаило Јевђевић.

Драмска секција је, поред низа скечева и игроказа, припремила и извела Кочићевог *ЈАЗАВЦА ПРЕД СУДОМ*, Брзак/Веселиновићевог *ЋИДА* и Нушићеве комаде *СУМЊИВО ЛИЦЕ* и *МУВА*. Детаљнијих података о овим представама није се могло, нажалост, пронаћи. Познати прибојски лекар др Коста-Брацо Јанковић, сећајући се тих времена, није могао прецизирати ко је припремао ове комаде, осим да су то били учитељи тога доба.⁶⁴ Представе су извођене у школи и, касније, у Соколском дому.

Основу ансамбла драмске секције чинили су Реља Матијевић, Душан Јевђевић, Сретен Савић, Милена Вранић, Радивојка Несторовић, Дара Рољевић, Добра Рољевић и Голуб Радовић, а учествовала је и Јулка Бећковић. Приредбе су се обично састојале од позоришних комада или скечева, после чега су настављене игранком са „шаљивом поштом“. Било је забава, свакако, и без позоришних комада са, на пример, рецитацијама, махом социјалног карактера, као што су Змајеви „Светли гробови“, „О, класје моје“ Алексе Шантића и слично.

Друштво Гајреџ, основано као пододбор, почело је у Прибоју са радом 1920. године али је убрзо (1924) због своје слабе активности сведено на статус повереништва да би 1931. године и формално престало да делује. Обновљено је 1938. године са председником Адилом Кочевећем, трговцем, секретаром Марком Радуловићем, поштанским чиновником и повереником Расимом Хасанагићем. *Гајреџ* је такође формирао читаоницу, која је након

64 Према извесним исказима то су по свој прилици били брачни пар Милош и Оливера Ратковић, учитељи прибојске школе

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Душан Јевђевић је преко три деценије учествовао у позоришном животу Прибоја

два премештања коначно смештена у згради где је био дућан Авда Хасанагића, а у његовом оквиру делује и драмска секција. Адем Мулаосмановић и Хилмија Хасанагић са Хамдијом Култалићем, Шукријом Хасанагићем, Смајом Шпиртовићем, Расимом Софтићем, Шефкетом Хасанагићем и Расимом Хасанагићем припремили су 1937. године једночинку МАТИ чешког писца Јарослава Хашека којом је исмеван фашизам. Комад је, након извођења, изазвао доста коментара у вароши. Следеће године долази у Прибој Смајо Влаховљак, ученик Средње геодетске школе, који ће са ентузијазмом и са доста успеха сценски опремати наредне представе ове драмска секције. Адем Мулаосмановић, Едиб и Хилмија Хасанагић одабираће позоришна дела и припремати за извођење. То су: ТАКО ЈЕ СУЂЕНО (1938), ОДКАКО ЈЕ БАЊА ЛУКА ПОСТАЛА (1938), ХАСАНАГИНИЦА (1939) и ЈАЗАВАЦ ПРЕД СУДОМ (1940). Ова секција је припремила и два скеча - ГЛУХИ ЗЕТ и ГРИВНА БИСЕРА који су приказани на Бајрамској забави 1941. године.

У почетку је било проблема око укључивања муслиманских девојака у представе (девојчицама су обуване ципеле са високим потпетицама да би изгледале више а костимом и шминком би се „чиниле старијим“ а који пут би и мушкарци, прерушени, играли женске ликове). Међутим, касније, након првих успешно припремљених и одиграних комада, и тај проблем је решен. Младе девојке су по први пут добиле прилику да јавно искажу неке своје склоности. Тако је, рецимо, шира околина сазнала за певачки таленат Халиме Хаџалић, која је својим лепим алтом одуше-

вљавала публику певајући у представи **ТАКО ЈЕ СУЂЕНО**. Рамиза Хасанагић, код које је уочена наглашена склоност за глуму, добила је главну улогу у комаду **ОДКАКО ЈЕ БАЊА ЛУКА ПОСТАЛА**, коју је са успехом одиграла.⁶⁵

Опрему комада помагали су месни трговци и занатлије као и остали грађани. Код костима је коришћена околност да је грађанству било драго да се глумци на сцени појаве у њиховој ношњи. Тако је за улогу Хасанаге у представи **ХАСАНАГИНИЦА** (тумачио је Шукрија Хасанагић) позајмљена оригинална ношња, стара преко 150. година, од породице Бајрамовић из Сјеверина, а поједине реквизите (сабља димискија, филибарски чибук) уступила је породица Хасанагић.⁶⁶ Представе су припремане са много ентузијазма и младалачког одушевљавања. Прибојска публика, са занимањем и у великом броју, присуствовала је извођењу комада који су приказивани у школи или Соколском дому.

Осврћући се на забаву из марта 1938. године, кад је приказан комад **ТАКО ЈЕ СУЂЕНО**, месечник „Гајрет“, орган Друштва *Гајрет*, пише да су „забаву посјетили грађани без разлике на вјеру“ и да је било

„доста посјетилаца из Вишеграда, Рудог, Миоча, Штрбаца и Пријепоља. Нарочито је запажен стари и уважени прота Којо Поповић и његов син г. Светислав, индустријалац, који су дали лијепе прилоге“ - пише даље у часопису. „Господин Којо је честитао забаву Одбору, пожеливши му добар успјех у раду, изјавивши да у својих 70 година није никад посјетио љепшу забаву“.⁶⁷

Адем Музаосмановић је учествовао у колективној режији неколико позоришних представа и у њима је наступао као глумац

Кад је у питању позоришни аматеризам, поред наведених комада, према сећању Хилмије Хасанагића, на пригодним забавама су изведене драме **МАЈКА** од А. Муратбеговића и **ОМЕРБЕГ ЉУБОВИЋ** по тексту Алексе Тмуше, као и шаљиве једночинке **ДРУШТВО НАРОДА** и **КОЦКАР**.

Аматери су радо гостовали у околним местима (Вишеграду, Рудом, Пријепољу, Пљевљима, Новој Вароши...), ради дружења са тамошњом омладином.

Комад **ЈАЗАВАЦ ПРЕД СУДОМ**, по сећању Едиба Хасанагића, приказиван је и у селима Милијешу, Калафатима, Касидолима и Сочицама. У Прибоју су, такође, приказивани позоришни комади из околних градова, уз добру организацију и обавезне забаве уз свирку тамбураша. У организацији **ГАЈРЕТА** др-

65 Из сећања Едиба Хасанагића (писани прилог).

66 Породична архива Шукрије Хасанагића

67 Из сећања Едиба Хасанагића (писани прилог)

1900.

Драмска секција
Културно-просветног друштва
„Свети Сава“
М. Глишић

ДВА ЦВАНЦИКА

режија: Василије Ј. Марић
учесћују: Димитрије Монастерлија,
Владо Стријелић, Дико Крсмановић,
Влајко Караџић (остале улоге играли
ученици старијих разреда
Српске основне школе)

1902.

Драмска секција
КПД „Свети Сава“
К. Трифковић

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК

режија: Ђорђе Јакић
учесћују: Димитрије Монастерлија, Влајко
Караџић, Дико Крсмановић, Ђорђе Ја-
кић и два ученика IV разреда Српске
основне школе (имена ученика непозната)

1904.

Драмска секција КПД „Свети Сава“

**АДВОКАТ И ЧОБАНИН
(ФАРСА О АДВОКАТУ ПАТЛЕНУ)**

режија: Јосиф Јевђевић
учесћују: Влајко Караџић, Финка Љујић,
Димитрије Монастерлија, Дико Крсмано-
вић, Драгиша Љујић, Владо Стријелић...

1906.

Драмска секција
КПД „Свети Сава“

БАДЊИ ДАН

режија: Апостол Адамовић/Радивоје Ор-
ловић

учесћују: Радивоје Орловић, Драгиша
Љујић, Апостол Адамовић, Милица Дани-
чић, Душан Јевђевић

1907.

Драмска секција
КПД „Свети Сава“
Ј. Јовановић Змај

ШАРАН

режија: Радивоје Орловић
учесћују: Апостол Адамовић, Драгиша
Љујић, Радивоје Орловић, Финка Љујић,
Милица Даничић, Дико Крсмановић,
Влајко Караџић, Владо Стријелић,
Душан Јевђевић (улоге комшија
и сељака играли ученици старијих
разреда школе)

1907.

Драмска секција КПД „Свети Сава“
К. Трифковић

ЧЕСТИТАМ

режија: Радивоје Орловић
учесћују: Апостол Адамовић,
Драгиша Љујић, Милица Даничић,
Душан Јевђевић, Дико Крсмановић,
Владо Стријелић

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

КОТЕЛ „РАЈСКИ МИР“

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

КОМПЛЕТНИЈИ ВИД ПОЗОРИШНОГ РАДА

ХОТЕЈ РАЈСКИ МИР

Опочиње Други светски рат. Баш на дан капитулације Југославије (18. IV 1941.) возом стиже, како каже Раде Драинац,⁷⁴ „у ову романтичну касабу над којом су се надвијали дивљи брегови обрасли јеловом гором“, група министара, официра, високих чиновника и других, са неколико стотина милиона новца Народне банке у вагонима на којима је писало „бојни отров“. Прибој се, још једаред, нашао у ковитлацу историјских догађаја. Седамнаестог априла, као у виђеној сцени једног филма, у опустели град Прибој улазе најпре тројица немачких мотоциклиста, затим тенкови, а за њима чета војника. Тако је град окупиран. До коначног ослобођења (12. I 1945) кроз град су пролазиле разне војске: немачка, усташка, италијанска, четничка, партизанска, Недићеве јединице и муслиманска милиција; чак и Бугари су догде стизали.

Током ратних година сви су покушавали, током свог боравка у Прибоју, да мало „развеселе“ народ. Немци су код школе и на железничкој станици приказивали ратне и пропагандне филмове, величајући свој успех; Италијани су формирали дечји логор „Balila“ у Побрежју и тамо учили децу фашистичким песмицама. Четници, док су држали град, приређивали су своје забаве, а кад су у њему били - партизани своје приредбе.

Непун месец дана након ослобођења Прибоја омладинци и омладинке су почетком фебруара (12. I 1945.) године припремили и извели забаву. Доброволним радом приступило се поправци демолiranог Соколског дома који је током рата претворен у коњушницу, тако да је убрзо доведен у пристojно стање. Нешто касније Министарство комуналних послова Народне Републике Србије је одобрило кредит од 100.000 динара за оправку сале поменуте зграде и куповину кинопројектора.⁷⁵

Мира Мандић и Сретко Јечменица формирају културно-уметничко друштво са драмском, музичком и техничком секцијом. На челу КУД-а је Владимир Влајко Дробњаковић; драмско-рецитаторском секцијом руководи Љубиша Коруновић⁷⁶; музичком Реља Матијевић; хорском Медо Корјенић. У техничкој секцији (питања цртања и писања плаката, декора, костима, расвете за позоришне представе и остале приредбе, итд.) био је незаменљив Сретко Јечменица који је испољавао посебну надареност за ту врсту послова.

Већ формирана позоришна секција пришла је припремама за извођење Нушићеве **ГОСПОЂЕ МИНИСТАРКЕ**. Режије се, уз помоћ осталих, прихватио Љубиша Коруновић, по образовању шумарски инжењер. Декор је урадио Сретко Јечменица,

74 Раде Драинац, *Црни дани*, Београд, 1963.

75 Извештај СНО Прибој Министарству просвете НР Србије, бр. 8695, 21. X 1948, архива Дома културе Прибој

76 Љубиша Коруновић (1914-1951), шумарски инжењер, рођен је у Београду од оца Станише, професора музике и композитора и мајке Софије, учитељице. Љубиша је био веома наклоњен позоришту па је и своју будућу супругу Смиљу управо срео „на даскама које живот значе“ нововарошког Аматерског позоришта. По декрету је 1945. године постављен за директора Шумске манипулације за подручје Прибој, Пријеполје, Нова Варош, са седиштем у Прибоју. По доласку у овај град власти га именују за руководиоца драмско-рецитаторске секције новооснованог Културно-уметничког друштва. Инг. Коруновић режира представе и пише текстове за играчке. Погинуо је у саобраћајној несрећи у Вардишту.

вам неколико предлога са жељом да вам у свом раду послуже као пушоказ.

1. на уводном месту може бити: државна химна, поздравна реч, какво научно предавање из хигијене, пољопривреде, домаћинства, науке или популарне и поучне народне књижевности, или нешто пригодно у вези са оним чему је приредба намењена. Време трајања 5-10 мин.

2. Рецитација: песме из народноослободилачке борбе, народна или уметничка песма, по могућности везане својом садржином за забаву: монолог, дијалог, хорске рецитације, одабрано штиво (прича, пуштолис, догађај и сл.) Време трајања 10 - 15 минута.

Ако се на приредби игра позоришни комад, онда програм треба да је или сам комад или још понека од горе поменутих шачака. Време трајања највише 1.30 до 2 сата.

У сваком случају на оваквим приредбама треба изоставити неумесне шлагере, лакрдије, неслане шале и све оно што не доприноси васпитању и не приличи просвећивању. Исто тако треба избежавати и све оно чему је циљ гола забава.

Ако је са приредбом скопчана игранка, она не би требало да траје више од 2 до 3 сата, а ни у ком случају да не прескочи доноћ. За омладину треба настојати да се, кад год је то могуће, уместо игранке изводе спортске игре или излети, а лети и саме игранке да се одржавају на чистом ваздуху.

Министар просвете,
(печат)

Влад. Рибникар, с.р.

Да је препис веран оригиналу, шврци:
В. г. начелника

Оделења за народно просвећивање

Инжењер Љубиша Коруновић, поред дитељских послова, доста лако и са духом пише пригодне шагиве текстове а

Сретко Јечменица

Шефкет Кадршић, Зора Пурић, Магбула Прљача, Влајко Дробњаковић, Медо Корјенић и Сретко Јечменица су их изводили у форми скеча. До текстова се у то доба, наравно, долазило и на друге начине. У предасима карактеристичне активности омладине првих поратних година забаве су биле и добра прилика за исказивање одређених склоности и надарености. Млада учитељица Мира Матић одушевљавала је публику својим

лепим певањем. Драмска, рецитаторска, фолклорна и музичка секција раде пуном паром. Културно уметничко друштво које их обједињује добија назив „Будућност“.

Драмска секција, након Нушићеве ГОСПОЂЕ МИНИСТАРКЕ, тражила је одговарајући текст за следећу представу. Избор је пао на дело А. Корнејчука МИСТЕР ПЕРКИНС У ЗЕМЉИ БОЉШЕВИКА. Љубиша Коруновић је преузео послове режије, Сретко Јечменица је смислио сцено-

графију, а Здравко Газдић, столар по занимању, био је у стању да направи све што Сретко замисли. С. Јечменица је са маштом и иновацијама решио питање сценографије и реквизита на сцени. Његови „авиони“ који израђају из „облака“ и прелазе сцену по „невидљивој“ жици, уз звучне ефекте које је он сам, уживо, изводио на клавиру иза завесе, одушевљавали су публику, како у Прибоју тако и у Пријеполу, Сјеници и Новом Пазару. За представу у Новом Пазару домаћин им је обезбедио правог позоришног шминкера који је веома добро урадио маску, што је посебно стимулисало глумце да добро одиграју своје улоге пред пуном салом официра и војника који су им на крају одушевљено аплаудирали. Са којом озбиљношћу се радила ова представа говори и овај детаљ: Коса Којадиновић, која је играла улогу тумача и имала задатак да изговори неколико реченица на немачком језику, замолила је месног апотекара Анта Чубелића да је увежбава правилном изговору и дикцији једног броја фраза. Обоје су дали све од себе и Којадиновићка је у представи беспрекорно „говорила“ немачким језиком и ако, наравно, о том језику није имала појма. Скоро увек би се, те 1946, нашао неко у публици који би гласно захтевао: „Ову би требало на суд кад овако говори немачки! Та је шуровала са непријатељем!“

Представа *МИСТЕР ПЕРКИНС...* је доживљавала невиђен успех код публике током сваког извођења. Није се могло удовољити свим позивима са стране, јер је

превоз у то време био скоро несавладаив проблем.

Охрабрени дотадашњим успехом, позоришни аматери приступају припремама следеће представе. Будући да је Љубиша Коруновић био службено заузет, учитељ Милић Дабетић се прихватио режије *ЈАЗАВЦА ПРЕД СУДОМ*. Дабетић се крајем тридесетих година окушао у позоришном аматеризму, значи имао је већ одређено искуство на том плану. Међутим, он не завршава посао до краја, већ то чини Магбула Прљача. Главну улогу (лик Давида Штрпца) одиграо је ефектно Здравко Газдић, који ће, након ове роле, постати истакнути глумац драмског ансамбла и тумач многих улога у наредним представама.

Септембра месеца 1946. године оснива се непотпуна Гимназија, у прво време са три, а касније са четири разреда и интернат за средњошколску омладину⁸⁰, а Срепски народни одбор формира прве трговинске радње под називом *Сремаџ*. Почине обнављање привредног и друштвеног живота. Обнавља се рад школа⁸¹ и појачава активност на народном просвећивању. Крајем те године на подручју Среза прибојског ради 17 обновљених основних школа. Школа у граду почела је са радом фебруара 1945. Масовно раде аналфбетски течајеви са руководиоцима који су претходно завршили седмодневни курс. За нешто више од годину дана описмењено је 1.547 људи. Формирају се три књижнице: у Прибоју, Бањи и Прибојским Голешима, које су „уређене према најно-

80 Раде Познановић, *Средње школе у региону Титоово Ужице до наших дана*, Ужички зборник, бр. 11, Титоово Ужице, 1982.

81 Историјски архив Титоово Ужице, фонд Народног одбора среза Прибојског, 1947.

Режијом представе *ВОДА СА ПЛАНИНЕ* инжињер Љубиша Коруновић завршава своју сарадњу са прибојским драмским аматерима. Током 1949. године Сретко Јечменица није у граду па се режије и опреме представе *ЗЕНИФА* прихвата члан ансамбла, глумац-аматер, Зехбо Пекушић. У припреми ове представе, обзиром на неискуство младог Пекушића, учествовао је скоро цео ансамбл, поготову његови нешто старији чланови. Техничка екипа због нечег није функционисала, па су све послове обављали глумци. Овај принцип више-мање практикован је све до половине седамдесетих година. Премијерна представа изведена је половином године у Соколском дому. Те исте 1949. скечом *А ШТА САД* (извођачи Авдо Прљача, Вера Јелић, Магбула Прљача и Зехбо Пекушић) прибојски аматери учествују на среској смотри у Пријепољу, где Авдо Прљача осваја прву награду и добија радио-апарат марке „Космај“.

Пред крај 1949. и почетком 1950. године постављају се темељи за изградњу будуће Фабрике аутомобила. Фабричка постројења се граде на десној обали Лима и одлучује се да се нови град подигне у Читлучком пољу, на левој страни реке, два километра узводно од града. Тада је било размишљања да се цео стари Прибој исели „због згодног положаја и услова за развитак новог насеља“ на поменутој локацији, али се ипак одустало од тога.⁸⁴ Изградњу фабрике и низ осталих објеката преузима Грађевинско предузеће „7 јул“ из Београда које доводи велики број рад-

ника у Прибој. На матинеима, игранкама и забавама неуморно се плешу танго, фокстрот и румба. Преко разгласне станице пушта се музика са грамофонских плоча, а понекад „уживо“ пева Зехбо Пекушић, пратећи сам себе на хармоници. Одлазак на биоскопске представе је у великој моди. Понекад се дневно приказују и по три представе. Пред билетарницом Соколског дома, који се све чешће назива Биоскопом, невиђене су гужве. Често се сатима, још од раног преподнева, чека у реду да би се дошло до драгоцених улазница. Скоро цела варош, уз потоке суза, гледа „Један дан живота“. Омиљени су били и „каубојци“, историјски спектакли, а и први домаћи филмови „Барба Жване“, „Славица“ и остали. Посебан штимунг у граду дају месни тамбураши. Окосницу чине предратни асови Реља Матијевић, Сретен Савић, Расим Хасанагић, Алија Чизмић, Медо Корјенић и Заим Смаилбеговић, а њима се придружују и Константин Костић са солистом Костом-Брацом Јанковићем.

Сала „Соколане“ са својих око 200 седишта већ постаје тесна да прихвати све заинтересоване за разне културне програме. Почиње се размишљати о изградњи већег и модернијег дома културе.

Драмски аматери са др Храниславом Ђорђевићем, ветеринаром по образовању, наклоњеном позоришној уметности, припремају и изводе Сремчеву *ИВКОВУ СЛАВУ*. Током рада на представи Ђорђевић, симпатичан човек, ствара пријатну атмосферу у ансамблу. Након проба

84. Милисав Лутовац, *Прибој на Лиму, етногеографски поглед на развитак насеља*, Београд, 1960.

глумци су приређивали, за своју душу, веселе седељке са обавезном „Дрчелином тачком“ (ракија је купована код месног ковача Дрчелића). Било је то доба ентузијазма, незаборавног дружења и натуралистичке позоришне игре у Прибоју. На премијери се јело право печење и пила права ракија. Будући да је то било време оскудица, „бонова“ и „тачкица“, оваква позоришна „реквизита“ без сумње је остављала утисак на присутну публику. Иако нема званичних записаних критика, из сећања савременика да се закључити да је представа била добро урађена са веома добром поделом улога.

Сретко Јечменица је и овога пута направио интересантну сценографију, а и костими су успешно решени. Након неколико играња у граду уследила су уобичајена гостовања по околним местима. Путовало се отвореним камионима, на дрвеним клупама.

Здравко Газдић је играо многе глумачке ликове

Позоришни ансамбл из Прибоја постаје познат по једном броју изразитих талената. Тежи се

стручном усавршавању, па Авда Прљачу власти шаљу у Београд на једномесечни семинар за редитеље аматере. Поред предавања семинаристи (њих 13), по програму рада, интезивно прате позоришне представе у престоници. По повратку са семинара Авдо Прљача доноси у Прибој, као дар Савеза аматерских позоришта Србије, плишане завесе за позорницу и више метара разног платна за шивење костима. Сада већ врсног певача и глумца Зехба Пекушића ангажује Народно позориште из Сарајева (1950), где извесно време проводи у учењу оперског певања. Тамо је одиграо и

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

едан број позоришних улога, а затим препази у Ужичко и Ваљевско позориште. Након ових искустава, средином педесетих година, Пекушић се враћа у родни град где даље развија драмску, музичку и фолклорну секцију иако професионално ради као директор Предузећа за приказивање филмова „Светлост“. Понуде и шансе за дошколовавање и стручно усавршавање имали су и неке глумице (Магбула Прљача и др.), али су их лични разлози спречили да то остваре. По по-

вратку са семинара Авдо Прљача одлучује да режира *КИР ЈАЊУ*. Насловну улогу игра он сам.

Прибој постаје велико градилиште. Изграђују се прве производне хале будуће фабрике аутомобила. У Читлучком пољу ниче првих шест стамбених зграда као најави новог града. Започиње подизање зграда за седам нових основних школа на подручју среза. Довршава се и пушта у рад Млинско-пекарско предузеће. Реконструише се или наново изграђује комунална инфраструктура. Ударају се темељи новог хотела

Зехбо Пекушић

Снимак са представе *ДОН ПАСКВАЛЕ* Народног позоришта у Сарајеву: Зехбо Пекушић први с лева

РАСЕМИН СЕВДАХ (1960): Халида Хасанагић, Нермина Корјенић и Зехбо Пекушић

социо-културолошког аспекта представља нову маркантну чињеницу у његовом савременом животу.

Те 1953. године одржава се прва смотре културно-уметничких група Среза прибојског. Септембра месеца исте године оснива се културно уметничко друштво Фабрике аутомобила Прибој под именом „Расим Софтић”.⁸⁶

После Сремца, Јована Ст. Поповића и Косте Трифковића, на ред долази Нушић са *ХАЦИ ПОЈОМ*. Ту представу прибојски

аматери играју у сезони 1953. године, а у наредној години припремају и играју *ИЗБИРАЧИЦУ* у режији Рајка Матијевића. У обема представама, са малим изменама, игра већ позната група драмске секције КУД-а „Будућност”. Мештани и многобројни теренци са градилишта у Прибоју пуне не само кафане, већ и салу Биоскопа, где се изводе ове представе.

Крајем 1953. године покушава се са здруживањем културно-уметничких друштава „Будућност” и Фабрике аутомобила са на-

мером да се ствари рационализују, потпуније искористе снаге и још боље осмисли културни живот града.

И у овом времену посебну живост граду дају његови студенти и ђаци који о распусту долазе у своје место. Поред културног они подстичу и спортски живот. Средином 1954. године, по ранијем пројекту инжењера Љубише Коруновића, на простору између куће Хаџихамзића и Јеросава Бојанића, изграђено је тениско игралиште по свим техничким прописима. Мрежа, рекети и лопте набављени су из увоза.⁸⁷ Годину дана раније, иницијативом школске и студентске омладине Пријепоља, Прибоја и Нове Вароши основане су Омладинске спортске игре,⁸⁸ које ће се у наредном периоду одржавати једанпут годишње, сваки пут у другом месту. Временом ће се повећати број градова учесника игара, тако да ће оне бити више година најмасовнија аматерска спортска манифестација у земљи. Прибој је у неколико наврата био домаћин Међурепубличких спортских игара, како су се касније звале. Након повратка у родни град Зехбо Пекушић, са искуством које је стекао радећи у

Из представе ЗУЛУМЉАР (1955)
Сарка Богдан и Зехбо Пекушић

87 На овом терену тада су редовно играли тенис студенти медицине Коста-Браца Јанковић и Љубо Каменко, Немања Којадиновић, студент економије, председник суда Смајо Хаџинбеговић и Васо Баталовић, јавни тужицац.

88 У публикацији „Младосић Тронеђе“ (приређивачи Симиша Несторовић, Сретен Марушић, Мухарем Мутаџија и Радоман Ирић) штампаној 1984. године у Пријепољу поводом 30-годишњице МОСИ „Братство-јединство“, овако је описан зачетак идеје везане за ову гласовиту спортску манифестацију. Након једног састанка Завичајног клуба студената из Пријепоља, одржаног крајем 1953. године у једној просторији на Правном факултету у Београду, у ресторану *Полеш* (код Црвеног трга) „нашли су се студенти Обрад Цвијовић, Цане Чичић, Изет Чичић, Часлав Рељић, Власто Пурић, Коста Браца Јанковић, Немања Којадиновић, Љубо Каменко и Саво Кржавац. (...) У *Полешу* је, као што се види, састав био проширен и студентима из Прибоја и Нове Вароши. Тада се повела расправа да би неке активности преко пета (у родном крају) требало организовати извести и боље осмислити. Родила се, наиме, идеја за четворомеч омладине Пријепоља, Прибоја, Нове Вароши и Пљевља. Тада је договорен и програм такмичења - фудбал, одбојка, стони тенис, шах и, ако се буде могло, по праву пут атлетика. Такође је одлучено да се већ наредног ферија, у лето 1954. организује први такав сусрет и такмичење у Пријепољу и да се из године у годину сели у остале градове учесника. То је потврђено и на скупштини Завичајног клуба (студената) у Пријепољу, у јулу 1954. године. Изавршене су потребне припреме и у заказани термини стигли су такмичари из Прибоја и Нове Вароши камионом, из Пљеваља нису „Јер је изгледа запело са превозом“. Прве међуопштинске спортске игре одржане су пред бројном публиком - „цело Пријепоље је изашло на борилишта“.

глумци: Авдо Прљача, Магбула Прљача,
Влајко Дробњаковић, Здравко Газдић,
Зехбо Пекушић, Вера Јелић, Алија Кла-
јић, Медо Корјенић

1950.

Драмска секција КУД „Будућност“
Стеван Сремац

ИВКОВА СЛАВА

режија: др Хранислав Ђорђевић
сценографија: Сретко Јечменица

глумци: Здравко Газдић, Магбула Прљача,
Зехбо Пекушић, Авдо Прљача, Исмет
Бећировић, Миро Стокић, Медо Корјенић,
Шефкет Кадришић, Алија Клајић, Богдан
Миковић, Бранко Стикић, Мехмед Чичић

1951.

Драмска секција КУД „Будућност“
Ј. Ст. Поповић

КИР ЈАЊА

режија: Авдо Прљача
сценографија: Сретко Јечменица

глумци: Авдо Прљача, Здравко Газдић,
Шефкет Кадришић, Мијо Цинцовић, Маг-
була Була Прљача, Медо Корјенић, При-
бислав Лазаревић, Хајра Хаџимуртовић,
Алија Клајић

1952.

Драмска секција КУД „Будућност“
Коста Трифковић

ИЗБИРАЧИЦА

режија: Рајко Матијевић
сценографија: Сретко Јечменица

глумци: Магбула Прљача,
Здравко Газдић, Шефкет Кадришић,
Авдо Прљача, Алија Клајић, Хајра
Хаџимуртовић, Фикрета Хаџихамзић,
Бранко Стикић, Мијо Цинцовић,
Олгица Ђурашковић, Хајра Бећировић,
Владимир Сингер

1953.

Драмска секција КУД „Будућност“
Бранислав Нушић

ХАЏИ ЛОЈО

режија: др Хранислав Ђорђевић
глумци: Шефкет Кадришић,
Алија Клајић, Хајра Хаџимуртовић,
Магбула Прљача, Авдо Прљача,
Фикрета Хаџихамзић, Владимир Сингер,
Бранко Стикић, Мијо Цинцовић,
Живорад Живановић, Никола Ђерковић

1954.

Драмска секција КУД „Будућност“
Ј. Ст. Поповић

ПОКОНДИРЕНА ТИКВА

режија: Славко Трифуновић
глумци: Магбула Прљача, Дара Рољјевић,
Бранко Стикић, Шефкет Кадришић, Авдо
Прљача, Боса Јевђевић, Мијо Цинцовић,
Алија Клајић, Зехбо Пекушић, Медо Кор-
јенић

1955.

Драмска секција КУД „Будућност“
Јован Ст. Поповић

ЖЕНИДБА И УДАДБА

режија: Зехбо Пекушић

џлумци: Здравко Газдић, Авдо Прљача,
Магбула Була Прљача, Боса Шћепановић,
Зехбо Пекушић, Алија Клајић, Драго-
слав Оцокољић, Шефкет Кадришић, Хај-
ра Хаџимуртовић, Жика Живановић

1955.

Драмска секција КУД „Будућност“
Хамза Хумо

ТРИ СВИЈЕТА

режија: Зехбо Пекушић

џлумци: Здравко Газдић, Зехбо Пекушић,
Магбула Була Прљача, Авдо Прљача,
Зоран Девић, Шефкет Кадришић,
Боса Шћепановић, Исмет Беџировић,
Жика Живановић

1955.

Драмска секција КУД „Будућност“
др Милан Огризовић

ХАСАНАГИНИЦА

режија: Зехбо Пекушић

џлумци: Боса Шћепановић, Авдо Прљача,
Магбула Була Прљача, Мунира Мулао-
смановић, Алија Клајић, Зехбо Пекушић,
Здравко Газдић, Шахин Хулић, Шефкет
Кадришић, Хајра Хаџимуртовић, Жика
Живановић

1955.

Драмска секција КУД ФАП
Светозар Ћоровић

ЗУЛУМЋАР

режија: Илија Петковић

џлумци: Миле Брља, Владимир Сингер,
Иванка Јовановић, Драгољуб Павловић
(уместо Николе Митрића), Андра Хаџић,
Здравко Газдић, Дара Шћепановић, Слав-
ко Томић, Сарка Богдан, Стево Спарић

1956.

Драмска секција КУД „Будућност“ и КУД
ФАП

Стеван Сремац

ИВКОВА СЛАВА

режија: Зехбо Пекушић

џлумци: Авдо Прљача, Здравко Газдић,
Богдан Миковић, Магбула Була Прљача,
Боса Шћепановић, Исмет Беџировић, Зех-
бо Пекушић, Жика Живановић, Урфет Ар-
наутовић, Хусо Дијаб, Владимир Сингер,
Миле Брља, Миро Стокић

1956.

Драмска секција КУД „Будућност“ и КУД
ФАП

Петар Петровић Пеџија

ЧВОР

режија: Зехбо Пекушић

џлумци: Здравко Газдић, Магбула Була
Прљача, Живка Моровић, Владимир

Сингер, Мунира Мулаосмановић,
Авдо Прљача, Зехбо Пекушић

1956.

Драмска секција КУД „Будућност“
Н.Јеврин

МЛАДОЖЕЊА ИЗ АМЕРИКЕ

режија: Зехбо Пекушић

глумци: Боса Шћепановић, Исмет Бећи-
ровић, Зоран Девић, Сухбија Сукић, Му-
нира Мулаосмановић, Зехбо Пекушић,

Лепа Газдић, Омер Хасанагић, Жика
Живановић

1956.

Драмска секција КУД ФАП
Паул Шурек/Ханс Сасман

УЛИЧНИ СВИРАЧИ

режија: Илија Петковић

глумци: Миле Брља, Здравко Газдић, Да-
ра Шћепановић, Никола Митрић, Влади-
мир Сингер, Сарка Богдан, Иванка Јова-
новић

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

ВРЕМЕ РАЗВОЈА ГРАДА, ЗАБАВА И ЛАКИХ КОМЕДИЈА

Крајем педесетих и шездестих година прошлог века на прибојским позоришним сценама скоро искључиво се фаворизују лагане комедије, дакле текстови који не третирају озбиљнију проблематику и чији је једини циљ да забаве. Представе се раде брзо, непретенциозно, са уиграним екипама. Осим елементарних података о њима, у расположивој документацији из тога времена нема детаљнијих приказа и оцена. Коста Јовановић, аутор свог првог позоришног дела *КО ДРУГОМЕ ЈАМУ КОПА* присуствовао је његовој праизведби у Прибоју јануара 1957. године. Те исте године З. Пекушић ће режирати и *САСТАНАК У КОЛИБИ*, као и комедију Жака Конфина *У СРЕДУ СЕ РЕГИСТРУЈЕМО*. На Среској смотри драмских аматера, одржаној у Прибоју Јелени Стојадиновић је додељена награда као најуспешнијој глумици смотре.

У то време се редовно организују смотре аматерског стваралаштва које се насловљавају *Среским фестивалом*. Време одржавања је мај или почетак јуна месеца и на њима су се представљала сва културно-уметничка друштва са одабраним тачкама. Смотру је пратио жири који је награђивао најбоље резултате из свих

области културно-уметничког аматеризма.⁹²

Један од значајнијих догађаја у културном животу, нарочито новог дела града, крајем педесетих година је довршење изградње зграде Ресторана ФАП-а. Иако име објекта означава његову основну намену, он је подједнако био и нека врста културне установе. У доњем етажу здања била је лепа биоскопска дворана са позорницом на којој су се могле изводити и позоришне представе. Пратеће просторије око ње омогућавале су врло добре услове за рад културно-уметничког друштва. На истом нивоу била је и тзв. омладинска сала, у којој ће се касније изводити низ, углавном камерних, програма. Ту ће се једно време одржавати и *Лимске вечери поезије*. На горњем спрату била је пространа сала (могла је примити око пет стотина посетилаца) са мањом позорницом на чеоном делу. У сали Ресторана ФАП-а годинама су се одржавале незаборавне забаве на које су често долазили и људи из околних градова.

У тек довршеном простору ове зграде Вера Смирнов припрема и изводи са члановима фабричке драмске секције *МАРСОВЦЕ*, а глумци КУД „Будућност“ изводе

⁹² Илустрације ради наводимо програм среског фестивала који је одржан 4. VI 1957:

- Народна кола - свира дует фрула и хармоника, изводе чланови КУД „Будућност“
- Позоришни комад *У СРЕДУ СЕ РЕГИСТРУЈЕМО*, изводи Драмска секција КУД ФАП
- Шиктарско коло - Фолклорна секција КУД „Будућност“
- Песме из Србије уз пратњу Тамбурашког оркестра КУД „Будућност“
- Квартет гитара свира далматинске народне песме, изводе чланови КУД ФАП
- Буњевачко коло, Фолклорна секција КУД ФАП- Народна кола,
- Тамбурашки оркестар КУД „Будућност“
- Сплет народних кола из Славоније, изводе чланови Фолклорне секције КУД ФАП
- Сплет народних кола свира квартет гитара КУД ФАП
- Хавајске мелодије - изводи „Хавајски секстет“ КУД ФАП.

Ленцов *СВАДБЕНИ ПУТ БЕЗ МУЖА*, затим *СВИ СМО МИ САМО ЉУДИ* Фадила Хаџића. Премијерно извођење прве две представе одржано је у биоскопској сали у Насељу, а трећа представа је изведена у сали новосаграђеног Дома културе. Двадесетшестог септембра 1959. године, након вишегодишње изградње, отворен је Дом културе, подигнут у центру старог Прибоја, по пројекту прибојског грађевинског инжињера Фрање Јенча. Радове је

изводило београдско Грађевинско предузеће „7. јул“. То је прва наменска зграда за културу изграђена у овом крају после Другог светског рата. Две недеље касније, 8. октобра, званично је основан Дом културе „Бранислав Нушић“.

У оснивачком документу⁹³ стоји да ће нови Дом културе објединити „све културне и просветне установе чија је делатност културно-забавни живот грађана Прибоја и оближње околине“. На предлог Савета за просвету и културу Народног одбора општине Прибој решењем је постављен за првог управника Дома културе Салко Џидић, с тим што ће „именовани предњу дужност вршити хонорарно, а ви-

сину хонорара одредиће Управни одбор Дома културе „Бранислав Нушић“ у Прибоју“.⁹⁴ Соколски дом, после рата најчешће називан „Соколана“ или „Биоскоп“, враћен је својој првобитној намени: предат је на управу Друштву за телесно васпитање „Партизан“.

Поред Дома културе „Бранислав Нушић“ оснива се и Раднички универзитет (18. II 1960) као установа са самосталним финансирањем, иако је незванично постојао

још од 1953. године. Његов задатак је био скраћено образовање и усавршавање радника и њихово укључивање у производњу. Разне курсеве и семинаре завршило је и добило дипломе полуквалификованих, квалификованих

и висококвалификованих неколико хиљада радника. Раднички универзитет је основао и школу страних језика (немачки и енглески) у сарадњи са Институтом за стране језике из Београда, чији су наставници држали часове на овој школи. Фабрика аутомобила Прибој купила је први телевизор, тако да експериментални програм Телевизије Београд свакодневно гледа на стотине људи у биоскопској сали

Зехбо Пекушић пева уз пратњу М. Стојадиновића

⁹³ Решење о оснивању Дома културе у Прибоју на Лиму, број 01-6411/1 од 8. X 1959. године, Архива Дома културе Прибој

⁹⁴ Решење о постављењу Салка Џидића, пословође Продавнице „Вартекс“ у Прибоју за управника Дома културе „Бранислав Нушић“, број 01-6845/1 од 8. X 1959. године, Архива Дома културе Прибој

Ресторана која је располагала са 260 се-дишта.

Година 1960. је време извесног заокружи-вања услова за разноврснији и садржај-нији културно-забавни живот града. При-бој сада има Дом културе, два биоскопске сале (у старом и новом делу града), две библиотеке - Градску и Фабрике аутомо-била, плесну салу и још неколико просто-ра у којима се приређују игранке и забав-

не вечери и два културно-уметничка дру-штва „Будућност“ и КУД ФАП, са развије-ним секцијама, која су окупљала неколико стотина активних чланова.

Једно од најомиљенијих места састајања омладине било је „Острво младих“. Реч је о малом острву-ади у кориту Лима које се налазило наспрам управне зграде Фабри-ке аутомобила, дугачком око двеста педесет а широком двадесетак метара. Обрасло бујном вегетацијом, младим ли-пама и боровима, окружено зеленкастом водом Лима, деловало је привлачно. Ак-тив Народне омладине новог дела града добровољним акцијама га је преуредио за забаву. Изграђена је мала позорница, бе-тонски столови и клупе, круг за игранке, мостић до обале, а ту је био и омањи би-фе са освежавајућим напицима. Све је то било осветљено разнобојним сијалицама. На Острву је искључиво свирао Павлицин Хавајски секстет⁹⁵, одевен у тамне панто-лоне и беле кошуље са лептир машнама. Забаве су се организовале током летњих месеци.

При основним школама формиране су на-родне књижнице, са фондом од око 17.000 књига.⁹⁵ Основна школа у Прибоју купује музичке инструменте - клавир, хар-монике, гитаре и са наставником музике Миодрагом Недељковићем формира му-зички курс са 27 полазника, који ће бити претеча будуће Музичке школе. У седам сеоских центара изграђени су задружни домови.⁹⁶ У граду гостују разна позори-шта са својим представама, певачи југо-

„БУДУЋНОСТ“
КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКО ДРУШТВО - ПРИБОЈ

ПРЕМИЈЕРА

СВИ СМО МИ САМО ЉУДИ

КОМЕДИЈА У ТРИ ЧИНА

Играо: ФАДМЕТ ХАЏИЋ
Режисер: ЗЕКИЋО ПЕЏУЏИЋ

Д И Ј А

Никола Милош, министар
Снежана, министарка секретар
Датумер, чиновник

Тодор, чиновник
Сабрина Милош, чиновница
Ива, девојка која тражи да отиде
Стево Гробић, „Југославски“
Ванга Петров, војни лекар у Лиму

АДНО КАРНИК
БРАНКО СТРОЈИЋ
КОСТИ ВЕЉИЊИЋ
ВЕЉКО ПЕЏУЏИЋ
РАСНИ ХАЏИЋ
ФИЛИПА НАРАЊОВИЋ
СТЕВО СТАЈИЋ
МЕХМЕД ЧИЧИЋ

ДОГАЂА СЕ ДАНАС У ЈЕДНОМ
НАШЕМ ВЕЋЕМ ЦЕНТРУ

Наставник: МЕХМЕД ЧИЧИЋ
Сценар: ХАЏИДА ХАСАВАГИЋ

ДАНА

Почетак у 19.30 часова

ПЛАЗНИЦЕ ПО ЦЕНИ ОД _____ И _____ ДИН.
МОГУ СЕ ДОБИТИ НА БЛАГАЈНИ ДОМА КУЛТУРЕ

95 Прибој и околна (у редакцији), Прибој на Лиму, 1960

96 Задружни домови су изграђени у следећим селима: Прибојска Бања, Кратово, Саставци, Сјеверин, Крајчиновићи, Бучје и Хер. Голеша.

словенских радио станица, приређују се изложбе и други културно уметнички програми. На сеоском подручју приказују се програми из града али и школе, њихови учитељи, са пуно ентузијазма покушавају да унапреде културни живот сеоских средина.

Драмска секција КУД „Будућност“ 1960. године припремила је три представе у режији Зехба Пекушића: *МОЈА БЕБА*, *МРТВИ НЕ ПЛАЋАЈУ ПОРЕЗ* и *РАСЕМИН СЕВДАХ*. Према зпису хроничара у листу

ТРИ НАПРАМА ЈЕДАН:
Миле Ристић и Зехбо Пекушић

„Полимље“, на премијери гледалиште је „одушевљено поздравило извођаче“ представе *МОЈА БЕБА*. Представа *МРТВИ НЕ ПЛАЋАЈУ ПОРЕЗ* је успешно приказана на Среској смотри драмских аматера, одржаној септембра месеца у Титовом Ужицу. Млада глумица Нермина Корјенић је остварила најупечатљивију ролу у *РАСЕМИНОМ СЕВДАХУ* и добила прву награду.

У оквиру прославе првомајских празника драмска секција Економске школе из Прибоја приказала је комад *СВЕТ* Бранислава Нушића у колективној режији. Учитељица Јулка Крунић у селу Калуђеровићима са ученицима четвртог разреда прика-

МОЈ ЗЕТ ДИРЕКТОР: Здравко Газдић,
Аца Стојков - Цига и Магбула Прљача

зала је *ПЕПЕЉУГУ*, „бајку у три чина“. Поред припреме комада учитељица је са ученицима урадила костим и бину која је постављена на пољани близу школе и ту, на задовољство сељана, приказала две представе. На молбу колега из суседног Бучја, у том месту је изведена представа која је очарала малишане.

Вера Смирнов, глумица, радила је у Фабрици аутомобила као референт за послове културе и просвете. Она се са својим супругом Валентином укључила у фабричку драмску секцију. Брачни пар Смирнов режирао је један број представа и играо у њима. Након три премијере, 1960. године следи и четврта - Вера Зебић-Смирнов режира *ЗАЈЕДНИЧКИ СТАН* а Зехбо Пекушић, за потребе једне ловач-

Сцене из представе **ОПАСНА ОКУКА**
у режији Вере Зебић-Смирнов

ке забаве, припрема комични играказ из
ловачког живота **ЛОВАЧКО НАСЕДАНИ-**
ЈЕ.

Шездесетих година се формулише потреба за квалитетнијим информисањем грађанства па се оснива Новинска установа „Лим“ (29. 12. 1961) чији задатак је да петнаестодневно издаје локални лист под називом „Лим“ као и друге повремене публикације. За директора и одговорног уредника установе постављен је Мехмед Гогалић, тадашњи председник Општинског одбора Социјалистичког савеза радног народа у Прибоју на Лиму.

Средином ове године врши се обједињавање у Дому културе „Бранислав Нушић“ Предузећа за приказивање филмова „Светлост“, Градске читаонице и Народног универзитета.⁹⁷

Фабрика аутомобила успешно развија своју производњу, али и посвећује пажњу унапређењу културног живота својих радника. Аниматори културе ФАП-а - тако се тада називају људи задужени за културни живот Фабрике - организују гостовање Новосадске опере пред 2.000 радника, на инпровизованој позорници начињеној од каросерија ФАП-ових камиона.

Драмска секција Фабричког КУД-а припрема две представе: **ПОРОДИЦУ БЛО** и **БЛУДНИЦУ ДОСТОЈНУ ПОШТОВАЊА**, које режира Вера Смирнов. У Дому културе изведена је премијера **СУМЊИВОГ ЛИЦА**. Крајем априла 1961. године одржана је Среска смотре драмских секција у новоизграђеној сали биоскопа у Насељу. **СУМЊИВО ЛИЦЕ** се приказује у Пријеполју, Новој Вароши, Бијелом Пољу, Кокином Броду, Титовом Ужицу, Рудом, Пљевљима и на Увцу.

⁹⁷ Обједињавање ових сегмената културе извршено 24. јула 1961. године.

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

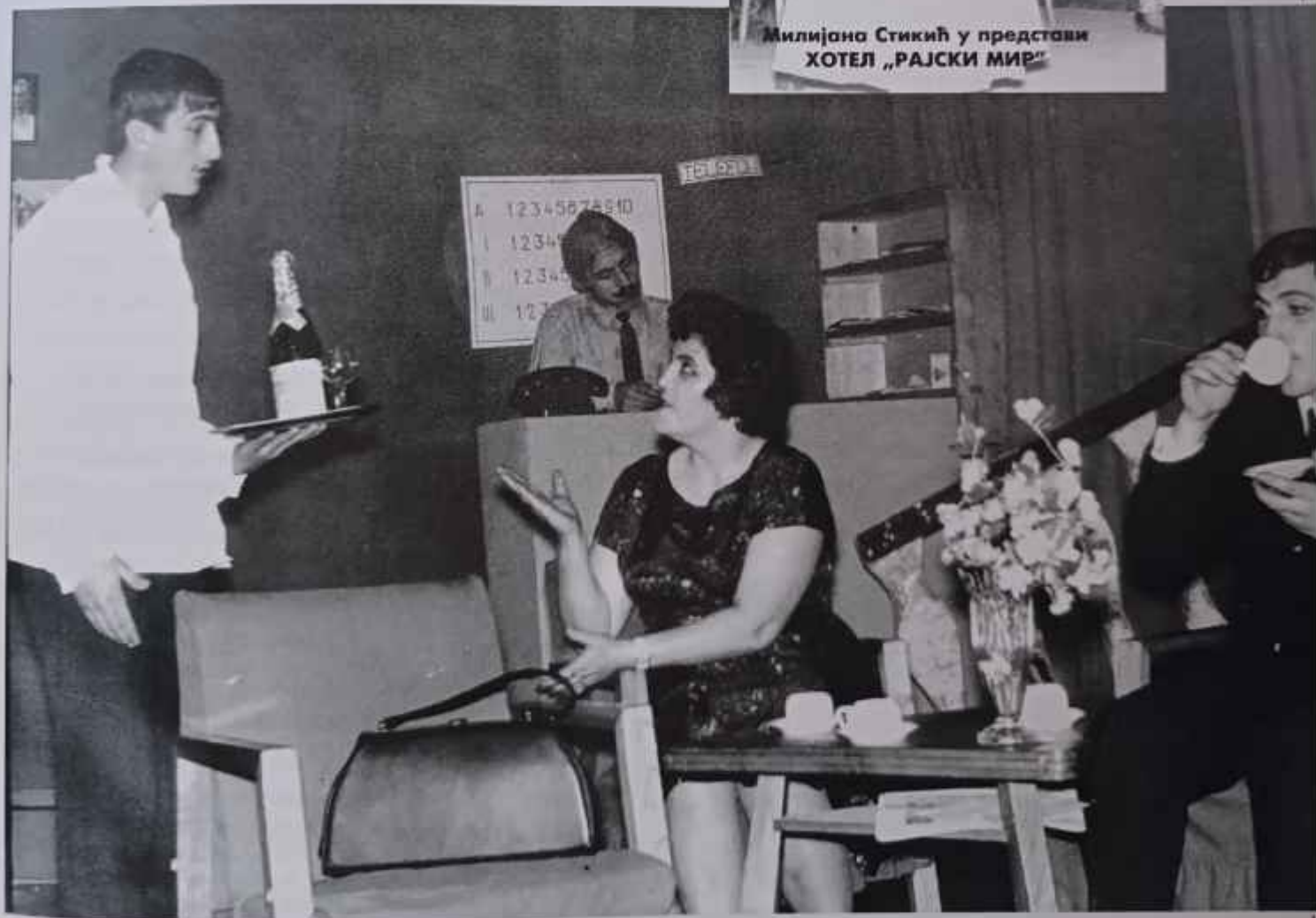
ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Тих година на територији ове невелике општине већ ради 26 основних школа а у граду једна осморазредна, једна шесторазредна и Школа ученика у привреди, затим Мајсторска школа, две школе за образовање одраслих као и поменута школа страних језика. Машински школски центар је формиран 1962. године, а потом је званично отворена и Средња економска школа. Новоизграђено Дечје обданиште спада у ред најлепших установа ове врсте у Титовоужичком срезу.

Позоришни аматеризам Прибоја наставља серију хумористичких представа, па

Милијана Стикић у представи
ХОТЕЛ „РАЈСКИ МИР“

ХОТЕЛ „РАЈСКИ МИР“: Живка Моровић, Фехим Ковачевић и Химзија Омеровић

се у сезони 1962. година изводе три премијере: *ТРИ НАПРАМА ЈЕДАН, МОЈ ЗЕТ ДИРЕКТОР* и *ВЕЧИТИ СТУДЕНТ*. Драмска секција Дома културе и КУД ФАП се међусобно испомажу - подела улога се врши из оба ансамбла, користе се заједнички расположиви фондузи, итд.

У осврту Татомира Којадиновића са премијерне представе *МОЈ ЗЕТ ДИРЕКТОР* објављеном у листу „Лим“, записано је да

је редитељ добро поставио комад а „с обзиром на глумачки састав представа је сасвим успешно изведена (...) Тумачењем улога у овој комедији овај глумачки састав је доказао да и ту грану уметности можемо успешно гајити у нашем месту. Аца Стојков у улози Јове био је право откриће ове вечери. Таква улога њему је потпуно одговарала и он ју је са великим успехом тумачио од почетка до краја“.⁹⁸

Вера Смирнов је режирала и неколико дејчјих представа са ученицима Основне школе „Вук Караџић“ из Новог дела града⁹⁹ (*ЦРВЕНКАПА, ЧАРОБНА ФРУЛА, ОЛИВЕР ТВИСТ, ВОДЕЊАКОВА КЛЕТВА* у драматизацији Младена Широле). Испред школе послове око реализације ових представа координирала је наставница Мирјана Петровић.

Кад је у питању рад драмских секција у школама, ових година је веома активна ОШ „Бранко Радичевић“ у старом делу града. Непосредан подстицај овој врсти секцијског рада био је вишеструко гостовање у овој школи луткарских позоришних група из Београда крајем шездесетих година (1957-1959). Тадашњи директор школе Милорад Дамјановић задужује неколико наставника да са ученицима направе коју луткарску представу. Учитељи Татомир Којадиновић и Касија Ратковић одабирају талентоване ђаке (Љиљану Грбић, Зилху Хаџифејзовић, Хакиму Чолаковић, Мирослава Андрлеа, Рефика Делалића, Бранка Јањушевића, Нијазију Мујагића, Бранка Дамјановића, Драгана Триповића, Мухамеда Мехинагића, Гордану

КУЛТУРНО УМЕТНИЧКО ДРУШТВО »БУДУЋНОСТ« — ПРИБОЈ

РЕМИЈЕРА **РАСЕМИН**
СЕВДАХ

ДРАМА У 3 ЧИНА
редитељ: ЗЕХБО ПЕКУШИЋ

АКЦИЈА:

Рисола	САИДА САХАНУЋ
Османиса Рисолин отац	ЏИП КАРПОВИЋ
Атнина Рисолин мајка	САИДА САХАНУЋ
Садик Рисолин шкољка	БЕРИНА ПЕЏИЋ
Рисола Рисолин мајка	БЕЛТ САХАНУЋ
Ташо	ЗЕХБО ПЕКУШИЋ
Мехмедиса	БРАНО СТОЈК
Муса	ИРИТ АРКУТОВИЋ
Фатима	НАИД ЈАНУЋИЋ
Каси	НАИД ЈАНУЋИЋ
Хусе	САИДА САХАНУЋ
Селма	РАДИК ЈАНУЋИЋ
Рисо	ЏИП КАРПОВИЋ

Мотив: дејство, сиротиња

суфлер: Милена Дробњановић
инспирацијент: Бранко Стикић
музика: Мухамед Дијаб

ПРЕТСТАВА

ДАТА _____
почетак у _____ час.

КЛАСИЦЕ ПО ЦЕНИ ОД _____ И _____ ДИН. МОГУ СЕ ДОБИТИ НА БЛАГАЈНИ ДОМА

⁹⁸ „Лим“, год. III, бр. 28, 1. II 1963.

⁹⁹ Нови део града Прибоја се у почетку називао Копонија, затим Насеље ФАП-а, онда Насеље и на крају Нови Прибој

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Драмска секција ОШ „Бранко Радичевић” из шездесетих година

Поред дечјих сценских приказа организованих при школама у Прибоју је шездесетих година прошлог века постојало и тзв. „дворишно позориште”. Другари махом из једне улице или кварта сами су припремали представе и изводили их у двориштима својих кућа. Улазнице су биле: бонбон, кликер, стрип, а могло се платити и новцем. Ово је снимак једне такве представе. Реч је о „Снежани и седам патуљака”; режија: Омер Омеровић. Учествовали: Бахрија Омеровић, Ђамил Каровић, Садета Омеровић, Омер Омеровић, Љубица Вуковић, Исмет Узуновић, Исмета Узуновић, Сејо Каровић, Шефкет Каровић, Бране Милошевић, Мирсад Хасанагић, Ибрахим Ћата Хасанагић, Сенад Љуца.

Дробњаковић) и са њима припремају и изводе У ЦАРА ТРОЈАНА КОЗЈЕ УШИ, ЛИЦИЦУ И ГРОЖЂЕ, ПИНОКИЈА. Лутке, сцена и остало рађени су у школи. Према

СТАРАТЕЉ: У главним улогама Живка Моровић и Ацо Стојков - Цига

сећању Мухамеда Мехинагића, ова луткарска сцена деловала је до 1963. године. И у наставни процес уводе се, у то време интересантне, иновације. Наиме, професорка француског језика Наталија Стевовић и наставнице Стевка Газдић и Станица Новаковић који пут спајају по неколико часова и у сали старе школе, са одабраним ученицима, на позоришни начин прочитавају дијалогске делове текстова из школске лектуре. Ти догађаји су били веома интересантни за присутну „публику“ која се забављала начином како њихови другари „глуме“, а она деца која нису могла доћи до лектуре сазнавала би на тај начин њен сиже итд.

Почетком школске 1962/63. године професорка књижевности Миланка Милојевић режира ШАРАНА. Заједно са колегицом Драгицом Главарданов, решавају питање костима, а сцену опремају Миле Ристић, наставник ликовног и Бранислав Радованов, наставник општетехничког образовања.¹⁰⁰

Охрабрена успехом која је постигла овом представом, проф. Милојевић наредне 1963. године, са истим тимом, припрема ХАСАНАГИНИЦУ у Огризовићевој драматизацији, која је такође наишла на леп пријем. Представе су више пута приказиване за ђаке, затим наставнике и родитеље а онда и за грађанство. Извођене су у школи, сали Биоскопа (Соколски дом), а кад је завршена изградња зграде и у великој сали Дома културе.

Позориште је постало веома популарно међу градском децом. У великој моди су тзв. „дворишна позоришта“. Деца из улице или кварта сама припремају представе. Сцена се смешта испред капицика (наткривена улазна врата у дворишта кућа) Сулејмана, Ђамила и Тахира Хасанагића, испред куће др Шилера итд. а публика су родитељи, рођаци и комшије.

Четвртог октобра 1962. године, на иницијативу институција из области културе Пљеваља, Прибоја, Горажда, Пријеполја и Иванграда, основана је Међурејубличка заједница за културно умјетничку дје-

¹⁰⁰ Према сећању Мухамеда Мехинагића, тада ученика и једног од учесника ових догађаја, представе су припремане са одушевљењем и попетом и са великом озбиљношћу. Сцену за представу ШАРАН чинили су двориште, кућа, бунар, тараба... и њу су данима правили наставници и ученици. Кад је дошао на ред костим испоставило се да за улогу учитеља, кога је тумачио М. Мехинагић, треба комплет одело јер уча мора да буде лепо одевен а у то време оскудица нико од деце није имао једнообразно одело. Проблем је решио глумчев отац Хусеин који је повео сина у продавницу и купио му одело. Било је извесних потешкоћа и са маском. Пошто школа није могла набавити мастикс бркови су лепљени гумерабиком, што је стварало најмање два проблема: или их је након представе било тешко скинути или се дешавало, ако је намаз био слабији да падну усред представе. Излаз је, наравно, нађен - по голобрадим дечјим лицима цртао их је гушем наставник Миле Ристић.

латност са сједиштем у Пљевљима. За њеног првог секретара постављен је Кемал Шећеркадић. Ова културна организација ће у наредном периоду дати велики допринос унапређењу и развоју културе на подручју њених чланица (којих је крајем осамдесетих година било 23. са подручја Црне Горе, Србије и Босне и Херцеговине). Непун месец дана након оснивања, у њеној организацији у Прибоју ће гостовати Ансамбл народних игара „Коло“, из Београда, група познатих певача и хумориста радио телевизијских станица из Београда, Сарајева и Загреба, Индијски ансамбл народних игара и песама. На самом крају године Ансамб „Танец“ из Скопља извео је концерт, а организована је и изложба репродукција сликарских дела под називом „Од ренесансе до модерног сликарства“.

Прибој наставља несмањеним темпом привредно комуналну изградњу: 2. августа 1962. године званично почиње са радом „Полиестер“, предузеће за израду делова од пластичних маса. Оно ће касније прерасти у једно од највећих предузећа у земљи по обиму и асортиману производа од пластике. Граде се нове стамбене зграде, улице, мостови преко Лима, реконструише расвета града, отварају нове продавнице. Некадашњи грађанин Прибоја, а затим познати глобтротер Тибор Секељ, у разговору објављеном у локалном листу „Лим“ каже: „Сада се живот у Прибоју одвија као на убрзаном филму... Прибој се не развија само, да тако кажем, по индустријској линији. Ту се подижу нове

стамбене зграде, школе, културне институције, угоститељски објекти...“¹⁰⁰

Драмска секција Дома културе „Бранислав Нушић“ (раније КУД-а „Будућност“), припремајући се за наступ на фестивалу драмских секција среза Титово Ужице, марљиво ради представу *СВЕТЛАНА ТРАЖИ СРЕЋУ* по тексту Слободана Петковића, у режији Зехба Пекушића који се и овога пута определио за комедију. Том представом су Прибојчани освојили прво место на поменутој смотри. Запажене

Детаљ из представе **ТРИ СВИЈЕТА** која је изведена на сцени Соколског дома

креације остварили су Десимир Кеџман (отац - адвокат), Нермина Корјенић која је тумачила насловну улогу Светлане и Живка Моровић (Светланина мајка). После овог успеха Међурепубличка заједница из Пљеваља организује им гостовање у Горажду, Чајничу и Рудом. Вера Смирнов те године режира *ОПАСНУ ОКУКУ* Џона Пристлија, а наредне (1964) године ФАП-овци заредом изводе три премијере.

¹⁰⁰ Из разговора са Тибором Секељем објављеном у „Лиму“ бр. 57 од 15. IV 1964.

Сезону су отворили представом *СТАРАТЕЉ* по тексту М. Широле у режији Валентина Вање Смирнова, затим следи комедија *ВЛАСТ*, припремљена поводом стогодишњице рођења Бранислава Нушића (у режији глумца Десимира Кеџмана)¹⁰¹ и на самом крају године и трећа комедија - *ХОТЕЛ РАЈСКИ МИР* у режији Валентина Смирнова. Након извесног застоја у раду, драмски аматери ФАП-а су у ту сезону ушли много организованије; поменуте представе су више пута приказиване у салама биоскопа на Насељу и Дома културе, пред пуним гледалиштем. Са *СТАРАТЕЉОМ* су наступили у Новој Вароши, пред радницима градитељима Јадранске магистрале, па им је Главни штаб омладинских радних бригада, том приликом, уручио захвалницу. Представу *ВЛАСТ* приказали су градитељима хидроцентрале „Потпећ“ у истоименом месту, недалеко од града.¹⁰² Прибој ће те године имати још две позоришне представе: Дом културе изводи Ћопићевог *ВУКА БУБАЛА*, а драмска секција Машинско-школског центра, којом руководи професор књижевности Димитрије Недељковић, извела је *ЛАЖУ И ПАРАЛАЖУ* Стерије Поповића. Поводом ове школске представе „Лим“ је објавио да се ансамбл представио као солидна целина, а да су се наро-

чито истакли Велибор Јечменица и Милован Ћосић, који су „дали зреле улоге“. У 1964. години ни културно уметничко друштво основне школе у селу Кратову није седело скрштених руку. Његова драмска секција је 16. фебруара изводи комад *СУМЊИВО ЛИЦЕ* Бранислава Нушића, такође поводом годишњице нашег славног комедиографа.

Оваква активност прибојских позоришних аматера у 1964. години као да је наговештавала слутњу да ће у наредним годинама доћи до лагане стагнације, а онда до застоја сваке активности позоришног аматеризма. Последња режија Вере Смирнов је у представи *КОШТАНА* (1966), а последња представа Драмске секције КУД ФАП је *АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ* Томе Арсовског (1967). Разлози томе могу бити: извештан замор оних људи који су били покретачи и носиоци у овој области, смена генерација и постепени разлаз једног броја чланова врских глумачких ансамбала, затим, можда, промена сензибилитета и укуса прибојске публике. У наредним годинама овде али и на ширем плану долази до значајних престројавања у култури па се аматеризам, иако њен битни чинилац, унеколико заоставља. У тај простор „ускаче“ Међурепубличка заједница из Пљеваља која у Прибој доводи, поред низа других програма и

101 Поводом обележавања 30-годишњице аматерске глумачке делатности Десимир Кеџман је режирао ову представу. На премијери, пред почетак представе, о позоришном аматеру Д. Кеџману надахнуто је говорила Вера Смирнов.

102 Десетак километара узводно од Прибоја у месту Потпећ 1960. године почела је изградња хидроелектране на реци Лиму по пројекту „Енергопројекта“ из Београда. Агрегати су пуштани у рад sukcesивно од 1967. до 1970. године са снагом од укупно 51. мегавата (три турбине са по 17. мегавата). Иза бране се протеже акумулационо језеро од 13. км. Радова је извела Хиротехника из Београда. Поред гледалишта било је изграђено цело насеље од монтажних барака које је имало свој сопствени биоскоп, друштвене просторије намењене разоноди, салу за стони тенис, уређено игралиште за одбојку, затим разгласну станицу, телевизор, магнетофон и радио апарат. Ту су се често приређивали различити културно спортски програми, а прибојски позоришни аматери више пута су овде изводили своје представе. На том простору су сада изграђене породичне куће власника земљишта.

Сезону су отворили представом *СТАРАТЕЉ* по тексту М. Широле у режији Валентина Вање Смирнова, затим следи комедија *ВЛАСТ*, припремљена поводом стогодишњице рођења Бранислава Нушића (у режији глумца Десимира Кеџмана)¹⁰¹ и на самом крају године и трећа комедија - *ХОТЕЛ РАЈСКИ МИР* у режији Валентина Смирнова. Након извесног застоја у раду, драмски аматери ФАП-а су у ту сезону ушли много организованије; поменуте представе су више пута приказиване у салама биоскопа на Насељу и Дома културе, пред пуним гледалиштем. Са *СТАРАТЕЉОМ* су наступили у Новој Вароши, пред радницима градитељима Јадранске магистрале, па им је Главни штаб омладинских радних бригада, том приликом, уручио захвалницу. Представу *ВЛАСТ* приказали су градитељима хидроцентрале „Потпећ“ у истоименом месту, недалеко од града.¹⁰² Прибој ће те године имати још две позоришне представе: Дом културе изводи Ћопићевог *ВУКА БУБАЛА*, а драмска секција Машинско-школског центра, којом руководи професор књижевности Димитрије Недељковић, извела је *ЛАЖУ И ПАРАЛАЖУ* Стерије Поповића. Поводом ове школске представе „Лим“ је објавио да се ансамбл представио као солидна целина, а да су се наро-

чито истакли Велибор Јечменица и Милван Ћосић, који су „дали зреле улоге“.

У 1964. години ни културно уметничко друштво основне школе у селу Кратову није седело скрштених руку. Његова драмска секција је 16. фебруара изводи комад *СУМЊИВО ЛИЦЕ* Бранислава Нушића, такође поводом годишњице нашег славног комедиографа.

Оваква активност прибојских позоришних аматера у 1964. години као да је наговештавала слутњу да ће у наредним годинама доћи до лагане стагнације, а онда до застоја сваке активности позоришног аматеризма. Последња режија Vere Смирнов је у представи *КОШТАНА* (1966), а последња представа Драмске секције КУД ФАП је *АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ* Томе Арсовског (1967). Разлози томе могу бити: изванредан замор оних људи који су били покретачи и носиоци у овој области, смена генерација и постепено разлаз једног броја чланова врхунских глумачких ансамбала, затим, можда, промена сензибилитета и укуса прибојске публике. У наредним годинама овде али и на ширем плану долази до значајних рестројавања у култури па се аматеризам, иако њен битни чинилац, унеколико запоставља. У тај простор „ускаче“ Међурепубличка заједница из Пљевања која у Прибој доводи, поред низа других програма и

101 Поводом обележавања 30-годишњице аматерске глумачке делатности Десимир Кеџман је режирао ову представу. На премијери, пред почетак представе, о позоришном аматеру Д. Кеџману надахнуто је говорила Вера Смирнов.

102 Десетак километара узводно од Прибоја у месту Потпећ 1960. године почела је изградња хидроелектране на реци Лиму по пројекту „Енергопројекта“ из Београда. Агрегати су пуштани у рад sukcesивно од 1967. до 1970. године са снагом од укупно 51. мегавата (три турбине са по 17. мегавата). Иза бране се протеже акумулационо језеро од 13. км. Радове је извела Хиротехника из Београда. Поред градилишта било је изграђено цело насеље од монтажних барака које је имало свој сопствени биоскоп, друштвене просторије намењене разоноди, салу за стони тенис, уређено игралиште за одбојку, затим разгласну станицу, телевизор, магнетофон и радио апарат. Ту су се често приређивали различити културно спортски програми, а прибојски позоришни аматери више пута су овде изводили своје представе. На том простору су сада изграђене породичне куће власника земљишта.

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

маја. Прва карневалска поворка прошетала је градом 1962. године под руководством наставнице Биљане Нешковић. Цео град се дигао на ноге да помогне у организацији приредбе - куповани су и даривани материјали за костиме, смишљани ликови, а 220 маски је купљено чак у Љубљани. На хиљаде грађана је са симпатијама посматрало шарену, раздрагану карневалску поворку.

Глумица Рената Милберг

Група младих писаца и омладинаца, уз помоћ Градске библиотеке и Међурепубличке заједнице из Пљеваља, формирала је половином 1966. године Клуб писаца и пријатеља књижевности. Први чланови клуба били су: Есад Ахметагић (председник), Видоје Пјевчевић, Руждија Крупа, Расим Ћелахметовић, Радмила Ранитовић, Мирко Иконић, Милутин Романдић, Мухарем Уштович, Гордана Селаковић, Миланко Жарковић, Ана Грдинић и Радоје Веселичић. Састанци се одржавају у просторијама библиотеке на којима се читају стихови, воде разговори и смишљају програми и активности Клуба. Тих година (1967) два његова члана добијају угледну књижевну награду „Блажо Шћепановић“; Расим Ћелахмето-

Глумица Љубица Катанић

вић прву, а другу Руждија Крупа. Ту награду додељује Међурепубличка заједница из Пљеваља.

Прибојски песници организују књижевне вечери, гостују у другим срединама, учествују на разним конкурсима и добијају низ награда и признања. На њихову иницијативу пригласилу Фабрике аутомобила „Информатору“ покрене се и штампа подлистак „Видици“ у коме се објављују литерарни радови и извесне теме из културног живота. Излази из штампе заједничка збирка стихова Мирка Иконића *Осојнице* и Видоја Пјевчевића *Ошисци*. Године 1968. Клуб писаца из Прибоја проглашен је за најбољи на простору Међурепубличке заједнице. Наредне године организују се прве *Полимске вечери поезије* (затим су се звале *Полимска недеља књижевности и уметности*, а онда *Лимске вечери поезије*). *Прве Лимске вечери поезије одржане су 4. и 5. октобра 1969. године у Омладинској сали. Жири у сатаву Ћамил Сијарић, председник и чланови Војо Максимовић и Драго Бојовић доделили су прву награду младом грузанском песнику Добрици Ерићу. Организатори манифестације су Културно - просветна заједни-*

ца Прибој и Међурепубличка заједница из Пљеваља. Амблем манифестације урадио је Хидајет Хидо Масличих, наставник ликовног образовања из Прибоја.

Међурепубличка заједница, која је деловала на тремеђи трију република тадашње Југославије, простору сиромашном и удаљеном од културних центара, развија веома живу активност организујући и приказујући овде програме из целе земље и иностранства. Тих година у Прибоју наступају ансамбли из Совјетског Савеза, Аустрије, Бугарске, Мексика... Изградњом ТВ релејне станице (1963) Прибојчани могу да прате телевизијски програм. Најпознатији вокално-инструментални састав не само у Прибоју него и у околини су „Кристали“. Организује се прва општинска смотра у рецитовању на којој прво место осваја Исмета Омеровић, а друго Данило Лазовић, матуранти гимназије.

Позоришни аматеризам је у кризи. Покушава се поново обједињавање два град-

Глумица Нермина Корјенић

ска културно-уметничка друштва и предлаже да ново друштво носи назив КУД ФАП у коме би деловале драмска, фолклорна и секција народног и забавног оркестра. Крајем 1969. године долази се на идеју да се формира *јединствено* Аматерско позориште. Позива се Бата Миладиновић из Радио Београда да помогне у остваривању ове замисли. Након оснивачке скупштине одржана је аудиција на којој је Миладиновић ода-

брао тридесетак најталентованијих младих и девојака. Постигнута је начелна сагласност да он убудуће ради са прибојским позоришним аматерима. Организован је чак и једномесечни курс са глумцима и договорено да се одмах почну радити три представе: *ЂИДО* Ј. Веселиновића, *ИВКОВА СЛАВА* С. Сремца и *ПОДВАЛА* Б. Нушића. Са овим представама прибојско Аматерско позориште планирано је, гостоваће у Совјетском Савезу.¹⁰³ Цела ова одлична замисао, нажалост, није се остварила.

¹⁰³ Записник бр. 087/69, Архив Дома културе и „Лалимље“ бр. 624-20, И 1970.

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

НОВЕ ИНИЦИЈАТИВЕ, ПРОМЕНЕ У АНСАМБЛУ И РЕПЕРТОАРУ

При Радничком универзитету „Пиво Караматијевић“ 1974. године поново се окупља група позоришних ентузијаста (у темељито реновираној сали и позорници) која ће - под називом *Аматерска позоришна сцена* припремити и одиграти представу *ВУК БУБАЛО* по тексту Бранка Ћопића а у режији Зехба Пекушића. То ће бити последња представа коју је режирао Зехбо Пекушић пре изненадне смрти.

Велики позоришни занесењак, редитељ и глумац, Пекушић је пришао овом пројекту веома студиозно: сценографија је била поверена сликару Хидајету Масличичу, музику је одабрао редитељ који је и сам био познати музичар и певач, вођа технике био је Слободан Пијевчевић а лектор наставник језика Исмет Бећировић. У прибојском позоришту, иначе, увек се водила брига о сценском говору и акценту, без обзира што се у крају доста лепо и правилно говори. Поглед на избор сарадника указује на намеру да сви елементи који чине позоришну представу буду адекватно заступљени. Пекушић је радикално подмладио ансамбл. Од ранијих глумаца са којима је радио десетине представа ангажовао је свега двоје: Магбулу Прљачу и Адила Каришика; остале улоге поделио је младим глумцима, од којих је неколико било дебитаната. Редитељски концепт је окренут реалистичком, доследан је и јасан. Представа је врло педантно и консеквентно инсценирана и упечатљиво играна. Посебно се је истицала „прва дама прибојског глумишта“ Магбула Прљача која се спретно сналазила у мизансцену и изналазила понекад врло духовите сценске гегове. Своју надареност су имали

прилике да искажу Исмет Чивгин и Мирсад Мехинагић, а солидне глумачке партије остварили су Раденко Раденковић, Салих Мемич, Фарук Бећировић и Хадиса Полимац. Публика је топло и са интересовањем пратила свако извођење представе.

Седамдесетих година врло значајан допринос развоју позоришног аматеризма на простору на коме је деловала Међурепубличка заједница из Пљеваља дао је београдски глумац Зоран Панић. Са изузетним ентузијазмом и примерним педагошким приступом, Панић је урадио низ добрих представа на овом простору, утврђујући трајну вредност пропатора позоришне уметности. Он је тако оставио јасне трагове у културном животу овога подручја. Њега и Душана Станића, сценографа из Београда, Раднички универзитет ангажује да ураде представу *ИЗБИРАЧИЦА* Косте Трифковића. Након четрдесетак проба премијера је изведена 12. априла 1975. године у великој сали Радничког универзитета. Те године, од 24. до 29. априла, одржана је у Прибоју Међурепубличка Смотра аматерског позоришног стваралаштва на којој је приказано шест најбољих представа са простора ове Заједнице (*ТИРЕСИДИНЕ ДОЈКЕ*, текст Гијом Аполинер, режија Милован Кораћ, Иванград; *ХАНКА*, т. Исак Самоковлија, р. Шемсудин Гегић, Витковићи - Горажде; *ХАЛЕЛУЈА*, т. Ђорђе Лебовић, р. Ђорђе Ђурђевић, Бијело Поље; *ПРАВЕДНИК*, т. Мирко Божић, р. Асим Врцић, Сјеница; *ДОЖИВЉАЈИ НИКОЛЕТИНЕ БУРСАЋА*, т. Бранко Ћопић, р. Зоран Панић, Нова Варош и *ИЗБИРАЧИЦА*, т. Коста Трифковић, р. Зоран Панић, Прибој).

музика и светло и сценографија и костим. Један свеобухватан театар који окупира сва гледаочева чула (и око и слух) и не престано атакује на њих".¹¹⁷

Крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година Прибој слови као живахан индустријско-културни центар југозападне Србије. Његова предузећа добро послују, изграђују нове производне објекте, кооперантска мрежа се разграђава. Од око 35.000 становника у општини, у граду живи двадесетак хиљада а запослено је око 10.500 људи што је висок проценат у односу на укупан број становника. Интезивно се изграђује нови део града. Започиње и изградња новог дома културе (27. октобра 1978. положен камен темељац), рехабилитационог центра на Бањи, новог хотела, два дечја вртића... И на културном плану то је време значајних подухвата и активности: Републички завод за заштиту споменика културе у Београду још од 1968. године обављао је радове на заштити манастира Св. Николе у Бањи код Прибоја са циљем довођења архитектуре и живописа у исправно стање. После вишегодишњег систематског истраживања наоса и олтара цркве настављени су даљи истражни радови културног слоја у припрати цркве, да би 26. септембра 1974. године, на метар и по испод првобитног пода, са јужне стране испред олтара, био пронађен закопани део ризнице манастира Бања. Ризница је садржала 40 предмета урађених од белог или позлаћеног сребра, са или без драгуља, од горског кристала и рожине оковине у сребро.

Ови предмети велике уметничке и културне вредности, настали у времену од краја XV до краја XVII века, потичу из наших као и из немачких, мађарских, трансилванских, руских, талијанских и бугарских радионица.¹¹⁸ Након извесног времена организована је у Прибоју изложба ове заоставштине уз присуство Мирјане Шакоте која је ризницу пронашла.

Ових година започиње дугогодишњи пројекат археолошког истраживања праисторијских хумки из II миленијума пре нове ере у долини Поблаћнице (подручје Забрњица - Крајчиновићи). Истраживања се изводе под руководством др Михаила Зотовића коме ће се касније прикључити археолог из Прибоја Саво Дерикоњић.

Етнографски институт Српске академије наука и уметности, Етнографски музеј из Београда и Народни музеј из Ужица започињу истраживање етнографских карактеристика Ужичког региона, дакле и подручја прибојске општине. У свим овим пројектима, на овај или онај начин, биле су укључене културне институције Прибоја. У ово време започиње се са прикупљањем грађе за културну историју Прибоја.

Раднички универзитет је организатор низа културних програма. Аматеризам, потстицан, негован и усмераван, поодавно је престао бити само „декор празничних програма“. Сада се, уистину, може говорити о његовом животу, богатом и вредном животу. Скоро је невероватан податак (но документација то потврђује) да је на приредби „Поздрави из срца“ одржаној на градском стадиону 1978. године (реди-

¹¹⁷ Прибојске новине бр. 120, 29. I 1982.

¹¹⁸ Мирјана Шакота, Ризница манастира Бање код Прибоја, Београд, 1981.

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

БАШ ЧЕЛИК, 1995.
Мирјана Масалушић и Драган Пујовић

Ова представа је имала осам извођења а приказана је и у Херцег Новом. У њој је као глумац аматер последњи пут играо Милорад Дамјановић, звезда прибојског глумишта, јер је на јесен те године уписао Позоришну академију у Београду. Опраштајући се са Микицом Дамјановићем пред његов одлазак у Београд 28. септембра, пред препуним гледалиштем Велике сале Дома културе, последњи пут је одиграна поменута представа.

Дечја сцена припремила је представу БАШ ЧЕЛИК у обради Игора Бојовића. Режију, сценографију и костим урадио је И. Ћ. Хасанагић. Тежећи ка добро скројеној представи, редитељ ипак није спутавао своје даровитом ансамблу широке могућности за импровизацију креативног типа јер, поготову за дечју представу, није најздравије и упутно да све у режији, сценографији, костиму и музици буде до танчина унапред смишљено и до ситница предвиђено, па је представа извођена динамично и занимљиво.

Поред више наступа у граду учествовала је на V Међурејубличкој смотри дечјих позоришних ансамбала у Новој Вароши. Један од најдаровитијих чланова те генерације Мирјана Масалушић добила је награду за најбољу главну женску улогу на Смотри (тумачила је лик Јефимије), а Нихад Хамзићу је додељена награда за најбољи сценски говор. У образложењу ове награде речено је: „Култивисан сценски говор доследно остварен и у деоницама жестоких сукоба, заједничког говора актера и изузетно повишеног мисаоно-емоционалног надражаја постигао је Нихад Хамзић с улогом Старца Илије у

представи БАШ ЧЕЛИК Мале позоришне дионице из Прибоја". 137

да је у питању позориште, Дом културе стално водио рачуна да не ангажује режисере-тезгароше (то се односило и на остале део стручне екипе - сценограф, декоративни сликар, итд.). Професионални режисери и њихови стручни сарадници улагају поштене напоре да остваре вредне и занимљиве представе. И текстови који

су играни на прибојској позорници бирани су пажљиво и са разлогом.

За редитеља представе Аматерског позоришта у сезони 1995/6. ангажован је поново Драган Јаковљевић који је поставио на сцену текст Александра Поповића ДРУГА ВРАТА ЛЕВО. У позоришним круговима Србије било је познато да је Јаковљевић, што на професионалним што на аматерским сценама, режирао многа Поповићева дела. И овога пута он је са пије-

БАШ ЧЕЛИК (1995.): Вељко Пантовић и Марјан Давидовић

драмских аматера Југославије који се одржавао у Врању.¹³⁹

У суморном времену у коме се одржавао овај фестивал прибојска представа је од стране Оцењивачког одбора, како је еу-

фемистички назван жири, а који су чинили мр Мирослав Радоњић, Милутин Мишић (који је имао улогу и водитеља разговора након изведених представа) и Милан Поповић, очигледно „прочитана“ као

139 На Фестивалу у Врању одржаном од 24. до 31. септембра 1996. године учествовале су следеће представе: СЕМЕ, текст Србољуб Аритонових, режија Југ Радивојевић - Позориште „Бора Станковић“ Врање; СРПСКА ДРАМА, текст Синиша Ковачевић, режија Јован Глигоријевић - Градско позориште Смедеревска Паланка; ДРУГА ВРАТА ЛЕВО, текст Александар Поповић, режија Драган Јаковљевић - Аматерско позориште Дома културе Прибој; ХОТЕЛ СЛОБОДАН ПРОМЕТ, текст Жорж Фејдо, режија Драган Јаковљевић - Херцеговачко позориште Херцег Нови; РАДОВАН ТРЕЋИ, текст Душан Ковачевић, режија Драган Јаковљевић - Позориште Центра за културу „Зарја Р Поповић“ Ђушлани; РУЖЕЊЕ НАРОДА У ДВА ДЕЛА, текст Слободан Селенић, режија Зоран Ђонлић - Аматерско позориште Пријedor; ВЛАСТ, текст Бранислав Нушић, режија Раденко Билбија - Позориште Пријedor и ЖУДЊА, текст Радослав Радивојевић, режија Радослав Радивојевић - Позориште „Бора Станковић“ Врање. Занимљиво је истаћи да је од седам најбољих представа одабраних за овај фестивал, са југословеноког простора, три режирао Драган Јаковљевић.

ДРУГА ВРАТА ЛЕВО, режија Драган Јаковљевић (1996): Ибрахим Ћата Хасанагић и Јелена Дромљак (на екрану), Татјана Шушњевић, Мирјана Масалушић, Заим Ћићи Бакал, Зејна Алић и Саша Бјелић

нешто што је уперено против актуелне власти и тада познатог политичког пара. Чак и професор Мирослав Беловић који је присуствовао извођењу прибојске представе није се касније појавио на разговорима јер је „био уморан“. Уобичајени разговори након представе (почели са 40 минута закашњења) нису вођени о естетским вредностима представе већ о неким другим, ванпозоришним, темама. Једина награда додељена је Јелени Дромљак за улогу Божије (то је једна од две награде за двоје најбољих младих глумаца које додељује Институт „Кирило Савић“ из Београда; друга је додељена Живораду Перићу за улогу Обрада Цветковића у представи РУЖЕЊЕ НАРОДА У ДВА ДЕЛА у извођењу Аматерског позоришта из Прњавора). Елем, тако је било у Врању. Представа је буквално прећутана. Упркос томе, или можда баш због тога, што је један од селектора за југословенску смотру у Врању госп. Михаило Тошић јавно изнео следеће мишљење: „Остаје за размишљање зашто је један овакав текст (*Друџа враџа лево*, А. Поповића - прим. Ф. Д.) покривала прашина пуних две и по деценије, од 1969. године до данас, уз изузетак једног профе-

сионалног позоришта из 1989. године. Тимска игра групе младих прибојских аматера у интелигентној режији Јаковљевића никога неће оставити равнодушним. Тако се и Прибој сврстао међу позоришта са ставом и погледом на свет око себе”.¹⁴⁰

У овој сезони Дечја сцена припремила је представу ЦИН КО МЛИН по тексту Тоде Николетића а у ауторској поставци И. Ћ. Хасанагића. Овога пута представа је рађена са веома подмлађеним

(измењеним) дечјим ансамблом. Без обзира што је на располагању био доста занимљив текст, што је редитељ инвентивно и маштовито оцртао оквир радње, ово је било остварење у коме радња тече доста равно, споро, без темпа. Носици игре били су Хасан Чичић у улози Дворске луде (награда за најбољу епизодну мушку улогу на смотри у Новој Вароши) и Мирјана Масалушић која је још једанпут исказала сјајан потенцијал, овом приликом довољно неискориштен.

Редитељ Драган Јаковљевић

Културна карта Прибоја и ове године била је прилично разноврсна и занимљива: организован је Први сазив ликовне колоније *Ивандањски дани* у Планинарском дому на Лисој стијени код

¹⁴⁰ Извештај селектора 38. Фестивала Аматерских позоришта Србије, *Драмски аматеризам Србије у сезони 1995/96.*, Савез аматера Србије, Београд 1996.

Прибоја;¹⁴¹ одржана у Дому културе смотра изворног стваралаштва прибојског краја са око 250 учесника у програму (нешто касније је РТС снимила у студију на Кошутњаку програм уврштен у серију „Чаша воде са извора“); гуслар Радомир Савић представљао је општину Прибој на Сабору народног стваралаштва Србије у Тополи; Завичајни музеј археолошким истраживањем открио на локалитету Челине испод Бића неолитско насеље винчанске културне провенијенције; одржане су XXIV Лимске вечери поезије (победник Петар Матовић, млади поета из Пожеге); објављене књиге прибојским књижевним ствараоцима Ивану Комарици (*Корак човека*, збирка поезије), Мирку Иконићу (*Чаролија речи*, књижевна критика), Руждији Крупи (*Засечено небо*, збирка поезије), Велибору Јовановићу (*Каг су орлови били ажгаје*, збирка приповедака), Расиму Ђелахметовићу (*Нејоменице*, збирка поезије), Саву Дерикоњићу (*Неолиџске заједнице Полимља*, научна студија), Фаруку Диздаревићу (*Песме Лимом умивене*, монографија о Лимским вечерима дечје поезије); књиге су промовисане у Прибоју, Пљевљима, Београду, Бијелом Пољу, Ужицу... Промотери су били Драган Јовановић Данилов, мр Исак Калпачина, академик Милутин Гарашанин, др Никола Тасић, Драгомир Брајковић, др Милутин Пашић, Жарко Ђуровић, Драгиша Милосављевић и др. Поменути наслови били су изложени на Међународном сајму књига у Београду у оквиру Ужичког издаваштва. Одржане су XVIII Лимске вечери дечје по-

езије, изведено више концерата забавне и озбиљне музике („Дивљи кестен“ из Београда, Концерт за флауту Станислава Вуксановића, постдипломца Музичке академије из Београда...), приказано више ликовних изложби (Српски светитељи и владари, сликани портрети Зорице Ђорђевић, Воз на станици, перформанс скулптора Душана Суботића, изложба скулптура Велимира Каравелића...); Галерија „Диздаревић“ и Завичајни музеј организовали успелу аукцију слика чији приход је усмерен на адаптацију и уређење поменутог музеја; у времену од 7. до 9. јуна одржан квалификациони турнир за јуниорско првенство Европе у рукомету – учествовале репрезентације Швајцарске, Бугарске, Грчке и Југославије (током ове спортске манифестације организован богат културно-уметнички програм у граду); приказано више позоришних представа, одржана Међуокружна смотра дечјег драмског стваралаштва; изведен програм „Враће у Прибоју“ који су чинили одабрани ликови из представа по текстовима Боре Станковића...

Иако се живи у пост-дејтонском времену, санкције према Југославији су и даље на снази. Оне су жестоко погодиле привреду земље, па значи и све друге облике живота. У Прибоју се тешко живи - привреда, највећим делом, не успева да се опорави и профункционише. Упркос свему култура је и даље „на ногама“.

У другој половини 1996. године Аматерско позориште почиње припрему нове

141 Учесници ове ликовне колоније били су: Катја Георгијева (Софија), Радомир Верговић (Ужице), Веселин Нишавић (Нови Пазар), Јован Пантовић (Прибој), Џанко Панов (Софија), Владан Терзић (Ужице), Предраг Јеринић (Сјеница) и Вела Милинковић (Прибој). Председник Савета колоније био је Братислав Љубишић, спонзор ПП „Чепун“ из Прибоја власника Рада Токовића.

СРПСКА РЕВОЛУЦИЈА, режија Драгољуб Селаковић (1996)

С лева: Саво Чолаковић, Ибрахим Хасанагић, Саша Бјелић, Заим Ђићи Бакал и Ђорђе Колашинац

представе. Одабран је текст СРПСКА РЕВОЛУЦИЈА Светислава Басаре, а поставку ради Драгољуб Селаковић, редитељ и културни посленик нестандартног духа и упорности, који је годинама скретао пажњу на себе и своје масовне играчке и представе које је режирао у Ужицу. Селаковић је пред собом имао текст написан у познатом Басарином стилу, циничан онолико колико ће трајати неспоразуми међу људима. У овом случају то су „прегања-

ња" историјских личности од кнеза Милоша, Ајнштајна и Бекета, па поглавице Бика који седи до симболичног Националног радника. Овај текст је раније режирао Дејан Мијач у КУЛТ ТЕАТРУ под називом БУДИ БОГ С НАМА. Сценографију и костим урадио је Душан Станић, маску Вера Гојкић а музику Иван Брозинчић и Студио Dream. Радња се одвија на огромном фону неба, прецизније небеске болнице, глумци су били одевени у стилизоване

беле костиме са дискретним нагласцима карактеристике ликова. Призор је све време био обојен флуоросцентном белом светлошћу која је амбијент чинила зачудним и ванвременским, боље рећи небеским.

Поглед на избор сарадника указује на намеру редитеља да сви елементи који чине позоришну представу буду адекватно заступљени. Због разбијене драматургије Басариног текста редитељ је инсистирао на говору и његовом темпу, не тражећи у ликовима и односима могућност за богатије сценско оживљавање, што у укупном утиску, ипак, није значило да се нису „прошивали” сви делови ове зачудне приче. Томе су у великој мери допринели искусни и доказани глумци Ибрахим Хасанагић, Саша Бјелић, Заим – Ђиђи Бакал, Саво Чолаковић, Исмет Чивгин и Зејна Алић која је имала најтежи глумачки задатак, тумачећи чак пет ликова: Слугу, Војника, Кловнијела, Манојла и Националног радника.

Поред вишеструког приказивања у Прибоју, представа је изведена и на позорници

ужичког Народног позоришта. Из техничких разлога није учествовала на постојећим смотрима драмског аматеризма.

Од уобичајеног културног и друштвеног оквира који је скициозно даван на пређашњим страницама ове хронике, у 1997. години поменуће се само неколика догађаја: одржане су јубиларне XXV Лимске вечери поезије којом приликом је штампана хрестоматија песама победника ове манифестације (*Одсјај снажне реке*, приређивачи Фарук Диздаревић и Зоран Богнар); на свечаној приредби, у поетском рециталу, учествовали су неки од ранијих лауреата - Добрица Ерић, Шабан Шаренкапић, Винка Перисић,

СРПСКА РЕВОЛУЦИЈА: Заим – Ђиђи Бакал

шић, Мирко Иконић, Александра Подколзин, Јанко Вујисић, Иван Илић, Жаклина Петровић. Наставља се богата издавачка делатност Прибоја. На 42. Међународном сајму књига у Београду промовисана је књига *Искушења времена* прибојског новинара Звонка Пријовића. О књизи су говорили др Ратко Божовић и Петар В. Арбутина. Награде за културу додељене су

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Милораду Дамјановићу за дугогодишњи допринос афирмацији прибојског драмског аматеризма и лепе речи (био је тро-струки првак Србије у рецитовању) и Информативном центру Прибој који је те године обележио четврт века постојања и рада; специјална награда додељена је Душану Станићу, сценографу из Београда, за вишедеценијску сарадњу и допринос који је дао на афирмацији културе Прибоја.

Но, вратимо се опет Талијиној уметности. И. Ћ. Хасанагић поново ради на тексту

Јиржи Бредечке **ДОГОДИЛО СЕ ЈЕДНОМ НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ**, али овога пута режира га под насловом **ЛИМУНАДА ЏО**. Од пређашње представе искористио је само изванредну музику Зафира Хаџиманова. Са новим ансамблом и редитељским поступком **ЛИМУНАДА ЏО** је урађена као мјузикл што је у то време представљало реткост и освежење на дечјој аматерској сцени Србије. Између осталог ова представа ће се памтити и по сонгу „Мала Лу“ који су деца, потом годинама певала по Прибоју.

Драгољуб Селаковић, стручна екипа и ансамбл представе **СРПСКА РЕВОЛУЦИЈА**

ДОМ КУЛТУРЕ "ПИБО КАРАМАТИЈЕВИЋ" ПРИБОЈ
МАЛА ПОЗОРИШНА РАДИОНИЦА
СЕЗОНА 1997.

ЈИРЖИ БРЕДЧКА

ЛИМУНАДА ЦО

ДРАМАТИЗАЦИЈА И ДРАМСКА АДАПТАЦИЈА ТЕКСТА: ДРАГАНА БОШКОВИЋ

РЕЖИЈА И СЦЕНОГРАФИЈА: ИБРАХИМ ЂАТА ХАСАНАГИЋ

МУЗИКА: ЗАФИР ХАЏИМАНОВ

КОРЕОГРАФИЈА: САВО ЧОЛАКОВИЋ

КОСТИМ: САВО ЧОЛАКОВИЋ И ИБРАХИМ ЂАТА ХАСАНАГИЋ

СВЕТАО: ЏЕМАИЛ АБЏЕЛОВИЋ

ЛИЦА:

ДАГ	БОЈАН ШАЛИПУР
ГРИМПО	АДМИР ИБРАГИЋ
ТОРНАДО ЛУ	МАЈА ХУСОВИЋ
ХОРАЦИЈЕ	ХАСАН ЧИЧИЋ
АВЕ ХОНЕСТИЈЕ	ДЕНИС ШАРАК
ВИНИФРЕД	ИВАНА СТАНИЋ
ЛИМУНАДА ЦО	ДРАГАН ПУЈОВИЋ
МЕКСИКО КИД	БРАНКО ВЈЕЛИЋ
ВАРМЕН	АЛЕКСА ЈАНОВИЋ
ИНДИЈАНАЦ	РАДЕ ЗЕЦ

СУФЛЕР	БРАНКА ДЕРИКОВИЋ
ИНСПИЦИЈЕНТ	ЛИДА ХАСАНАГИЋ
МОНТАЖА ТОНА	БОРАН ДРОВЊАКОВИЋ

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

ДОМ КУЛТУРЕ "ЧИВО КАРАМАТЉЕВИЋ" ПРИБОЈ
МАМА ПОЗОРИШНА РАДИОНИЦА
СЕРОВА Језице

ХАЈ ТОД
ЦВИЛИДРЕТА

РЕЖИЈА, СЦЕНОГРАФИЈА, КОСТИМ:

ИБРАХИМ БАТА ХАСНАГИЋ

ИГРАЈУ:

ВАНДА ВЕШТИЦА
ТЕОДОРА ЈАНОВИЋ

ХЕЛЕН ВЕШТИЦА
ИВАНА ЈАНОВИЋ

ЦВИЛИДРЕТА
ВЛАДИМИР ЛУКИЋ

КРАЉ ГОМАР ПО ХЛЕПНИ
ДАМИР ДИЗДАРЕВИЋ

ПРИНЦ НИКОЛА ЊЕГОВ СИН
ДАНИЛО МАШОЈЕВИЋ

ПРЕДСЕДНИК ВЛАДЕ
ИРФАН ТОСКИЋ

КРАЉИЦА ПОМПАС ГОРДА
МАЈА ЈОВАНОВИЋ

МЛИНАР
ФИЛИП ЛАПТОШЕВИЋ

СЕРЕНА МЛИНАРЕВА БЕРКА
НЕВЕНА СРЂЉАНОВИЋ

БОБИ МЛИНАРЕВ СИН
ИГОР ЖИВКОВИЋ

ВОЈНИЦИ
МИРОСЛАВ НИКИТОВИЋ, САЛИХ ХАСНАГИЋ

ТЕХНИЧКО ВОДСТВО:
ЦЕМАЈЛ ЛЕБЕНОВИЋ

МОНТАЖА ТОНА:
ЗОРАН ДРОБЊАКОВИЋ

НАЈБОЉА ПРЕДСТАВА
НА Х МЕЂУРЕПУБЛИЧКОЈ СМОТРИ ДЕЧЈЕГ
ДРАМСКОГ СТВАРАЛАШТВА ПРИБОЈ 2001.

Редитељ Хасанагић остварио је представу чистог позоришног језика, било да је реч о здушној игри свих чланова ансамбла, занимљивим костимима или функционалној сценографији. Представа је имала успеха и код публике и код стручне критике: на Међуокружној смотри одржаној у Прибоју (селектор Михаило Фаркић) проглашена је најбољом и тиме стекла право да учествује на Мајским играма у

Бранко Бјеловић и Раде Зеца

Алекса Јановић, Маја Хусовић и Адмир Ибрагић

Из представе ЛИМУНАДА ЏО

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

САРУК ДИЗДАРЕВИЋ

ЛИМУНАДА ЏО: Бојан Шалипур и Алекса Јановић

Бечеју.¹⁴² Господин Фаркић је доделио и награду за најбољу режију Ибрахиму Хасанагићу, а награду за најбољу женску улогу Смотре освојила је Маја Хусовић за улогу *Торнадо Лу*. Сличан успех представа је доживела и на Међурепубличкој смотри у Новој Вароши (одржана од 19-24. маја). Награде су добили: Ибрахим Хасанагић за најбољу режију, Зафир Хаџиманов за најбољу музику, Маја Хусовић за најбољу женску улогу и Адмир Ибрагић (тумачио лик Гримпа) за најбољу мушку епизодну улогу на Смотри. Селектор је био Милутин Мишић, позоришни критичар из Београда.

На Мајским играма у Бечеју, одржаним од 26. до 31. маја, прибојски позоришни полетарци нису забележили запаженији резултат јер су деца играла „тврдо“ (ова поставка је први пут наступала на великом фестивалу), са приметном тремом, тако да је изостао потребан ритам, веома битан за овакав тип представе.

Кад је у питању дечји позоришни аматеризам поставља се питање избора доброг текста, јер се често користе текстови који су играни у позориштима за децу. Не треба посебно наглашавати да су текстови

¹⁴² Међуокружна смотра дечјег драмског стваралаштва одржана је у Прибоју од 22. до 24. априла 1997. године. Приказане су следеће представе: ЗВЕЗДАНИ ДЕЧАК по тексту Оскара Вајлда у обради Мирослава Беловића у режији Зорана Грујића - КУД „Караџић“ Лозница; ПОКОЈНИК ТРЧИ ПОЧАСНИ КРУГ, адаптација Мирослава Трифуновића по мотивима из драма Бранислава Нушића и Душана Ковачевића у режији Мирослава Трифуновића - Театар „Ното Ludens“ Културног центра Мионица; ЛЕГЕНДА О ТРИПТРИПРКОВИЋИМА по тексту Мише Станисављевића, аутор пројекта Индира Хаџагић - Дечја позоришна сцена Дома револуције Пријеполје; ГУСКА НА МЕСЕЦУ, текст Стеван Пешић, режија Владимир Дулановић - Дечја сцена Аматерског позоришта Дома културе „Јован Томић“ Нова Варош; ПЛАВА ПТИЦА, текст Морис Метерлих, аутор пројекта Предраг - Пеђа Митровић - Културно-просветни центар „Вук Караџић“ Лозница и ЛИМУНАДА ЏО, текст Јиржи Бредечка, режија Ибрахим Хасанагић - Мала позоришна радионица Дома културе „Ливо Караматијевић“ Прибој. Поред селектора којег је именовао Савез аматера Србије, представе је пратио и жири Омладинског савеза Прибој који је након сваке приказане представе додељивао, по свом укусу, награде за најбољу женску и мушку улогу. Након сваке изведене представе вођен је разговор у малој сали Дома културе. Водитељ разговора био је г. Михаило Фаркић. Савез аматера Србије обезбедио је свим ангажованим учесницима дипломе а Дом културе из Прибоја награде за најбољу режију, сценографију, костим, музику, мушку и женску улогу, епизодну мушку и женску улогу и сценски говор. Уз смотру штампан је и Билтен у коме су садржани сви важнији подаци о догађају.

Театролог Минлан Мађарец на семинару о развоју дечјег драмског аматеризма, Прибој 1998.

написани за одрасле глумце и условљености професионалних сцена непримењени за дечја (аматерска) позоришта. Ово питање покушао је да колико-толико ублажи Савез позоришних друштава Војводине издавањем два броја часописа са текстовима намењеним дечјим позориштима. Савез аматера Србије је, такође, на том плану нешто урадио. Други пут за добијање дечјих комада је у анимирању савремених дечјих драмских стваралаца да пишу нове текстове. До занимљивих

Селектор Михајло Фаркић на завршетку XII Међурегионалне смотре дечјег драмског стваралац одржане у Прибоју 1992. године, уручује награду Маји Хусовић

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ШИДДАРЕВИЋ

текстова се може доћи и кроз колективно остварење током процесног начина рада.

Дом културе из Прибоја користио је све набројане могућности: постављао је на сцену штива из наше и стране дечје баштине, направио договор са Тодом Николетићем да своје тек завршене текстове шаље Дому културе (сарадња је започета са БАЈКОМ О ЧАРОБНОМ СВИРАЧУ и наставиће се следећих го-

дина), а трећа могућност опробана је са театрологом и позоришним критичарем Миланом Мађаревим, који је током XIII Међуокружне смотре дечјег драмског стваралаштва одржане у Прибоју од 28. до 30. маја 1998. године, уприличио један такав начин рада. Прво је преслушана његова документарна радио-драма „Школа за живот“ а затим је говорено о могућности примене психодраме у дечјим позориштима.

Сцене из представе БАЈКА О ЧАРОБНОМ СВИРАЧУ (1998)

Драган Пујовић, Хасан Чичић и Владимир Лукић

Почетком 1998. године започет је рад на новој дечјој представи. Аутор представе И. Ћ. Хасанагић поставио је на сцену текст Тоде Николетића БАЈКА О ЧАРОБНОМ СВИРАЧУ. У извештају са Међуокружне смотре одржане у Прибоју селек-

сан Чичић као Тртко и Владимир Лукић као Мртко. Својим увежбавањем војничког егзерцира све до песме ови дечасти стварају пиколо варијанту атмосфере из филма „Официр и џентлмен“ Тејлора Хикфорда. Вештица Чара са маском није

БАЈКА О ЧАРОБНОМ СВИРАЧУ (1998): Хасан Чичић и Владимир Лукић

тор Милан Мађарев каже: „Ибрахим Ћата Хасанагић, редитељ, сценограф и костимограф представе БАЈКА О ЧАРОБНОМ СВИРАЧУ је направио одличну ансамбл представу. Почетак са ручном лутком која се преображава у капу показује да се у овој малој позоришној радионици пажња посвећује и луткарском театру. У глумачком ансамблу изузетном контакт игром и сценском убедљивошћу издвајају се Ха-

успела потпуно да одговори захтевима које поставља лик антагонисте“.

Прибојска представа заједно са ЛИМУНАЦИЈОМ Душана Ковачевића у режији Мирослава Трифуновића а у извођењу Театра „Ното Ludens“ из Културног центра у Мионици одређене су да представљају југозападну Србију на Мајским играма у Бечеју. По пропозицијама из три округа (а смотра у Прибоју је обухватала тај про-

стор) за републичку смотру се одабирају две представе. Хасан Чичић је на смотри у Прибоју проглашен за најбољег глумца. На Међурепубличкој смотри у Новој Вароши (18-22 мај) БАЈКА О ЧАРОБНОМ СВИРАЧУ проглашена је најбољом представом, Ибрахим Хасанагић је добио награду за најбољу режију, најбољу мушку улогу на Смотри остварио је Владимир Лукић („за маштовите импровизације у улози Тртка“), а најбољу мушку епизодну улогу Адмир Ибрагић („за духовито и сугестивно играње Гаврана“). „Карактеристике VIII Смотре дечјих позоришних ансамбала (у Новој Вароши) је да су редитељи пет од укупно шест представа, искусни аматерски глумци који су се временом извештили за вршење редитељског посла. Између њих највише се истиче Ибрахим Ћата Хасанагић особеном редитељском поетиком која комбинује елементе театра апсурда, луткарског театра, цртаног филма, филма и пародије модерног музичког правца“.¹⁴³ Јубиларну XX Смотру драмског стваралаштва деце Србије под називом МАЈСКЕ ИГРЕ (одржане од 25 до 31 маја) отворила је представа из Прибоја. У званичном програму учествовало је 13. најбољих

Глумац Милорад Мики Дамјановић дуго година био је тумач главних улога у прибојском аматерском позоришту. По завршетку Позоришне академије стални је члан ансамбла Београдског драмског позоришта

дечјих представа. Оцењивачка комисија радила је у саставу: Богдан Рушкуц, председник, Марица Вулетић и Стеван Копривица. Цитираћемо њихово мишљење о прибојској представи: „БАЈКУ О ЧАРОБНОМ СВИРАЧУ“ Тода Николетића извели су полетарци Дома културе „Ливо Караматијевић“ из Прибоја у режији Ибрахима Хасанагића. Примерено ода-

бран и вешто писан текст био је повод редитељу Хасанагићу да се огледа на пољу авангардног позоришта 60-их година, да бекетовско и јонесковско позоришно мишљење приближи дечјој свести и дечјем позоришном изразу. Тежак посао, врло коректно урађен. Приметан је предан и врло стручан рад са малим глумцима, култивисан приступ свим сегментима позоришне претаставе. Ипак, све је остало у границама коректности, тачности, без значајнијих искорака на било ком пољу. Похвале

Хасанагићу за храбро упуштање у тежи облик позоришног израза“.¹⁴⁴

Из ове оцене види се нешто строжији исказ о квалитету представе него оних са претходних смотри што је и логично јер је ова представа упоређивана са нешто више од десетак најбољих у Републици. По-

¹⁴³ Информација са XXV Међурепубличког фестивала аматерских позоришта и VIII Смотре дечјих позоришних ансамбала са подручја МРЗ Пљеваља, Архив МРЗ Пљеваља, бр. 98-106.

¹⁴⁴ Позоришни аматеризам у Србији: 1997/98., Савез аматера Србије, Београд 1998.

менути жири је прогласио Хасана Чичића за најбољег глумца фестивала, наиме доделио му је награду за најбоље глумачко остварење.

Прибој је и ове године у тешкој економској кризи. ФАП и даље не успева да покрене производни процес а и остала предузећа су у сличној ситуацији (изузев Полиестера и Епоксида). Велики број радника остаје без посла, многи су „на чекању“, принудном „одмору.“ Стручни кадар, који је био носилац пређашњег про-

сперитета ове средине, напушта град, запошљава се у другим местима или се сели одлазећи у свет. Град који је семдесетих и раних осамдесетих година прошлог века био по стандарду у самом врху ондашње Југославије, сада у овој скраћеној, трећој Југославији, стрмоглаво пада на само зачење економске лествице.

Као што је већ раније речено, финансирање домова културе је у надлежности локалне самоуправе, што значи на буџету су својих општина. Средства која се сада

Селектор Михајло Фаркић са добитницима награда на завршетку XII Међурејубличке смотре дечјег драмског стваралаштва одржане у Прибоју

САВЕЗ АМАТЕРА СРБИЈЕ
ДОМ КУЛТУРЕ "ПИВО КАРАМАТИЈЕВИЋ"
ПРИБОЈ

МЕЂУОКРУЖНА СМОТРА ДЕЧЈЕГ ДРАМСКОГ СТВАРАЛАШТВА

Прибој, 22 - 24 април 1997 године

издвајају за делатност Дома културе у Прибоју, односно уопште за установе културе, су скромна. Дом културе, и поред тога, ових година је и даље центар културних окупљања и најзначајнија адреса из ове области у општини. Наравно, врши се редукција програмских садржаја али

се, истина уз крајње напоре, реализују традиционалне манифестације и одржава континуитет позоришног аматеризма.

Ове године се навршава први век библиотечке делатности у Прибоју. Наиме, 1898. године, захваљујући залагању учитеља Стевана Антонијевића, почело је са радом Читалиште у Прибоју. Дом културе и Завичајни музеј покрећу Едицију Testudo у којој се као први наслов објављује сепарат „Сто година Читалишта у Прибоју - 1898-1998.“ аутора Фарука Диздаревића. Поменута едиција је конципирана тако да се кроз обраду појединачних тема временом сакупи релевантан материјал за синтетизован приказ историјата овога краја. Поред поменутог наслова објављена су у овој години још три броја: Саво Дерикоњић, *Градине - насеља раној гвозденој доба у Прибојском крају*; Мирко Иконић, *Песнициње Прибоја* и др Миомир Милинковић, *Скице за књижевни портрет Лазара Комарчића*. Завичајни музеј, који је смештен у кући некадашњег трговца Добра Стевовића, почиње са формирањем стручне библиотеке (у првој акцији прикупљено око 700 књига) и уз Народни музеј из Ужица укључује се у мултидисциплинарне пројекте на цркви Св. Јање у Сјеништима и манастиру Увац. Машинско-електротехничка школа обележава 50-годишњицу постојања и рада којом приликом се штампа и монографија школе. Културно-уметничко друштво ФАП, некада један од битнијих културних чинилаца ове средине (добитник ВУКОВЕ НАГРАДЕ) успева да се одржи и активира своју делатност захваљујући првенствено пожртвовању и стручном раду Драгана Милошевића. Због нарочитог доприноса

развоју позоришне уметности у Прибоју Награда за културу додељује се редитељу Драгану Јаковљевићу и Туристичкој агенцији Estours, вишеструком донатору за реализацију културних програма.

Година 1999. остаће упамћена по агресији НАТО снага на Југославију. Бомбардо-

Члан омладинског жирија Мирјана Масалушић уручује награду младом глумцу

вање је започело 24. марта, дан уочи одржавања Лимских вечери дечје поезије. Наравно, завршна приредба ове манифестације је отказана за неки други термин. Интервенција је трајала 78 дана којом приликом су порушени бројни витални објекти у земљи уз људске жртве. У непосредној близини Прибоја порушен је ТВ репетитор на Бићу, друмски и железнички мостови на Бистрици, мост на Кокином Броду... Прибој је остао без телефонских

и саобраћајних веза, одсечен од ближег и даљег окружења. Живот се одвија уз скоро непрестано завијање сирена које упозоравају на ваздушне нападе, грмљавину авионских прелета, војну мобилизацију, неизвесност шта ће се следећег трена десити. Студентска омладина некако је успела да дође својим кућама. Школе не раде...

У таквим околностима Дом културе организује скоро свакодневне културне програме у којима учествују прибојски ствараоци, студенти и школска омладина. Приредбе се изводе пред пуним гледалиштем, упркос ваздушним узбунама и честим рестрикцијама струје. Дешавало се да су заказани термини одржавања појединих програма мењани по неколико пута током дана или седмице.

Крајем ове године ипак су одржане Лимске вечери поезије и Лимске вечери дечје поезије, истина у редукованој форми, али се континуитет ових поетских фестивала није прекинуо.

У другом делу (1999) године започеле су припреме на дечјој представи ПОСЛЕДЊА ВЕШТИЦА по тексту Тодe Николетића и ауторској поставци И. Ћ. Хасанагића. Премијера је одржана 22. октобра поменуте године.

Наредне, 2000. године, Прибој је домаћин **Међурепубличке смотре дечјег драмског стваралаштва**. Ранија смотра на којој су учествовале најбоље представе са подручја Златиборског, Колубарског и Подрињског округа замењена је овом, јер је све мање добрих представа долазило из ових округа, а опет Нова Варош која је више година била домаћин смотре дечјих

Сцене из представе ПОСЛЕДЊА ВЕШТИЦА (1999): У првом плану Хасан Чичић и Ивана Јановић

ансамбала са простора Међурејубличке заједнице изгубила је интерес да то даље буде. Имајући у виду да овакви фестивали чине радост деци и подстичу ову врсту аматерске делатности, Прибој се прихватио да буде домаћин за представе са подручја Златиборског округа и Међурејубличке заједнице са седиштем у Пљевљима. По пропозицијама селектора смотре и даље именује Савез аматера Србије чији задатак је да од укупно приказаних представа прогласи најбољу, а од пред-

ПОСЛЕДЊА ВЕШТИЦА:
Драган Пријовић и Владимир Лукић

ПОСЛЕДЊА ВЕШТИЦА (1999): Ивана Јановић и Адмир Ибрагић

става са Златиборског округа који броји десет општина из Србије одабере најбољу представу за републички фестивал у Бечеју.

Од 19. до 21. априла 2000. године у Прибоју је одржана Међурепубличка смотра дечјег драмског стваралаштва на којој су наступиле следеће представе: ХАЈДЕ ДА СЕ ИГРАМО из Нове Вароши, БУКВАР ЛИЈЕПОГ ПОНАШАЊА из Берана, ПЛАВА БОЈА СНИЈЕГА из Мојковца, НИКАД ВИШЕ МАГАРАЦ из Бијелог Поља и ПОСЛЕДЊА ВЕШТИЦА из Прибоја.

Селектор Никола Веселиновић, позоришни редитељ из Београда, за **најбољу представу** Смотре прогласио је ПОСЛЕДЊУ ВЕШТИЦУ. Ансамблу прибојске представе припале су још две награде: Владимир Лукић је за интерпретацију *Мрвуљка* добио награду за најбољу епизодну мушку улогу, а Ивана Јановић је у улози вештице *Добриле* остварила најбољу епизодну женску улогу на Смотри.

Господин Михајло Фаркић, члан Стручног жирија XXII Смотре драмског стваралаштва Србије (Бечеј, 29.05. до 1.06.2000.

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

године) овако је оценио прибојску представу:

„Једно од најновијих дела Тоде Николетића (реч је о „Последњој вештици” - прим. Ф. Д.) нема свежину и снагу његових ранијих, најуспелијих текстова. Дело је остало на плану вербализма, што је редитељу отежавало да развије пуноћу радње и да са глумцима изваја аутентичне ликове. Режија је покушала да из вербализма пређе у пулсирајућу сценску уверљивост, али је у томе само делимично успела. Редитељ и ансамбл, које памтимо из далеко успешнијих представа, заслужују релевантније дело које би сценичније озарило младе глумце”.

Александар Пријовић и
Марија Милинковић

СТУДЕНКИЊА,

режија Ибрахим Ћата Хасанагић (2000)

С лева: Алекса Јановић, Мирјана Масалушић, Александар Пријовић, Мирко Тошић и Игор Љељен

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Представа је, иначе, наилазила на лепу подршку дечје публике својом маштовитошћу и у погледу едукативности ненаметљивом дидактиком. Поред Прибоја извођена је на Жабљаку, у Плаву, Рожајама, Бијелом Пољу...

Већ је речено да позоришни аматеризам, ако се представе раде амбициозно, што подразумева професионалну стручну екипу, може бити доста скуп. Руководство

Дома културе нашло се, у последње време, у деликатној ситуацији: на једној страни веома скроман буџет установе а на другој тежња да се сачува стечени углед прибојског глумишта и пре свега одржи једновековна линија Талијине уметности у граду. Сарадња са редитељом Драганом Јаковљевићем, која је донела толико радости и успеха Аматерском позоришту, морала се одложити за нека боља време-

Након премијере представе **СТУДЕНКИЊА**

Стоје: Мирјана Масалушић, Ибрахим Ћата Хасанагић, Биљана Павловић, Фарук Диздаревић, Марија Милинковић, Џемаил Леђеновић

Чуче: Алекса Јановић, Игор Љељен, Мирко Тошић и Александар Пријовић

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Теодора и Ивана Јановић у представи ЦВИЛИДРЕТА

на. Ибрахим Ђата Хасанагић се прихватио да са ансамблом овога Позоришта постави на сцену **СТУДЕНТКИЊУ** Чеде Јовановића. Реч је о тексту без чврсте драматуршке основе којег карактерише фрагментарност из обиља сензација студентског живота. Карактер ликова у овом

тексту дат је без студиознијег развојног пута, на прескок, и без дубљег психолошког или експлицитног објашњења. Ова сценска слагалица, чији су протагонисти били потпуно подмлађени ансамбл, била је отворени изазов за редитеља.

ТАЛИЈА
У ПРИБОЛУ
САРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Из представе ЦВИЛИДРЕТА
Новина, Србљановић, Филип Лаптошевић и Игор,
Живковић

Иза шарма доста ефектне режије и залагања глумаца, претежно дебитаната, остаје једна више пута испричана тема и, у крајњој консеквенци, жеља за допадањем и забављањем публике. Представа је остала упамћена по изузетној улози коју је остварио Мирко Тошић, који се после вишегодишње паузе поново вратио позоришним даскама. Тошић је тумачећи лик *Косће*, студента права, својим сценским динамизмом, брзим и тачним говором и кретњама просто „вукао“ остале учеснике у представи.

Још једанпут се показало, када се за повод представе изабере текст без довољно амбиције и покуша да се његова осредњост театарским начином издигне у прави позоришни догађај, као резултат се добије осредња представа.

Неуморни Хасанагић се вратио на свој терен - дечјем ансамблу и Малој позоришној радионици Дома културе. Поставља на сцену комад који је раније радио - ЦВИЛИДРЕТУ Хала Тода. Под називом ЗЛИ ПАТУЉАК И ВЕШТИЦЕ Хасанагић је са великим успехом овај текст режирао

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

далеке 1989. године. Текст овог енглеског писца саткан је од густог вербалног ткива, са необичним крајем - енигму приче разрешава гледалиште. Хасанагић је крај урадио другачије и раније и сада. Као и раније и овога пута је направио изванредну поделу улога и остварио представу која осваја новинама са познатом Хасанагићевом довитљивошћу да одређена компликована редитељска питања реши на инвентиван начин. Оно што ову представу чини изузетном је глумачка игра у изворном значењу те речи. Дамир Диздаревић је бриљантно донео лик Краља Гома-

ра Похлејног; Владимир Лукић је надахнуто и с пуно шарма тумачио Паџуљка Цвилидрешу; лепа сценска појава и разноврсност израза Теодоре и Иване Јановић (тумачиле ликове вештица Ванге и Хејзи) дале су доказе о њиховом несвакидашњем дару. И остали глумци (Данило Машојевић, Ирфан Тоскић, Маја Јовановић, Филип Лаптошевић, Невена Србљановић, Игор Живковић, Мирослав Никитовић и Салих Хасанагић) добро вођени, према својим способностима и дару, остварили су занимљиве глумачке партије, па је све ово резултирало добрим

Сцена из представе ЦВИЛИДРЕТА
у режији Ибрахима Ћате Хасанагића

На сцени: Филип Лаптошевић, Дамир Диздаревић,
Ирфан Тоскић, Невена Србљановић и Данило Машојевић

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Невена Србљановић у престази ЦВИЛИДРЕТА

остварењем у свим елементима позоришног чина. Функционална и маштовита сценографија, адекватан костим, музичке илустрације (И. Хасанагић) и рафинирани светлостни ефекти вођени сигурном руком Џемаила Леђеновића само су допринели добром општем утиску. Дакле, сте-

Дамир Диздаревић као краљ Гомар Похлепни у престази ЦВИЛИДРЕТА

кло се више услова да прибојски глумачки полетарци искажу свој дар и сценску вештину: добар текст, уиграна група глумаца, организован сценски простор и талентован редитељ.

На 10. Међурејубличкој смотри одржаној у Прибоју селектор Урош Гловацки про-

гласио је ЦВИЛИДРЕТУ најбољом представом и доделио прву награду за режију и сценографију Ибрахиму Хасанагићу. Ево шта у Извештају са Смотре о овој представи каже г. Гловацки: „Ауторски пројект једног позоришног посленика, ренесансно свестраног креатора - ствараоца. (...) Овако

Јелена Дрмљак остварила је више запажених улога у прибојском позоришту. Сада је на завршној години Позоришне академије у Београду.

представљена Хасанагићева поетика баца светло на дугогодишње жртвовање и одрицање у име позоришта за децу, са великим словом П. Свакако да сам неби то приврженство могао да оствари да није било Дома културе, односно људи који осмишљавају програм. (...) Да се манем општих места - визуелне културе (костим, сцена, маска) видљиво говоре о прочишћеном, сведеном, слојевитом поимању

ове позоришне каже. Хасанагић је схватио основно правило дуговечности Позоришта: три даске, два глумца и једна страст (Лопе де Вега). Отуда, из те поетике излазе многобројни непромашени и дограђени ликови ЦВИЛИДРЕТЕ.“ (...).

Играна са страхћу, у извођењу које је одисало вером и полетом малих извођача, веома прихваћена од фестивалске публике, прибојска представа је у Бечеју на Мајским играма (28. V - 1. VI 2001) остварила значајан успех: обдарена је Сребрном плакетом (II место на фестивалу) а Дамир Диздаревић је проглашен најбољим глумцем и по одлуци Стручног жирија и одлуци Дечјег жирија (публике). Овим успехом заокуржен је први век позоришног аматеризма у Прибоју.

Захваљујући разумевању госп. Зорана Јановића, власника Приватног предузећа „Прогрес“ из Прибоја, омогућен је боравак Дечјег позоришта у Бечеју 2000. и 2001. године, као и пријатан боравак у два наврата на Приморју којом приликом су из-

**Ирфан Тоскић
(ЦВИЛИДРЕТА)**

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

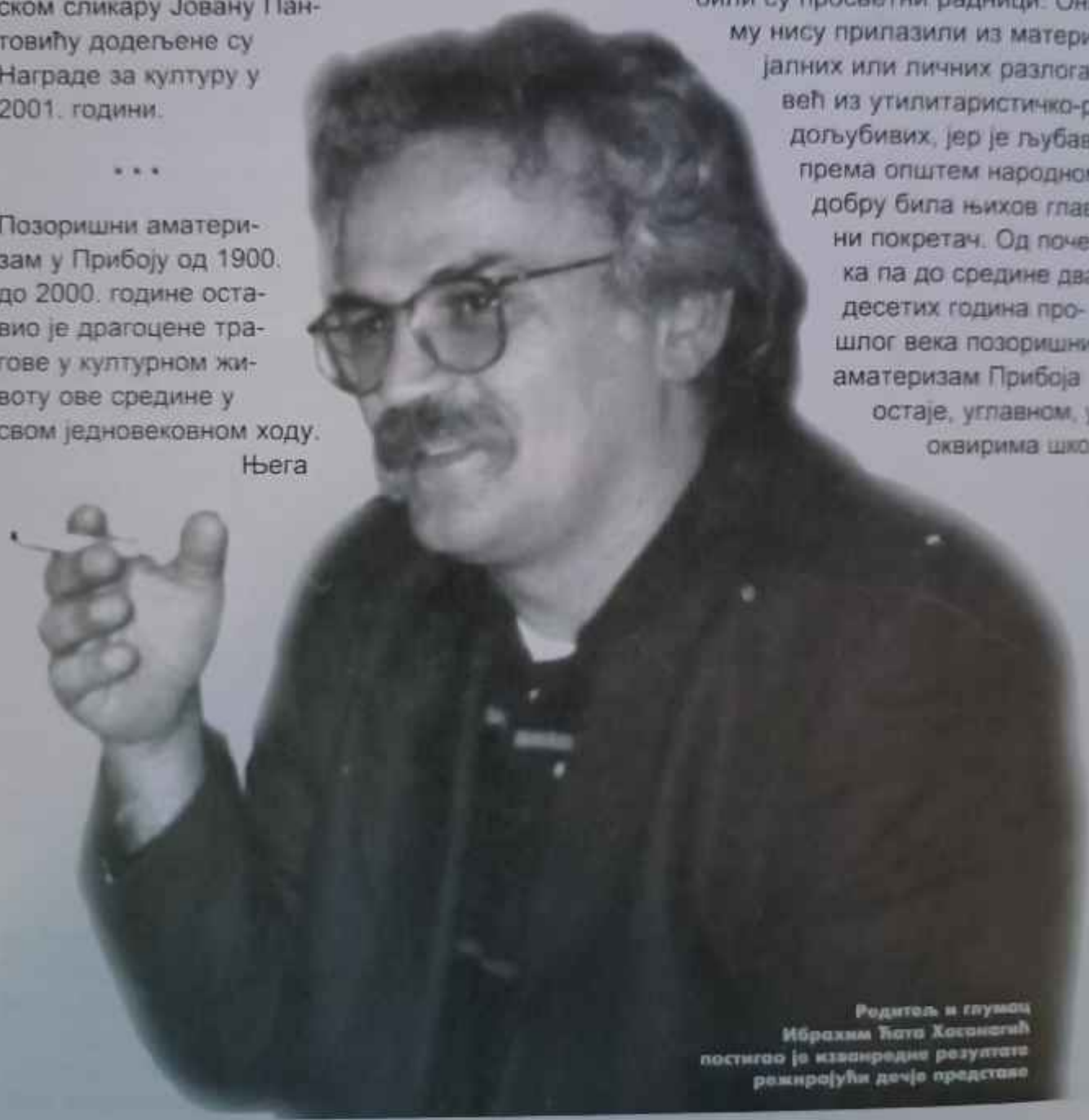
ведене представе у Будви, Петровцу, Котору и Тивту. О овим гостовањима Дечјег позоришта дат је леп и афирмативан публицитет у локалним и централним средствима информисања Црне Горе.

За допринос развоју и афирмацији културе Прибоја предузећу „Прогрес“ и академском сликару Јовану Пантовићу додељене су Награде за културу у 2001. години.

Позоришни аматеризам у Прибоју од 1900. до 2000. године оставио је драгоцене трагове у културном животу ове средине у свом једновековном ходу.

Њега

вања ценити према друштеним, културним, материјалним и политичким приликама у којима је опстојавао. Требало је, посебно на почетку, имати и сувише добре воље и велику меру доброг оптимизма па радити овакав посао. У првим годинама његови инспиратори и носиоци били су просветни радници. Они му нису прилазили из материјалних или личних разлога већ из утилитаристичко-родољубивих, јер је љубав према општем народном добру била њихов главни покретач. Од почетка па до средине двадесетих година прошлог века позоришни аматеризам Прибоја остаје, углавном, у оквирима школ-

Родитељ и глумач Ибрахим Тута Хасанегић постигао је изванредне резултате режирајући дечје представе

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

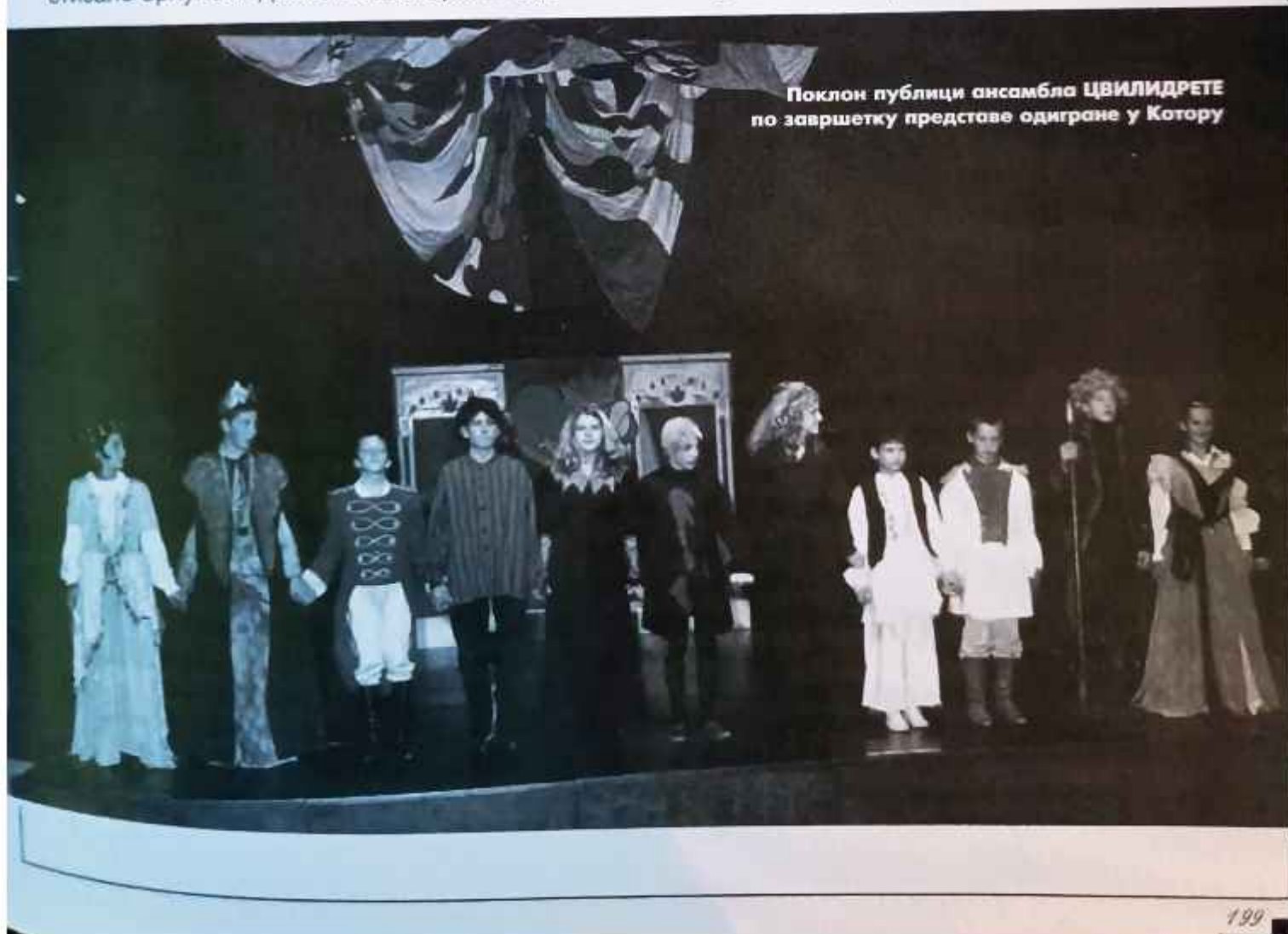
ске и просветитељске активности да би се касније јавио комплетнији вид позоришног рада на аматерским основама (између два светска рата), а после са једним трајањем које прелази у континуирану традицију (од педесетих година и даље).

На прибојским позоришним даскама у протеклих сто година играни су комади различитих жанрова домаће и стране драматургије, потпуно различитих редитељских концепција а и различитих креативних домета. Било је представа рађених дилетантски у лепшем смислу те речи са намером да разоноде и забаве грађанство, а било је и представа које су достигале врхунске домете аматерске сце-

не, како у погледу режије, сценографије, костима и маске, па до извођења равнo врхунском и на професионалној сцени.

Најјачи аргумент овога позоришта били су и данас јесу глумци, самосвени, предани Талијиној уметности, упорни и надарени талентовани. Они су снагом свог делања одбацивали могућност кризе и бројних тешкоћа са којима су се позориште и они сучељавали. И у мање успешним представама они су освајали непосредношћу и личним ставом и успевали следећег пута, да новом енергијом превазиђу појаве неке врсте необавезног дилетантизма провинцијалног типа, надајући се да ће већ следеће сезоне узлетети много више. Понајвише њима у част и за памћење

Поклон публици ансамбла ЦВИЛИДРЕТЕ по завршетку представе одигране у Котору

ТАЈИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

посвећују се ови редови. „Кад песник умре - остају му књиге. Кад сликар умре - слике настављају живот. А шта остаје после редитеља и глумца? - само

успомене!“ И овај исказ Станиславског говори о ефемерности позоришне уметности.

Са представом ЦВИЛИДРЕТА постигнут је запажен успех на мајским играма у Бечеју.
Снимак за успомену: Владимир Лукић и Ибрахим Хасанагић (чуче); стоје с лева: Ирфан Тоскић, Данило Машојевић, Мирослав Никитовић, Теодора Јановић, Невена Србљановић, Дамир Диздаревић, Маја Јовановић, Ивана Јановић, Салих Хасанагић, Игор Живковић;
Задњи ред: Филип Лаптошевић, Ума Бајровић, Слободан прерадовић (организатор Мајских игара), Фарук Диздаревић, Зоран Јановић (покровитељ Дечјег позоришта) и Џемаил Леђеновић

Заједнички снимак изпред панона
Мајских игара, Бечеј

Сада када је иза нас век позоришног аматеризма у Прибоју може се констатовати да је он у културној географији ове средине незаобилазна и важна културно-цивилизацијска чињеница без које ово место, изгубљено дубоко у унутрашњости земље, не би имало сасвим заокружену духовну слику, што не мора да значи да је баш тако, а може да значи да и јесте баш тако. Оно што треба посебно истаћи то је да је позориште успело да преживи и одржи континуитет упркос свим менама и тешкоћама са којима се ова средина (а и земља) сучељавала у драматичном 20. веку.

Драмски аматеризам Прибоја успео је да се афирмише, да стекне симпатије средине и своју публику и да учини много на пољу просвећивања и ширења позоришне културе. Избор дела и представа које су игране веома живо одсликава духовну климу града која је у овој хроници, због теме и њене прегледности, назначена само у основним потезима. Сматрамо да је тај оквир у којем се дешавало позориште требало оцртати. Теме које га чине а које су тек додирнуте, верујемо, ни у ком случају неће бити занемарене. Надамо се да ће и за њихову детаљнију обраду, можда већ ускоро, бити заинтересованих истраживача и повољних околности.

1992.

Аматерска позоришна сцена
Антон Павлович Чехов

ГАЛЕБ

режија: Миодраг Мага Милановић
сценографија и костим: Душан Станић
глумци: Љиљана Каначки, Добрица Ћи-
ровић, Саво Дерикоњић, Мирела Бугарин,
Заим Бакал, Мерхуниса Туркушић, Зејна
Алић, Ибрахим Ћата Хасанагић, Исмет
Чивгин, Харис Бојаџић, Иван Шалипур,
Милорад Дамјановић, Русмила Чивгин
асистент режије: Ибрахим Ћата
Хасанагић

свешло: Џемаил Леђеновић

шон: Ума Бајровић

моншажа шона: Зоран Дробњаковић

1992.

Мала позоришна радионица
Љубивоје Ршумовић

УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

режија, сценографија, костим: Ибрахим
Ћата Хасанагић
учесћују: Милорад Дамјановић, Наташа
Адамовић, Бојан Врељаковић, Јелена Ча-
ђеновић, Иван Шалипур, Елма Леђено-
вић, Биљана Мрдак, Аида Нумановић, Је-
лена Дромљак, Ненад Којадиновић, Тања
Шушњевић, Ивана Мрдак
свешло и шон: Џемаил Леђеновић
инспицијент: Заим Бакал

1993.

Мала позоришна радионица
Миодраг Станисављевић

ЏИН ХВАЛИСАВАЦ

режија и костим: Ибрахим Ћата Хасана-
гић

сценографија: Саво Дерикоњић
учесћују: Бојан Врељаковић, Милорад
Дамјановић, Јелена Дромљак, Елма Ле-
ђеновић, Иван Шалипур, Ненад Којадино-
вић, Марјан Давидовић, Денис Шарак
свешло и шон: Џемаил Леђеновић
инспицијент: Заим Бакал

1993.

Аматерска позоришна сцена Дома култу-
ре Прибој

Аматерска позоришна сцена Дома култу-
ре Нова Варош

Виљем Шекспир

КОМЕДИЈА ЗАБУНА

адаптација и режија: Миодраг Мага Ми-
лановић

сценографија: Душан Станић

костим: Снежана Ковачевић

музика: Мирсад Билалагић

лектор: Биљана Словић

глумци: Мустафа Шећерагић, Ибрахим
Ћата Хасанагић, Добрица Ћириновић, Не-
бојша Радишић, Иван Шалипур, Милорад
Дамјановић, Предраг Грбић, Сабахудин
Шећерагић, Горан Бјелановић, Мирсад
Богишић, Заим Бакал, Драган Обућина,
Бахрија Мусић, Татјана Љујић, Ана Рође-

вић, Тања Попадић, Рамиз Вејсиловић,
Давор Козличић, Синиша Јаковљевић,
Мирсад Билалагић, Сафет Вукотић, Не-
дим Туркмановић

асистентски режије: Ибрахим Ћата Хаса-
нагић и Владимир Дулановић

сценографски радови: Милорад Батаковић

свећло: Душан Кутлешић и Џемаил Ле-
ђеновић

сценска техника: Рамиз Вејсиловић, Не-
дим Туркмановић, Сафет Вукотић и Ма-
нојло Ковачевић

гардероба: Синиша Јаковљевић, Драгана
Обућина

реквизиција: Давор Козличић, Заим Бакал

организација: Ибрахим Ћата Хасанагић,
Јусуф Козица

1994.

Аматерска позоришна сцена
Невена Витошевић

ПАРК

Режија и опрема представе: Ибрахим
Ћата Хасанагић

глумци: Јелена Дромљак, Милорад Да-
мјановић, Селма Диздаревић, Дејан Фи-
липовић, Бојан Врељаковић, Ненад Која-
диновић, Харис Бојаџић, Татјана Шушње-
вић, Наташа Адамовић, Ивана Мрдак, Би-
љана Мрдак, Душица Цвијовић, Санел
Шеховић, Жарко Ђорђевић, Борко Нова-
ковић, Нино Алагић

инспицијент: проф. Радоје Жугић

свећло и шон: Џемаил Леђеновић

монтажа шона: Драгана Видаковић

1994.

Мала позоришна радионица
Александар Поповић

СНЕЖАНА И СЕДАМ ПАТУЉАКА

режија и опрема представе: Ибрахим
Ћата Хасанагић

глумци: Ивана Станић, Мирјана Масалу-
шић, Маријан Давидовић, Миролjub Сло-
вић, Вељко Пантовић, Денис Шарак, Дра-
ган Пујовић, Адмир Ибрагић, Бранко Бје-
лић, Хасан Чичић, Јасмин Калтак, Меџид
Мердовић, Сања Дерикоњић, Загорка Ан-
џић, Мирко Моићевић, Данијела Јоксимо-
вић, Милорад Дамјановић.

инспицијент: Љиљана Каначки

свећло и шон: Џемаил Леђеновић

монтажа шона: Зоран Дробњаковић

мајстор бине: Хајрудин Шаховић

1995.

Аматерска позоришна сцена
Реј Куни

ПОКВАРЕЊАК

режија: Драган Јаковљевић

сценографија: Драган Јаковљевић и
Ибрахим Ћата Хасанагић

избор костима: Драган Јаковљевић

глумци: Добрица Ћировић, Исмет Чивгин,
Ибрахим Ћата Хасанагић, Јелена Дро-
мљак, Бојан Врељаковић, Милорад Да-
мјановић, Зајим Ћићи Бакал, Селма Ди-
здаревић, Тања Шушњевић, Биљана Мр-
дак, Ивана Мрдак

Помоћник редишелџа: Ибрахим Ћата Хасанагић
инспецацијенџ: Ана Јечменица, Ненад Којадиновић
свеџло и џон: Наташа Адамовић
монџажа џона: Зоран Дробњаковић

1995.

Мала позоришна радионица
Игор Бојовић

БАШ ЧЕЛИК

режија, сценографија и косџим: Ибрахим Ћата Хасанагић
џлумци: Драган Пујовић, Нихад Хамзић, Мирјана Масалушић, Душко Голубовић, Марјан Давидовић, Вељко Пантовић, Хасан Чичић, Адмир Ибрагић
свеџло и џон: Џемаил Леђеновић
суфлер: Сања Дерикоњић

1996.

Аматерска Позоришна сцена
Александар Поповић

ДРУГА ВРАТА ЛЕВО

- позоришне благовести у два дела -
(МАЛИ ПИЈАЦ И ТЕРАЗИЈЕ)
режија: Драган Јаковљевић
сценографија: Душан Станић
композиџор: Бора Дугић
кореографија: Горан Станић
косџим: Драган Јаковљевић и Душан Станић

џлумци: Ибрахим Ћата Хасанагић, Јелена Дромљак, Заим Ћиђи Бакал, Татјана Шушњевић, Бојан Врељаковић, Мирјана Масалушић, Саша Бјелић, Зејна Алић
Помоћник редишелџа: Ибрахим Ћата Хасанагић

инспецацијенџ: Саво Чолаковић
свеџло: Џемаил Леђеновић
џон: Ума Бајровић
суфлер: Наташа Адамовић
монџажа џона: Зора Дробњаковић

1996.

Тоде Николетић

ЏИН КО МЛИН

режија, сценографија и косџим: Ибрахим Ћата Хасанагић
избор музике: Сабро Црнчевић
џлумци: Адмир Ибрагић, Вељко Пантовић, Мирјана Масалушић, Ивана Станић, Душко Голубовић, Хасан Чичић, Бојан Шалипур, Драган Пујовић, Јасмин Хоџић, Адис Хамзић, Бранко Бјелић
свеџло и џон: Џемаил Леђеновић
инспецацијенџ: Аида Хасанагић
суфлер: Раде Зеџ

1996.

Аматерска позоришна сцена
Светислав Басара

СРПСКА РЕВОЛУЦИЈА

режија: Драгољуб Селаковић
сценографија и косџим: Душан Станић

кореограф: Горан Станић

маска: Вера Гојковић

музика: Иван Брозинчевић
и студио „Dream“

глумци Ибрахим Ћата Хасанагић, Саво
Чолаковић, Саша Бјелић, Заим Ћији Ба-
кал, Зејна Алић, Ђорђе Колашинац,
Владан Колашинац

свешло и шон: Џемаил Леђеновић

суфлер: Љиљана Комарица

1997.

Мала позоришна радионица

Јиржи Бредечка

ЛИМУНАДА ЏО

драматизација и драмска адаптација:

Драгана Бошковић

режија и сценографија: Ибрахим Ћата
Хасанагић

музика: Зафир Хаџиманов

кореографија: Саво Чолаковић

костим: Саво Чолаковић и Ибрахим Ћата
Хасанагић

глумци: Бојан Шалипур, Адмир Ибрагић,
Маја Хусовић, Хасан Чичић, Денис Шарак,

Ивана Станић, Драган Пујовић, Бранко
Бјелић, Алекса Јановић, Раде Зеџ

свешло и шон: Џемаил Леђеновић

суфлер: Бранка Дерикоњић

инспицијент: Аида Хасанагић

монтажа шона: Зоран Дробњаковић

1998.

Мала позоришна радионица

Тоде Николетић

БАЈКА О ЧАРОБНОМ СВИРАЧУ

режија, сценографија и костим: Ибрахим
Ћата Хасанагић

глумци Владимир Лукић, Хасан Чичић,
Драган Пујовић, Светлана Миковић, Сел-
ма Гогалић, Адмир Ибрагић

свешло и шон: Џемаил Леђеновић

инспицијент: Марина Бекоња

суфлер: Бранка Дерикоњић

реквизиша: Аида Хасанагић

монтажа шона: Зоран Дробњаковић

1999.

Мала позоришна радионица

Тоде Николетић

ПОСЛЕДЊА ВЕШТИЦА

режија, сценографија и костим: Ибрахим
Ћата Хасанагић

глумци: Владимир Лукић, Адмир Ибрагић,
Ивана Јановић, Драган Пујовић, Хасан
Чичић, Данило Машојевић, Маја Јовано-
вић, Ана Шљука

свешло и шон: Џемаил Леђеновић

монтажа шона: Зоран Дробњаковић

2000.

Аматерска позоришна сцена

Чедо Јовановић

СТУДЕНТКИЊА

режија и сценографија: Ибрахим Ћата
Хасанагић

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

глумци: Мирјана Масалушић, Марија Ми-
линковић, Алекса Јовановић, Мирко То-
шић, Александар Пријовић, Игор Љељен,
Биљана Павловић

свећло и шон: Џемаил Леђеновић

шивење косћима: Драгана Никачевић

сћоларски радови: Јовица Човић

монџажа шона: Зоран Дробњаковић

Сезона 2000/01.

Мала позоришна радионица

Хал Џ. Тод

ЦВИЛИДРЕТА

режија, сценографуја, косћим: Ибрахим
Ћата Хасанагић

глумци: Теодора Јановић, Ивана Јановић,
Владимир Лукић, Дамир Диздаревић, Да-
нило Машојевић, Ирфан Тоскић, Маја Јо-
вановић, Филип Лаптошевић, Невена Ср-
бљановић, Игор Живковић, Мирослав Ни-
китовић, Салих Хасанагић

свећло и шон: Џемаил Леђеновић

монџажа шона: Зоран Дробњаковић

РЕЗИМЕ

П

рва забележена позоришна представа, припремљена и изведена у Прибоју, рађена је по тексту ДВА ЦВАНЦИКА српског реалистичког приповедача и драмског писца Милована Глишића. Режирао ју је учитељ Василије Ј. Марић а приказана је 27. јануара 1900. године.

Друштвени, економски и културни живот Прибоја крајем XIX и почетком XX века био је условљен присуством турске власти која је овај део наше земље још увек држала у оквиру своје империје, аустроугарске војске која је по одлуци Берлинског конгреса 1878. године у граду стационарала снажан војнички гарнизон, досељавањем из околних места значајног броја трговачких породица које су овде дошле ради унапређивања својих послова. Користећи свој географско-стратешки положај Прибој постаје живахан трговачки центар овога дела земље. Учитељи прибојских школа, предани национално-просветитељским идеалима, подстицали су духовни живот грађанског сталежа који се формирао. Знатан допринос развоју културе до средине прошлог века дала су и културно-просветна друштва „Свети Сава“ и „Гајрет“.

Прве позоришне представе реализоване почетком XX века иако сасвим нису имале карактер случајности и приватне иницијативе нису, пак, имале и одредницу сталности, то јест, нису имале свој простор (одржаване су у школској или хотелској сали), устаљени ансамбл, редитеље, репертоар. У време кад у околини није било позоришта, кад је Прибој био под туђом влашћу, кад је народ био на почетку свога новог културног препорода, просветни радници, који су иницирали позоришне представе, осећали су сав друштвено-васпитни и уметнички значај позоришта. Преносећи позоришну реч кроз народ, они су успели да га заинтересују за њега. Управо с тога, након Балканских ратова и Првог светског рата, обнавља се позоришни живот у граду а стварају се и бољи услови за његову реализацију изградњом нове школе и потом Соколског дома са позорницом. На репертоару су домаћи писци и социјална литература. Опредељење за реализам није било случајно јер је он био најпогоднија форма у којој се одабрана позоришна дела могу изразити као политички актуелна, занимљива и корисна.

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Након периода школске и просветитељске фазе јавља се комплетнији вид позоришног рада, дакако још увек на аматерским начелима, али и са једним трајањем које прелази у континуирану традицију. Ово је време (после Другог светског рата) убрзаног развоја града који израста у значајан индустријски и културни центар југозападног дела земље.

Крајем шездесетих година (1959) довршава се зграда новог дома културе са лепом камерном салом, позорницом са цуговима и расветом, гардеробама за извођаче програма. Под бољим материјалним условима позоришни аматеризам не само да се сасвим афирмише у средини, већ и на ширем плану постиже све гласније успехе. Без амбиција да се на један отворенији начин изнесу на видело одређени социјално друштвени проблеми (што је раније била једна од карактеристика репертоарске политике) сада се на прибојској позоришној сцени приказују углавном сатирични и хуморни текстови. Ту фазу замењује средином осамдесетих година прошлог века окретање европској драмској литератури и ангажовање младих београдских редитеља који, са иновираним ансамблом, раде занимљиве представе. Управо у том периоду прибојски позоришни аматеризам је постигао своје највеће успехе.

Крај прошлог века обележава на овим просторима распад Југославије праћен драматичним грађанским ратом. У тешким економским условима у којима се нашла земља, привреда Прибоја запада у велике тешкоће што се, природно, одражава и на културну слику овога града. Упркос томе културни систем се некако одржава, а у оквиру њега и позоришни аматеризам. Почетком 2000. године, навршио је се први век Талијине уметности у овој средини. Изражавамо наду да ће се тај континуитет наставити и у годинама III миленијума.

У оквиру прегледа аматерске позоришне уметности у Прибоју од 1900. до 2000. године оцртан је у основним потезима друштвено-економски оквир ове средине ради бољег разумевања у каквој атмосфери је стварана ова уметност цело једно столеће.

Књига „Талија у Прибоју“ започиње са уводним текстом а затим следи девет поглавља: *Поглед на друштвено-економске прилике у Прибоју последњих деценија XIX века, Прве аматерске позоришне представе, Ратне године и обнова позоришног аматеризма, Тежња ка социјално-просветитељској шемаџици, Комплетнији вид позоришног рада, Време развоја града, забава и лаких комедија, Нове иницијативе, Промене у ансамблу и репертоару, Преображај израза и период авангарде у прибојском драмском аматеризму и Крај века, настојање ка очувању континуитета.* Завршава се пописом редитеља представа, садржајем изведених позоришних дела, регистром личних имена и кратком био-библиографијом аутора. Илустрована је са 158 докумената који се односе на позоришни аматеризам Прибоја у описаном временском периоду.

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

SUMMARY

T

he first recorded theatre play, prepared and performed in Priboj, was done according to the text "Two zwanzigs" a work of a Serbian realistic narrator and playwright Milovan Glisic. It was directed by a teacher Vasilije J. Maric, and performed on January 27, 1900.

The social, economic and cultural life of Priboj toward the end of 19th and beginning of 20th century was conditioned by the presence of the Turkey power which still held this part of Old Serbia under the limits of their empire, by the Austria-Hungarian army which stationed a powerful military garrison in the town by the decision of the Berlin Congress in 1878, and by the migration of a significant number of merchant families from neighbouring places, who came here in order to improve their works. Using its geographical strategy location, Priboj becomes an active commercial centre of this part of the country. Schoolteachers in Priboj, devoted to national educational ideals, induced the growth of the middle class's spiritual life which began to be formed. The Cultural Educational Society "St. Sava" and "Gajret" gave a considerable contribution to the development of culture žtill the middle of the past century.

The first theatre plays performed at the beginning of the XX century, didn't have character of chance and private initiative or of permanent regulation, that is, they didn't have their space (they were performed in school or hotel halls), usual ensemble, directors or repertoire. At the time when there were no theatres nearby, Priboj being under the foreign power, people at the beginning of their cultural rebirth; teachers who initiated the first theatre plays, felt the whole socio-educational and artistic significance of the theatres. They managed to interest people for it by carrying over the word of theatre. In regard to that, the theatre life in the town was renovated after the Balkan Wars and the First World War, and better conditions for its realization were made by building a new school and afterwards a cultural center "Sokol" with a stage. Native writers and social literature appeared on the repertoire. The choice of realism was not by chance, since it was the most appropriate form through which the chosen theatre plays could be expressed as politically relevant, interesting and useful.

After the period of the schooling and educational stage, a complete aspect of theatrical work appeared, surely still in amateur principles but with a continuance which was transferred into a

constant tradition. That was the time (after the Second World War) of the towns rapid development which grew up into an important industrial and cultural centre of the south-west part of the country.

By the end of the sixties (1959) the building of the new cultural centre was being finished, with a nice chamber auditorium, a well-equipped stage, dressing rooms for program performers. Under better financial circumstances the theatre amateurism did not only acquire a reputation in the town but in other places where it began to attain audible success. In its further development, there was no ambition to make known certain socio-public problems in an open way, which was one of the former characteristics of the repertoire politics, then afterwards, mainly satirical and humorous texts were performed on the theatrical stage in Priboj. That phase was replaced during the mid eighties of the past century by turning to the European drama literature and by involving young Belgrade directors who directed interesting plays with an innovated ensemble. It was just in that time that the theatrical amateurism attained its greatest success.

The end of the last century on these areas is marked by the disintegration of Yugoslavia, followed by the dramatical Civil War. In difficult economic conditions under which the country was, the economy of Priboj falls into great difficulties which is naturally reflected on to the cultural scene of this town. In spite of this, the cultural system in the town is somehow preserved and in its framework even the theatrical amateurism. The beginning of 2000 is the first century of Thalia's art realised on this area. We express hope that that continuity will be continued in the years of the third millenium.

In the scope of the review of amateur theatrical art in Priboj from 1900-2000, the socio-economic range of this area is described in basic outlines, because of a better understanding of the atmosphere under which this art was created during one century

The book "Thalia in Priboj" begins with an introductory text, after which come nine chapters: A view of the socio-economic circumstances in Priboj in the last decades of the XIX century, The first amateur theatrical plays, The War years and the revival of theatrical amateurism, An aspiration towards socio-educational subject matters, A complete aspect of the theatrical work, A time of the town, entertainment and low comedies development, New initiatives, changes in ensemble and repertoire, Change of expression and A period of avant-garde of Priboj's drama amateurism and The end of the century, an attempt to preserve the continuity. It ends with list of play directors contents of performed theatrisal plays an index of personel names and a short bio-biblio-graphy of the authors. It is illustrated with documents related to theatre amateurism of Priboj in the given time period.

РЕДИТЕЉИ КОЈИ СУ РАДИЛИ СА ПРИБОЈСКИМ АМАТЕРИМА

Василије Ј. Марић	Миланка Милојевић (две представе)
Ђорђе Јакић	Димитрије Недељковић
Јосиф Јевђевић	Милан Дедовић
Апостол Акан Адамовић (пет представа)	Зоран Панић
Радивоје Орловић (три представе)	Момир Пећровић (две представе)
Јелена Павићевић (две представе)	Душан Сџанић
Миливоје Алексић Вушовић	Михаило Мишо Мрваљевић
Лука Милачић	Душан Добровић (седам представа)
Тибор Секељ	Пећар Зеџ (шест представа)
Милош и Оливера Ратковић (две представе)	Миле Радуловић (четири представе)
Реља Матијевић	Миша Марџинов (две представе)
Адем Милаосмановић, Едиб Хасанагић, Хилмија Хасанагић (десет представа)	Сабиха Меховић
Љубиша Коруновић (три представе)	Светлана Ратковић (три представе)
Милић Дабетић (Магбула Прљача)	Драѓан Јаковљевић (шест представа)
Зехбо Пекушић (деветнаест представа)	Предраѓ Динуловић
Хранислав Ђорђевић (две представе)	Мима Вуловић
Авдо Прљача	Живомир Јокић
Рајко Матијевић	Александар Дунђеровић
Славко Трифуновић	Милорад Берлић
Илија Петковић (три представе)	Ибрахим Хасанагић (осамнаест представа)
Јулка Крунић	Димићрије Николић
Вера Зебић Смирнов (десет представа)	Бранко Поповић
Валентин Смирнов (три представе)	Миодраѓ Маѓа Милановић (две представе)
Десимир Кеџман	Драѓољуб Селаковић

Имена исписана курсивом означавају редитеље ангажоване са стране

ПОПИС ИЗВЕДЕНИХ ДЕЛА

- М. Глишић, ДВА ЦВАНЦИКА, 1900.
 К. Трифковић, ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК, 1902.
 *, АДВОКАТ И ЧОБАНИН (Фарса о адвокату Патлену), 1904.
 *, БАДЊИ ДАН, 1906.
 Ј. Јовановић Змај, ШАРАН, 1907, 1909, 1962.
 К. Трифковић, ЧЕСТИТАМ, 1907, 1910.
 П. Кочић, НОВИ УЧИТЕЉ, 1908.
 Т. С. Стефановић, НЕ БЕЖИ ОД ШКОЛЕ, 1909.
 П. Кочић, ЈАЗАВАЦ ПРЕД СУДОМ, 1920, 1933, 1940, 1946.
 *, ПОД МАГЛОМ, 1923.
 Б. Нушић, КНЕЗ ИВО ОД СЕМБЕРИЈЕ, 1924.
 Ј. Веселиновић/Д. Брзак, ЂИДО, 1931.
 *, ФЕРУЗ ПАША (драмат. нар. песме), 1932.
 Б. Нушић, СУМЊИВО ЛИЦЕ, 1934, 1985.
 Б. Нушић, МУВА, 1935.
 Ј. Хашек, МАТИ, 1937.
 Р. Филиповић, ТАКО ЈЕ СУЂЕНО, 1938.
 Р. Филиповић, ОДКАКО ЈЕ БАЊА ЛУКА ПОСТАЛА, 1938.
 *, ПУТ НА ХАЦ, 1939.
 В. Веселиновић Тмуша/А. Шантић/М. Огризовић, ХАСАНАГИНИЦА, 1939, 1947, 1955, 1963, 1982.
 *, ГЛУХИ ЗЕТ, 1940.
 *, ГРИВНА БИСЕРА, 1940.
 А. Муратбеговић, МАЈКА, 1940.
 А. Тмуша, ОМЕР-БЕГ ЉУБОВИЋ, 1941.
 Б. Нушић, ГОСПОЂА МИНИСТАРКА, 1945.
 А. Корнејчук, МИСИЈА МР. ПЕРКИНСА У ЗЕМЉИ БОЉШЕВИКА, 1946.
 М. Ђоковић/Р. Плаовић, ВОДА СА ПЛАНИНЕ, 1948.
 *, ЗЕНИФА, 1949.
 С. Сремац, ИВКОВА СЛАВА, 1950, 1956.
 Ј. Ст. Поповић, КИР ЈАЊА, 1951.
 К. Трифковић, ИЗБИРАЧИЦА, 1952, 1975.
 Б. Нушић, ХАЦИ ЛОЈО, 1953.
 Ј. Ст. Поповић, ПОКОНДИРЕНА ТИКВА, 1954, 1965.
 Ј. Ст. Поповић, ЖЕНИДБА И УДАДБА, 1955.
 Х. Хумо, ТРИ СВИЈЕТА, 1955.
 С. Ђоровић, ЗУЛУМЂАР, 1955.
 П. П. Петровић, ЧВОР, 1956.
 Н. Јеврин, МЛАДОЖЕЊА ИЗ АМЕРИКЕ, 1956.
 Ш. Шурек/Х. Сасман, УЛИЧНИ СВИРАЧИ, 1956.
 К. Јовановић, КО ДРУГОМЕ ЈАМУ КОПА, 1957.
 А. Русен, САСТАНАК У КОЛИБИ (МАЛА КОЛИБА), 1957.

- Ж. Конфино, У СРЕДУ СЕ РЕГИСТРУЈЕ-
МО, 1957.
- Д. Добричанин, ЧОВЕК С МАРСА, 1958.
- Л. Ленц, СВАДБЕНИ ПУТ БЕЗ МУЖА,
1958.
- Ф. Хаџић, СВИ СМО МИ САМО ЉУДИ,
1959.
- М. Мејо, МОЈА БЕБА, 1960.
- Н. Манцари, МРТВИ НЕ ПЛАЋАЈУ ПО-
РЕЗ, 1960.
- *, РАСЕМИН СЕВДАХ, 1960.
- Б. Нушић, СВЕТА, 1960.
- ПЕПЕЉУГА, 1960.
- Д. Добричанин, ЗАЈЕДНИЧКИ СТАН,
1960.
- ЦРВЕНКАПА (драматизација М. Широла),
1960.
- ЛОВАЧКО НАСЕДАНИЈЕ, 1960.
- Љ. Бобић, ПОРОДИЦА БЛО (драмати-
зација М. Широла), 1961.
- ЧАРОБНА ФРУЛА, 1961.
- Ж. П. Сартр, БЛУДНИЦА ДОСТОЈНА ПО-
ШТОВАЊА, 1961.
- Б. Нушић, СУМЊИВО ЛИЦЕ 1961, 1964,
1985.
- Ч. Дикенс, ОЛИВЕР ТВИСТ, 1961.
- П. П. Петровић, ТРИ НАПРЕМА ЈЕДАН,
1962.
- В. Мандић, МОЈ ЗЕТ ДИРЕКТОР, 1962.
- З. Ђорђевић, ВЕЧИТИ СТУДЕНТИ, 1962.
- ВОДЕЊАКОВА КЛЕТВА (драматизација
М. Широла), 1962.
- С. Петковић, СВЕТАНА ТРАЖИ СРЕЋУ,
1963.
- Џ. Б. Пристли, ОПАСНА ОКУКА, 1963.
- М. Широла, СТАРАТЕЉ, 1964.
- Б. Нушић, ВЛАСТ, 1964.
- Ф. Хаџић, ХОТЕЛ РАЈСКИ МИР, 1964.
- Б. Ђопић, ВУК БУБАЛО, 1964, 1974.
- Ј. Ст. Поповић, ЛАЖА И ПАРАЛАЖА,
1964.
- Б. Станковић, КОШТАНА, 1966.
- Т. Арсовски, АЛЕКСАНДАР МАКЕДОН-
СКИ, 1967.
- З. Пекушић, СРЕЋНО ДРУЖЕ ДИРЕКТО-
РЕ, 1967.
- КАМЕНИ ЦВЕТ, 1975.
- С. Пешић/М. Беловић, ЛЕГЕНДА О БО-
ШКУ БУХИ, 1976.
- У. Ковачевић, У КОРОВУ, 1977.
- Б. Нушић, ПУЧИНА, 1978.
- А. Грейданус, СЕНКЕ ГОСПОДИНА ВИ-
ПА, 1978.
- Б. Атанасковић, ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ,
1979.
- Д. Максимовић, НЕМАМ ВИШЕ ВРЕМЕ-
НА, 1979.
- Д. Радовић, БЕОГРАДЕ ДОБРО ЈУТРО,
1979.
- М. Капор, БЕЛЕШКЕ ЈЕДНЕ АНЕ, 1979.
- Б. Пекић, БУЋЕЊЕ ВАМПИРА, 1979.
- С. Виткијевич, ЛУДАК И ОПАТИЦА, 1980.
- Т. Ружевић, КАРТОТЕКА, 1981.
- В. Ђорђевић, НИКАД ВИШЕ МАГАРАЦ,
1981.
- М. Крлежа, АДАМ И ЕВА, 1982.,
- Д. Ковачевић, БАЛКАНСКИ ШПИЈУН,
1983.
- М. Антић, ГАРАВИ ЧУПЕРАК, 1983.
- С. Мрожек, ЛОВ НА ЛИСИЦУ, 1984.

- НАЂИ АКО ПОСТОЈИ И АКО НЕ ПОСТОЈИ
ЛИМЕС КАД ИКС ТЕЖИ БЕСКОНАЧНОМ,
1984.
- Ј. Ст. Поповић, ЗЛА ЖЕНА, 1984.
- Д. Радовић, КАПЕТАН ЗВОНИ ЗВОНО,
1984.
- Т. Браш, LOVELY RITA, 1985.
- Ф. Г. Лорка, ДОМ БЕРНАРДЕ АЛБЕ, 1986.
- Г. Стефановски, ДИВЉЕ МЕСО, 1986.
- Р. Витрак, ВИКТОР ИЛИ ДЕЦА НА ВЛАСТИ,
1987.
- Г. Михаић, СРЕЂНА НОВА '49, 1987.
- Ј. Палада, ЦАРЕВ ПАЖ, 1987.
- А. Вампилов, ЛОВ НА ДИВЉЕ ПАТКЕ,
1988.
- Г. Витез, ПЛАВА БОЈА СНИЈЕГА, 1988.
- П. Манчев, ЗЕЧЈА ШКОЛА, 1988.
- Б. Брехт, МЕРА, 1989.
- В. Стојановић, НИЈЕ ЧОВЕК КО НЕ УМРЕ,
1989.
- Х. Тод, ЗЛИ ПАТУЉАК И ВЕШТИЦЕ,
1989.
- М. Павловић / Д. Бабински, МЕДОСЛАДИЋ
МЕДО, 1989.
- Е. Јонеско, ЖАК ИЛИ ПОКОРНОСТ,
1990.
- Ј. Бредечка, ДОГОДИЛО СЕ ЈЕДНОМ НА
ДИВЉЕМ ЗАПАДУ, 1990.
- Д. Ковачевић, ПРОФЕСИОНАЛАЦ, 1991.
- Т. Николетић, КРАЉЕВСКИ ФЕСТИВАЛ,
1991.
- А. П. Чехов, ГАЛЕБ, 1992.
- Љ. Ршумовић, УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА,
1992.
- М. Станисављевић, ЏИН ХВАЛИСАВАЦ,
1993.
- В. Шекспир, КОМЕДИЈА ЗАБУНА, 1993.
- Н. Витошевић, ПАРК, 1994.
- А. Поповић, СНЕЖАНА И СЕДАМ ПАТУЉАКА,
1994.
- Р. Куни, ПОКРАРЕЊАК, 1995.
- И. Бојовић, БАШ ЧЕЛИК, 1995.
- А. Поповић, ДРУГА ВРАТА ЛЕВО, 1996.
- Т. Николетић, ЏИН КО МЛИН, 1996.
- С. Басара, СРПСКА РЕВОЛУЦИЈА, 1996.
- Ј. Бредечка, ЛИМУНАДА ЏО, 1997.
- Т. Николетић, БАЈКА О ЧАРОБНОМ СВИРАЧУ,
1998.
- Т. Николетић, ПОСЛЕДЊА ВЕШТИЦА,
1999.
- Ч. Јовановић, СТУДЕНТКИЊА, 2000.
- Х. Тод, ЦВИЛИДРЕТА, 2000/01.

ГАЛНИЈА
У ПРИБОЈУ

ОКРУК ДИЗДАРЕВИЋ

НАЂИ АКО ПОСТОЈИ И АКО НЕ ПОСТОЈИ
ЛИМИЕС КАД ИКС ТЕЖИ БЕСКОНАЧНОМ,
1984.

Ј. Ст. Пековић, ЗЛА ЖЕНА, 1984.

Д. Радовић, КАПЕТАН ЗВОНИ ЗВОНО,
1984.

Т. Браш, LOVELY RITA, 1985.

Ф. Г. Лорка, ДОМ БЕРНАРДЕ АЛБЕ, 1986.

Г. Стефановски, ДИВЉЕ МЕСО, 1986.

Р. Витрак, ВИКТОР ИЛИ ДЕЦА НА
ВЛАСТИ, 1987.

Г. Михаић, СРЕЋНА НОВА '49, 1987.

Ј. Палада, ЦАРЕВ ПАЖ, 1987.

А. Вампилов, ЛОВ НА ДИВЉЕ ПАТКЕ,
1988.

Г. Витез, ПЛАВА БОЈА СНИЈЕГА, 1988.

П. Манчев, ЗЕЧЈА ШКОЛА, 1988.

Б. Брехт, МЕРА, 1989.

В. Стојановић, НИЈЕ ЧОВЕК КО НЕ
УМРЕ, 1989.

Х. Тод, ЗЛИ ПАТУЉАК И ВЕШТИЦЕ,
1989.

М. Павловић / Д. Бабински, МЕДОСЛА
ДИЋ МЕДО, 1989.

Е. Јонеско, ЖАК ИЛИ ПОКОРНОСТ,
1990.

Ј. Бредечка, ДОГОДИЛО СЕ ЈЕДНОМ НА
ДИВЉЕМ ЗАПАДУ, 1990.

Д. Ковачевић, ПРОФЕСИОНАЛАЦ, 1991.

Т. Николетић, КРАЉЕВСКИ ФЕСТИВАЛ,
1991.

А. П. Чехов, ГАЛЕБ, 1992.

Љ. Ршумовић, УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА,
1992.

М. Станисављевић, ЏИН ХВАЛИСАВАЦ,
1993.

В. Шекспир, КОМЕДИЈА ЗАБУНА, 1993.

Н. Витошевић, ПАРК, 1994.

А. Поповић, СНЕЖАНА И СЕДАМ ПАТУ-
ЉАКА, 1994.

Р. Куни, ПОКРАРЕЊАК, 1995.

И. Бојовић, БАШ ЧЕЛИК, 1995.

А. Поповић, ДРУГА ВРАТА ЛЕВО, 1996.

Т. Николетић, ЏИН КО МЛИН, 1996.

С. Басара, СРПСКА РЕВОЛУЦИЈА, 1996.

Ј. Бредечка, ЛИМУНАДА ЏО, 1997.

Т. Николетић, БАЈКА О ЧАРОБНОМ СВИ-
РАЧУ, 1998.

Т. Николетић, ПОСЛЕДЊА ВЕШТИЦА,
1999.

Ч. Јовановић, СТУДЕНТКИЊА, 2000.

Х. Тод, ЦВИЛИДРЕТА, 2000/01.

РЕГИСТАР ЛИЧНИХ ИМЕНА

А

Абдул Хамид, султан 24
 Абрашевић, Коста 142
 Авдагић, Авдо, 66, 90
 Авдагић-Видојевић, Дара 66
 Авдагић, Зајко 55
 Авдић, Алиса 150
 Аврамовић, Зорица 92
 Адамовић, Апостол-Акан 25, 47, 48, 204
 Адамовић, Наташа 131, 138, 142, 154, 155, 202, 203, 204
 Адамовић, Ненад 150
 Ајштајн, Алберт 175
 Алагић, Недим 151
 Алагић Нино, 203
 Алексић, Алекса 151
 Алексић, Драган 93
 Алексић, Миленa 125, 151
 Алексић, (Вушовић) Миливоје 34, 48, 49, 211
 Алихоџић, Емина 141, 153, 154, 155
 Алић, Зејна 158, 171, 172, 176, 202, 204, 205
 Амар, Исак 130, 132
 Андонов, Бранислав 144, 149
 Андрејевић, Андреја, 106
 Андрле, Мирослав 80
 Антић, Мирослав 149, 213
 Антонијевић, Стеван 17, 187
 Анџић, Загорка 203
 Анџић, Момир 51
 Анџић, Никола 150
 Аполинер, Гијом 96
 Арнаутовић, Урфет 70, 90, 91
 Арбутина, Петар В. 176
 Аритоновић, Србољуб 172
 Арсовски, Томе 84, 93, 213
 Асановић, Сретен 106
 Атанацковић, Б. 103, 113, 213
 Ахметагић, Есад 86

Б

Бабић, Горан 106
 Бабински, Драгомир 154, 214
 Бајрамовићи 42
 Бајрамовић, Самир 150
 Бајровићи 18
 Бајровић, Осмо 50
 Бајровић, Рушо 36
 Бајровић, Ума 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 200, 202
 Бакал, Заим - Ђиђи 154, 158, 159, 171, 172, 175, 176, 202, 203, 204, 205
 Бакал, Шефик 36
 Барањац, Љиљана 112
 Барачков, Сава 108, 109, 113
 Баронијан, Варткес 109, 131, 133, 151, 152, 153
 Басара, Светислав 175, 176, 204, 214
 Батаковић, Милорад 203
 Баталовић, Васо 65
 Бауер, Бранко 109
 Баховић, Изет 151
 Баџетић, Богосав 36
 Бегенешић, Раде 131
 Беговић, Јасмина 153
 Безаревић, Вуко 106
 Бејтић, Алија 12, 35
 Бекет, Самјуел 175
 Бекоња, Марина 205
 Беловић, Мирослав 99, 112, 173, 181, 213
 Бенковић, Саша 148
 Бербер, Мерсад 106
 Бербо, Вернеса 125, 128, 133, 136, 143, 147, 150, 151, 152, 154
 Бербо, Ениса 152
 Берлић, Милорад 126, 154, 211
 Бећировић, Исмет 51, 63, 69, 70, 71, 76, 85, 89, 93, 96, 112
 Бећировић, Фарук 96, 112

Бећировић, Хајра 69
Бећковић, Анела 150
Бећковић, Јупка 40, 49
Бећковић, Узвир 131
Биберовић, Еднб 99, 112, 149
Бик Који Седи, инд. поглавница 175
Билаловић, Мирсад 160, 202
Билбија, Раденко 172
Бјелановић, Горан 202
Бјелић, Александар-Саша 127, 137, 142, 150, 152,
153, 154, 171, 172, 175, 176, 204, 205
Бјелић, Бранко 178, 203, 204, 205
Бјелић, Весна 149
Бјелић, Иван 131
Бјелић, Марина 127, 152
Бјеловић, Бранко 178, 203, 204, 205
Бјелић, Иван 131
Бјелић, Марина 127, 152
Бјеловић, Бранко 180
Бобић, Љубинка 90, 213
Богићевевић, Миодраг 106
Богишић, Мирсад 202
Богнар (Чалић), Зоран 166, 176
Божић, Мирко 96
Божовић, др Ратко 176
Бојанић, Јеросав 36, 65
Бојанић, Харис 202, 203
Бојић, Радомир 55
Бојовић, Драго 86
Бојовић, Игор 167, 204, 214
Бор, Матеј 106
Борисављевићи 13, 15, 16, 18
Борисављевић, Алекса 22, 24, 36
Борисављевић, Михаило 36, 44
Боровњак, Стеван 24
Бошковић, др Драгана 143, 144, 155, 178, 205
Бошковић, учитељ на Бањи 34
Брајковић, Драгомир 106, 174
Брацановић, Ђошо 51
Браш, Томас 130, 132, 150, 214
Бредечка, Јиржи 144, 155, 177, 178, 181, 205, 214
Брехт, Бертолд 132, 143, 145, 153, 214
Брзак, Драгомир 35, 40, 49, 212
Брља, Миле 70, 71

Броз, Јосип 102
Брозинчевић, Иван 175, 205
Бугарин, Мирела 202
Будимировић, Катарина 91
Буквић, Владан 150
Букулић - Бојић, Јефимија 49
Букулић, Миливоје 49
Буњевац, Милан 118, 121

В

Вајлд, Оскар 181
Вампилов, Александар 130, 214
Василић, Добринка 153
Васојевић, Стево 23
Вејсиловић, Рамиз 159, 203
Велетовац, Медо 36
Вељовић, Снежана 118, 143, 145, 153
Вељовић, Сретен 36
Верговић, Радомир - Раде 4, 9, 164, 174
Веселиновић, Јанко 35, 40, 49, 87, 212
Веселиновић, Никола 97, 190
Веселичићи 16
Веселичић, Радоје 86
Видаковић, Драгана 203
Видаковић, Михаило 127
Видојевић, Паја 24, 36
Виличић, Мерима 150
Витез, Григор 140, 153, 214
Виткијевич, Станислав 116, 117, 118, 122, 148, 213
Виторовић, Миле 36
Витошевић, Невена 161, 163, 164, 203, 214
Витрак, Роже 130, 136, 138, 152, 214
Влаховљак, Смајо 41, 50
Водник, Албин 86
Војиновић, Весна 117, 148
Војиновић, Предраг 148, 149, 151
Валфарт Којовић, Хелена 97
Вражалица, Ахмо 149
Вранићи 15
Вранић, Јован 9, 51
Вранић, Љубо 36
Вранић, Милена 40, 49, 55, 68
Врељаковић, Бојан 131, 153, 154, 155, 161, 162,
202, 203, 204

Врцић, Асим 96
 Вујачић, др Слободан 106
 Вујачић, Петар 148, 149
 Вујисић, Јанко 176
 Вујовић, Биљана 109, 112, 116, 117, 119, 148, 160
 Вујовић, Весна 117, 148
 Вукадиновић, Рафаило 17
 Вуковићи 16
 Вуковић, Љубица 81
 Вукотић, Сафет 203
 Вуксановић, Станислава 174
 Вулетић, Марица 185
 Вуловић, Мима 126, 151, 211
 Вученов, др Димитрије 106
 Вучковић, Иван 121
 Вучковић, др Радован 106

Г

Гаврило, патријарх 46
 Газдић, Здравко 9, 51, 55, 58, 59, 61, 68, 69, 70, 71, 77, 85, 89, 90, 91, 93, 149
 Газдић, Лела 51, 63, 71, 89, 90
 Газдић, Славко 91
 Газдић, Слободан 164
 Газдић, Сретен 93
 Газдић, Стевка 82
 Газдић, Татјана 155
 Гајић, Владимир 150
 Гарашанин, Милутин 174
 Гачанин, Хасан 149, 150, 151, 152
 Гвозденовић, Недељко 106
 Гагић, Шемсудин 96
 Гелебан, Петар 171
 Генчић, Драгослава 66
 Георгијева, Катја 174
 Гибаница, Елзана 127, 152
 Гибаница, Муамер 99, 112
 Главарданов, Драгица 82, 91
 Глигоријевић, Борислав 171
 Глигоријевић, Јован 172
 Гловаци, Урош 196, 197
 Глишић, Милован 20, 23, 47, 71, 212
 Гоголић, Мехмед 78
 Гоголић, Селма 205

Гогић, Татјана 120, 148, 149
 Гоја, Франциско 134
 Гојкић, Вера 175, 205
 Голубовић, Душко 204
 Госпић, Миодраг 34
 Грбић, Вукосава 49
 Грбић, Љиљана 80
 Грбић, Предраг 202
 Грбић, Раде 51
 Грдинић, Ана 86
 Грисогоно, Свјетлана 99, 113
 Грујић, Зоран 181
 Греиданус, А. 113, 213
 Гучевац, Ранко 164

Д

Дабетић, Милић 58, 68, 211
 Давидовић, Марјан 168, 202, 203, 204
 Дамјановић, Божидар 106, 164
 Дамјановић, Бранко 80
 Дамјановић, Драган 127, 150, 152
 Дамјановић, Милорад 27, 80, 127, 131, 137, 138, 152, 153, 154, 155, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 185, 202, 203
 Даничић, Милица 25, 47, 48
 Даутовић, Драгана 66
 Де Вега, Лопе 197
 Девић, Зоран 9, 51, 70, 71, 89
 Дедијер, Јефто 12
 Дедовић, Милан 9, 93, 211
 Делалић, Ремзија 100, 112, 152
 Делалић, Рафик 80, 91, 92
 Делић, Миломир 171
 Делић, Мухарем 93
 Деретић, др Јован 106
 Дерикоњић, Бранка 178, 205
 Дерикоњић, Саво 4, 14, 17, 45, 102, 131, 174, 178, 187, 192, 200
 Дерикоњић, Сања 203, 204
 Дефтодаревић, Наза 50
 Диздар, Хамид 29
 Диздаревић, Дамир 179, 195, 196, 197, 200, 206
 Диздаревић, Бисим 131
 Диздаревић, Селма 161, 162, 166, 203

Диздаревић, Фарук 4, 14, 17, 45, 102, 131, 174,
 176, 187, 192, 200
 Дијаб, Мухамед 90
 Дијаб, Хусо 70
 Дикенс, Чарлс 213
 Дикиј, Иван 46
 Динуловић, Предраг 126, 136, 151, 211
 Динуловић, Радивоје 151
 Дионисије, митрополит 22
 Добричанин, Драгутин 89, 90, 213
 Добровић, Душан 101, 102, 107, 108, 109, 110, 113,
 211
 Драговић, Јасна 119, 148
 Драгутиновић, Миленко 27, 48
 Драинац, Раде 54
 Драшковић, Предраг 151
 Дробњак, Зоран 101, 112, 113
 Дробњаковић, Владимир Влајко 9, 54, 57, 68, 69
 Дробњаковић, Гордана 82
 Дробњаковић, Зоран 108, 149, 150, 151, 152, 153,
 154, 155, 178, 179, 202, 203, 204, 205, 206
 Дробњаковић, Милена 90
 Дромљак, Зорица 112, 149
 Дромљак, Јелена 154, 155, 160, 161, 162, 164, 165,
 172, 173, 197, 202, 203, 204
 Дрчевић, Радоје 61
 Дугић, Бора 170, 171, 204
 Дулановић, Владимир 181, 203
 Дунђеровић, Александар 140, 141, 143, 145, 153,
 211
 Дуњић, Игор 151
 Дуњић, Михаило 38

Ђ

Ђарић, Вукашин 55
 Ђајић, Рада 89, 90
 Ђерковић, Никола 69
 Ђикановић, Виолета 150
 Ђоковић, Милан 59, 68, 212
 Ђонлић, Зоран 172
 Ђорђевић, Боса 68
 Ђорђевић, Бранислав - Зека 116, 118
 Ђорђевић, Војин 148, 213
 Ђорђевић, Жарко 203
 Ђорђевић, Зоран 91, 213

Ђорђевић, Зорица 174
 Ђорђевић, др Хранислав 60, 68, 69, 211
 Ђукић, Миодраг 136
 Ђурашковић, Олгица 51, 69
 Ђурђевић, Ђорђевиће 96, 160
 Ђурић, Воја 91
 Ђурић, др Војислав 106
 Ђурић, Дадо 106
 Ђурић, мр Срђан 106
 Ђуровић, Андрија 140
 Ђуровић, Жарко 166, 174
 Ђуровић, Мирослав 106
 Ђуровић, Срђан 131, 154, 155

Е

Ел Греко (Dominikos Theotokopoulos), 134
 Ерић, Добрица 86, 176

Ж

Жарић, Мирко 136
 Жарковић, Миланко 86
 Живановић, Живорад Жика 66, 67, 69, 70, 71, 89
 Живковић, Игор 179, 194, 195, 200, 206
 Живковић, Рада 93
 Жикић, Ленка 89
 Жугић, Радоје 203

З

Зарић, Герослав 119, 120, 121, 148
 Звицер, Маринка 150, 151, 152
 Зејак, Божићар 106
 Зековић, Самир 120, 149
 Зец, Петар 116, 117, 119, 120, 121, 122, 126, 127,
 128, 143, 144, 148, 149, 150, 154, 211
 Зец, Раде 178, 180, 204, 205
 Зец, Сафет 106
 Зилцевићи 15
 Златанићи 15
 Златанић, Бахрија 43
 Златанићи, Јусуф 36
 Зотовић, др Михаило 126
 Зрнић, Предраг 46

И

Ибрагић, Адмир 178, 180, 181, 185, 190, 203, 204, 205
Ивањицки, Оља 106
Ивовић, Душан 31, 49
Иконић, Мирко 86, 166, 174, 176, 187
Илић, Деса 66
Илић, Иван 176
Илић, Миодраг 130
Илић, Павле 118
Ирић, Радоман 65

Ј

Јакац, Божидар 106
Јакић, Ђорђе 24, 47, 211
Јаковљевић, Драган 125, 128, 130, 131, 132, 133, 136, 138, 139, 151, 152, 166, 168, 170, 171, 172, 173, 188, 192, 203, 204, 211
Јаковљевић, Синиша 203
Јакшић, Ђура 25
Јанкетић, Александар 131
Јанковић, Вељко 113, 148, 153
Јанковић, Коста-Брацо 9, 31, 34, 40, 60, 65, 66
Јанковић, Милка 9, 90, 91, 92, 93
Јанковић, Милош 112
Јанковић, Мишо 151
Јановић, Алекса 178, 180, 181, 191, 192, 205
Јановић, Жарко 154
Јановић, Зоран 9, 197, 200
Јановић, Ивана 179, 189, 190, 193, 195, 200, 205, 206
Јановић, Недељка 133, 134, 152
Јановић, Теодора 179, 193, 195, 200, 206
Јанша, Виктор 66
Јањушевић, Бранко 80
Јауковић, Милијана 68
Јаховић, Изета 150, 151
Јевђевићи 15
Јевђевић, Боса 46, 55, 68, 69, 93
Јевђевић, Даринка 27, 30, 48
Јевђевић, Душан 25, 32, 34, 40, 44, 47, 48, 49
Јевђевић, В. Јеврем 22
Јевђевић, Јосиф 24, 47, 211
Јевђевић, Михаило 40

Јеврин, Н. 71, 212
Јефтић, Милош 106
Јекнић, Драгољуб 106
Јелић, М. Василије 36, 44
Јелић, Вера 59, 60, 68, 69
Јелић, Данијела 153
Јелић, Љубица 68
Јелић, Миле 9
Јенч, Фрањо 75
Јеринић, Предраг 174
Јерковић, Душан 140
Јечменица, Велибор 84
Јечменица, Сретко 9, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 68, 69
Јовановић, Симон 16
Јовановић, Алекса 206
Јовановић, Велибор 174
Јовановић, Добрица 66
Јовановић Данилов, Драган 174
Јовановић, Душан 4, 136, 138
Јовановић, Ивана 127, 152
Јовановић, Иванка 70, 71
Јовановић, Јован Змај 24, 27, 40, 47, 48, 91, 212
Јовановић, Коста 74, 89, 212
Јовановић, Маја 179, 195, 200, 205, 206
Јовановић, Миливоје 131
Јовановић, Обрад Р. 164
Јовановић, Рашко 121, 137
Јовановић, Соја 138
Јовановић, Тома 22
Јовановић, Чеда 193, 205, 214
Јовић, Драган-Лисац 106
Јововић, Владимир-Пике 120, 149, 150, 151, 152
Јокић, Живомир 141, 153, 211
Јоксимовић, Данијела 203
Јонеско, Ежен 143, 144, 154, 214
Јончић, Новак 51
Јунговић, Љубомир 36
Јусовић, Фазлета 92

К

Кацић, Сауд 113
Кацић, Хусо 36
Кадришић, Шефкет 9, 51, 55, 57, 68, 69, 70, 93

- Калезић, др Загорка 166
 Калезић, др Слободан 4, 97, 121, 130
 Калпачина, мр Исак 166, 174
 Калтак, Јасмин 203
 Калтак, Нијаз 113
 Каменко, Љубо 65
 Каначки, Љиљана 149, 150, 151, 158, 202, 203
 Капићић, Насиха 106,
 Капор, Момо 109, 213
 Карадиновић, Мустафа 36
 Каравелић, Велимир 174
 Караматијевић, Пиво 85
 Караџићи 15, 55
 Караџић, Влајко 23, 24, 25, 26, 47, 48
 Караџић, Вук 17, 22, 80, 140, 187
 Караџић, Јован 34, 36
 Караџић, Јулка 34, 48, 49
 Караџић, Милан 36
 Караџић, Милена 27, 48
 Каришик, Адил 76, 89, 90, 96, 112
 Каришик, Нермина Илџана 112
 Каровић, Сејо 81
 Каровић, Ћамил 81
 Каровић, Шефкет 81
 Каскатиновић, Митхат 149, 150, 151
 Катана, Фатима 68
 Катанић, Љубица 86, 90, 91, 92, 93
 Каштелан, Јуре 106
 Кеџман, Десимир 83, 84, 89, 90, 92, 93, 109, 113,
 120, 148, 211
 Клаић, Алија 51, 68, 69, 70, 89, 90, 91
 Кларић, Петар 30
 Клечар, Богданка 149
 Кнежевић, Милан 142
 Кнежевић, Раде 118
 Кнежевић, Радован 143, 145, 153
 Кнежевић, Тања 109, 117, 148
 Ковач, др Никола 106
 Ковачевић, Божидар 106
 Ковачевић, Душан 127, 146, 149, 155, 172, 181,
 184, 213, 214
 Ковачевић, Манојло 203
 Ковачевић, Небојша 99, 112
 Ковачевић, Смишља 172
 Ковачевић, Снежана 131, 132, 151, 152, 155, 180,
 202
 Ковачевић, Урош 212, 213
 Ковачевић, Фехим 79, 92
 Коџица, Јусуф 203
 Козличић, Давор 159, 203
 Којадиновић, Александар 150
 Којадиновић, Дубравка 100, 112
 Којадиновић, Коса 55, 58, 68
 Којадиновић, Микица 100, 112
 Којадиновић, Немања 65
 Којадиновић, Ненад 131, 154, 155, 202, 203, 204
 Којадиновић, Татомир 80
 Којадиновић, Томислав 120, 149
 Колашинац, Владан 205
 Колашинац, Ђорђе 175, 205
 Колџић, Здравко 143, 154, 155
 Кољевић, Светозар 106
 Комарица, Иван 174
 Комарица, Жељко 112, 151
 Комарица, Љиљана 205
 Комарчић, Лазар 106, 187
 Кондовски, Димитар 106
 Конески, Блаже 106
 Конфино, Жак 74, 89, 213
 Коњовић, Милан 106
 Копривица, Стеван 185
 Кораћ, Милован 96
 Корјенић, Медо 54, 55, 57, 60, 68, 69
 Корјенић, Нермина 64, 77, 83, 87, 90, 91, 92
 Корнејчук, Александар 57, 68
 Коруновић, Љубиша 54, 57, 58, 59, 60, 65, 68, 211,
 212
 Коруновић, Предраг Педа 9
 Коруновић, Смишља 54
 Коруновић, Станиша 54
 Косна, Ђуро 66
 Косовић, Петар 17
 Коста, примаш 40
 Костић, Душан 106
 Костић, Константин 60
 Костић, Коста 12
 Косци, Халим 99, 113
 Кочевевић, Адил 36, 40

Кочовић, Фикрет 131
 Кочић, Петар 25, 26, 40, 48, 49, 50, 68, 212
 Кочовић, Васо 35, 36
 Кржавац, Саво 65
 Кривокапић, Јелена 155
 Крлежа, Мирослав 119, 120, 122, 148, 213
 Крловић, Миле 13
 Крсмановић, Дико 23, 24, 25, 47, 48
 Крунић, Весна 150
 Крунић, Јулка 77, 211
 Крупа, Руждија 86, 102, 106, 174
 Крковић, Сањин 113, 124, 139, 153
 Кршлаковић, Галиб 109, 113
 Кубуровић, Миља 153
 Кулашевић, Залиха 89
 Кулиновић, Едита 149
 Куни, Реј 166, 203, 214
 Курталић, Лутка 50
 Курталић, Хамдија 43, 49
 Куртић, Јованка 112
 Куртовић, Салко 32
 Кутлешић, Душан 203

Л

Лазар, кнез 46
 Лазаревић, Грујо 164
 Лазаревић, Прибислав 69
 Лазовић, Адам 110
 Лазовић, Данило 87
 Лалицки, Славица 149
 Лалицки, Тодор 126
 Лалић, Саша 150
 Лаптошевић, Филип 179, 194, 195, 200, 206
 Латиновић, Саша 171
 Лебовић, Ђорђе 46
 Пеђеновић, Елма 155, 202
 Пеђеновић, Џемаил 101, 102, 112, 113, 130, 131,
 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 178, 179,
 192, 196, 200, 202, 203, 204, 205, 206
 Ленц, Лео 75, 89, 213
 Логар, Рената 89
 Лонцовић, Љубомир 92
 Лончаревић, Тања 151
 Лорка, Федерико Гарсија 130, 134, 151, 214

Лукић, Владимир 179, 183, 184, 185, 189, 190, 195,
 200, 205, 206
 Лукић, Драган 106
 Лукић, Света 106
 Луковић, Петар 116, 119, 148
 Лутовац, др Милисав 31, 60

Љ

Љељен, Игор 191, 192, 206
 Љељен, Милојко 149, 150
 Љељен, Светлана 150, 151
 Љубишић, Братислав Бата 164, 174
 Љубојевић, Верица 109, 117, 142, 148, 154
 Љубојевић, Сандра 150
 Љујићи 13, 14, 15
 Љујић, Драгиша 25, 47, 48
 Љујић, Миломир 9
 Љујић, Милорад 27, 48
 Љујић, Светлана 151
 Љујић, Татјана 159, 202
 Љујић, Финка 25, 47, 48
 Љуца, Сенад 81

М

Маглајлић, Аиша 50
 Маглајлић, Махмут 36
 Маглајлић, Ризах 50
 Мађарев, Милан 4, 164, 182, 183, 184
 Мазинг, Николај 32
 Максимовић, Војислав 86
 Максимовић, Десанка 106, 109, 213
 Маљевић, Рада 106
 Мандал, Сенка 149
 Мандал, Шахин 92
 Мандић, Вељко 91, 213
 Мандић, Владо 112
 Мандић, Мира 54
 Мандрапа, Ђорђе 32
 Манцари, Николо 90, 213
 Манчев, Пенчо 153, 214
 Мариновић, Јелена 153
 Марић, Ј. Василије 22, 23, 47, 207, 211
 Марић, Гедеон 22, 24, 26
 Марјановић, Филипа 76, 89

- Марковић, Слободан Ж. 106
 Мартинов, Миша 127, 149, 211
 Марушић, Сретен 65
 Масалушић, Мирјана 167, 170, 171, 172, 173, 188,
 191, 192, 203, 204, 206
 Масличич, Бека 164
 Масличич, Хидајет-Хидо 87, 96, 112
 Матијевић, Ђоко 51
 Матијевић, Рајко 64, 69, 211
 Матијевић, Реља 32, 34, 36, 40, 44, 48, 49, 54, 60,
 211
 Матић, Мира 57
 Матић, Нада 140
 Матовић, Петар 174
 Махић, Енес 153
 Машојевић, Данило 179, 195, 200, 205, 206
 Машојевић, Драгица 91
 Међуслац, Осмо 46
 Межински, Јелена 46
 Мејо, Маргарет 90
 Мекули, Есад 106
 Мелентијевићи 15
 Мелуновић, Суанита 150
 Мемић, Салих 93, 96, 100, 112, 113, 149
 Мердовић, Амра 150, 152
 Мердовић, Златко 131, 154, 155
 Мердовић, Меџид 203
 Метерлик, Морис 181
 Мехинагић, Амра 152, 153
 Мехинагић, Мирсад 96, 100, 112, 151, 152
 Мехинагић, Мухамед 80, 82, 91, 92
 Мехинагић, Хусеин 82
 Меховић, Сабиха 126, 150, 211
 Мијач, Дејан 175
 Микић, Саво 35
 Миковић, Богдан 51, 69, 70
 Миковић, Мирко 113
 Миковић, Светлана 205
 Миладиновић, Бата 87
 Милановић, Миодраг-Мага 158, 159, 160, 202, 211
 Милановић, Миролjub 146
 Миланчев, Радослав - Шјор 93
 Миланчић, Лука 35, 49, 211
 Милберг, Рената 86, 90, 92, 93
 Милин, Љубомир 140
 Милетић, Милан 106, 164
 Милинковић, Вела 174
 Милинковић, Марија 191, 192, 206
 Милинковић, Драгомир 187
 Милинчевић, др Васо 106
 Милованчев, Радосав 66
 Милојевић, Миланка 82, 91, 92, 211
 Милосављевић, Алимпије 100, 112
 Милосављевић, Драган 108
 Милосављевић, Драгиша 4, 174
 Милош, кнез српски 175
 Милошевић, Бране 81
 Милошевић, Вукадин 36
 Милошевић, Драган 187
 Милошевић, Петар 36
 Минић, Вера 97, 100, 112
 Мирчић, Зоран 93
 Митрић, Никола 66, 70, 71, 90, 92
 Митровић, Марина 153
 Митровић, Предраг Пеђа 181
 Михић, Горан 152, 214
 Мићевић, Микан 32
 Миџић, Мујо 139
 Мишић, Милутин 132, 161, 163, 172, 181
 Млађеновић, Драгана 128, 129, 133, 134, 136, 139,
 151, 152, 153, 203
 Моићевић, Мирко 203
 Моићевић, Предраг 155
 Монастерлија, Димитрије 23, 24, 47
 Мор, Анкица 203
 Моровић, Живка 70, 79, 82, 83, 90, 91, 92, 93
 Мрваљевић, Михаило-Мишо 99, 113, 211
 Мрдак, Биљана 202, 203
 Мрдак, Ивана 155, 202, 203
 Мркоњић, Виолета 150
 Мрожек, Славомир 128, 149, 213
 Мујагић, Нијазија 80, 91, 92
 Мулагановић, Хусеин 92
 Мулаосмановићи 15
 Мулаосмановић, Адем 40, 41, 42, 49, 50, 211
 Мулаосмановић, Мунира 51, 63, 70, 71, 89
 Муловић, Азра 149, 150
 Мурадић, Саит 113

Муратбеговић, А. 42
 Муратовић, Хасан 154, 155
 Мусабеговићи 15
 Мусабеговић, Абдурахман 36, 212
 Мусабеговић, Јусуф 36
 Мусић, Бахрија 159, 202
 Мутаџија, Мухарем 65
 Мушкић Емина 150

Н

Нагорни, Миодраг 106
 Насковић, Мевлудин 152
 Наумовски, Вангел 106
 Недељковић, Димитрије 84, 211
 Недељковић, Миодраг 76
 Недић, Милан 54
 Недовић, Кристина 150
 Несторовић, Загорка 51
 Несторовић, Радивојка 34, 40, 49
 Несторовић, Синиша 65
 Нешић, Милија-Пижон 93
 Нешковић, Биљана 86
 Никачевић, Дејо 51
 Никачевић, Драгана 206
 Никитовић, Мирослав 179, 195, 200, 206
 Николетић, Тоде 155, 173, 184, 185, 188, 191, 205, 214
 Николић, Александар 32
 Николић, Бранко 55
 Николић, Видан 4
 Николић, Димитрије - Мита 141, 154, 211
 Николић, Јово 55
 Николић, Нићифор 13
 Нинчић, Перо 24
 Нишавић, Веселин 174
 Новак, Новак 102
 Новаковић, Јеврем 29
 Новаковић, Милан 27, 48
 Новаковић, Радивоје 23, 68
 Новаковић, Слађана 149
 Новаковић, Станица 82
 Ного, Рајко 106
 Нумановић, Аида 155, 202

Нушић, Бранислав 33, 34, 40, 48, 49, 54, 57, 64, 68, 69, 75, 77, 78, 83, 84, 85, 87, 91, 92, 93, 101, 108, 113, 151, 172, 181, 212, 213

О

Обрадовић, Јелисавка 14
 Обрадовић, Чедо 46
 Обрасков, Борис 46
 Обућина, Драгана 202
 Опњеновић, Драгана 144, 154
 Огризовић, Милан 70, 82, 92, 149, 212
 Омеровић, Зихнија 93
 Омеровић, Исмета 87
 Омеровић, Омер 81
 Омеровић, Садета 81
 Омеровић, Химзо 79, 92
 Орловић, Радивоје 24, 25, 26, 27, 47, 211
 Османчевић, Енес 150, 151
 Остојић, Олга 51
 Оцокољић, Драгослав 70

П

Павићевић, Јелена 32, 33, 48, 49, 211
 Павићевић, Рајак 140
 Павловић, Биљана 192, 206
 Павловић, Бојана 101, 113
 Павловић, Драгољуб-Павлица 66, 70, 76, 93
 Павловић, Коса 9
 Павловић, Лола 101, 108, 112, 113, 148
 Павловић, Михаило 154, 214
 Пајевић, Недељко 139
 Пакић, Боса 92
 Палада, Јосип 139, 152, 214
 Панић, Зоран 96, 98, 100, 102, 211
 Панов, Цанко 174
 Пантовић, Вељко 168, 203, 204
 Пантовић, Јован 174, 198
 Папић, Горица 148
 Папић, Пуниша 106
 Папић, Слађана 148
 Пасванџић, Нина 112
 Пауновићи 15
 Пашић, др Милутин 174
 Пашовић, Сулејман 30

- Пекић, Борисав 109, 113, 213
 Пекушић, Зехбо 51, 55, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66,
 67, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 76, 77, 83, 85, 89, 90,
 91, 93, 96, 112, 211, 213
 Пенезић, Вук 33
 Пенезић, Слобо 40
 Перић, Владимир 166
 Перић, Живорад 173
 Перишић, Вика 176
 Перовић, Сања 113, 117, 120, 148, 149
 Петковић, Слободан 43
 Петковић, Илија 66, 67, 70, 71, 89, 211
 Петковић, Слободан 83, 91
 Петровић, Васо 34
 Петровић, Душан 139
 Петровић, Душан, музичар 143, 145, 153
 Петровић, Жаклина 176
 Петровић, Милан 108
 Петровић, Милош 113
 Петровић, Мирјана 80
 Петровић, Момир 98, 112, 127, 148, 211
 Петровић, Петар Пеција 70, 91, 212, 213
 Пешић, Стеван 99, 112, 181, 213
 Пештовић, Денис 148
 Пештовић, Емин 93
 Пештовић, Мехо 44
 Пештовић, Фатима 150
 Пијевац, Оливера 101, 113
 Пијевац, Снежана 154
 Пијевчевић, Видоје 86
 Пјевчевић, Душица 153
 Пјевчевић, Радојица 120, 149, 151
 Пјевчевић, Слободан 96, 100, 112, 113
 Плаовић, Радомир 68, 212
 Подколзин, Александра 176
 Познановић, Раде 14, 31, 34, 58
 Полимац, Закира 97, 100, 112, 149
 Полимац, Хадиса 96, 112
 Попа, Васко 106
 Попадић, Милан 91
 Попадић, Тања 203
 Поповић, Александар 161, 168, 169, 170, 172, 203,
 204, 214
 Поповић, Бојан 150
 Поповић, Бранко 146, 155, 211
 Поповић, Ђорђе 22
 Поповић, Жана 150
 Поповић, Зорица 4
 Поповић, Јован Ст. 64, 66, 69, 70, 84, 93, 150, 212,
 213, 214
 Поповић, Милан 172
 Поповић, Мића 106
 Поповић - Петковић, Радмила 17
 Поповић, Радослав - Поп 151, 152, 154
 Поровић, Сабина 109, 117, 134, 148, 149, 152
 Пошташ, Стеван 153
 Праше 15
 Прашо, Захир 36
 Прашо, Хајрудин 149
 Прерадовић, Слободан 200
 Пријовић, Александар 191, 192, 206
 Пријовић, Звонко 120, 149, 176
 Пријовић, Сања 149
 Пријовић, Светлана 151
 Пристли, Џон Б. 83, 92, 213
 Прљача, Авдо 9, 60, 61, 62, 68, 69, 70, 77, 85, 89,
 90, 91, 92, 93, 96, 97, 100, 104, 105, 112, 113,
 149, 151, 152, 211
 Прљача, Аднан 151
 Прљача, Асим 151
 Прљача, Магбула 9, 55, 57, 58, 59, 60, 62, 68, 69,
 70, 77, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 96, 97, 100, 104,
 105, 112, 113, 149, 151, 152, 211
 Прљача, Садика-Маца 90, 93
 Протић, Владислав 15
 Пузовић, Снежана 149
 Пујовић, Драган 167, 169, 178, 183, 189, 203, 204,
 205
 Пурић, Власто 65
 Пурић, Долка 122
 Пурић, Зора 9, 57, 68
 Пурић, Свето 46
 Пушкарић, Зденка 9, 90, 91, 92, 93
- Р**
 Рабузин, Иван 106
 Раденковић, Раде 91
 Раденковић, Раденко 96, 112, 149, 151
 Радивојевић, Илија 30
 Радивојевић, Југ 172

Радивојевић, Радослав 172
 Разић, Милош 90, 91
 Радичевић, Бранко 80
 Радишић, Небојша 202
 Радованов, Бранислав 82, 91, 92
 Радовановић, Аца 40
 Радовановић, Зорица 40
 Радовић, Голуб 40, 49
 Радовић, Душко 109, 144, 213, 214
 Радовић, Снежана 113
 Радојковић, Симиша 36
 Радојчић, Светозар 106
 Радоњић, Мирослав 136, 172
 Радуловић, Александар 152
 Радуловић, Ивона 127, 131, 150, 152, 153, 154
 Радуловић, Марко 40
 Радуловић, Миле 97, 100, 101, 107, 108, 109, 112,
 113, 119, 120, 121, 126, 127, 148, 149, 150, 151,
 152, 153, 154, 155, 211
 Радуновић, Милан 166
 Рајковић/Ђуковић (фирма) 17
 Ракић, Славољуб 90, 93
 Ракић, Томислав 171
 Ралић, Добринко 92, 93
 Ранитовић, Радмила 86, 93
 Распор, Вицко 107
 Ратковић, Касија 80
 Ратковић, Милош 40, 49, 211
 Ратковић, Оливера 4049, 211
 Ратковић, Светлана 97, 100, 101, 108, 112, 113,
 116, 118, 120, 121, 124, 125, 127, 128, 129, 130,
 134, 139, 140, 141, 148, 149, 150, 151, 152, 153,
 211
 Рвовић, Бранка 153
 Рековић, Раде 112
 Рељић, Часлав 45
 Рибничар, Владислав 57
 Ристановић, Радорко 36
 Ристић, Александар 32
 Ристић, Миле 77, 82, 85, 89, 91, 92, 93
 Ристовски, Лазар 144, 154
 Роџаџ, Мухарем - Чапгија 50
 Рољевићи 15
 Рољевић, Ана 159, 202
 Рољевић, Васа 17

Рољевић, Дара 40, 49, 69, 93
 Рољевић, Добра 40, 49
 Романдић, Видоје 104
 Романдић, Милутин 86
 Росић, Боса 4
 Росић, Тодор 24
 Ружевић, Тадеуш 119, 122, 148, 213
 Ружић, Љубиша 141
 Русен, Анри 89, 212
 Рустемагићи 16
 Рушкуч, Богдан 185
 Ршумовић, Љубивоје 146, 151, 202, 214

С

Сава, српски светитељ 17, 22, 23, 24, 27, 35
 Савић, Марина 150
 Савић, Миливоје 16, 31
 Савић, Радомир 174
 Савић, Сретен 40, 44, 49, 60
 Савић, Стеван 34
 Салкановић, Елведина 113
 Салкановић, Исмет 90
 Салкановић, Суљо 32, 44
 Самарџић, Стеван 106
 Самоковлија, Исак 98, 161
 Сарачевић, Едита 150
 Сарка, Богдан 70, 71, 89, 90
 Сартр, Жан Пол 90, 213
 Сасман, Ханс 71, 212
 Секељ, Тибор 35, 36, 49, 83, 211
 Секулић Слободан 140
 Селаковић, Драгољуб 175, 177, 204, 211
 Селенић, Слободан 172
 Селмановић, Сауд 109, 117, 148
 Сијарић, Ђамил 86, 106
 Симић, Миладин 26
 Симић, Славица 151
 Сингер, Владимир 69, 70, 71, 89, 90, 92
 Слатина, Сенад 149, 151, 152
 Словић, Биљана 202
 Словић, Мирогљуб 203
 Смаилбеговић, Заим 44, 60
 Смајовић, Зинета 50

Смирнов, Валентин-Вања 66, 77, 84, 85, 90, 91, 92, 93, 211
 Смирнов, Вера 74, 77, 78, 80, 84, 85, 90, 92, 93, 211
 Соколовићи 106
 Соколовић, Мехмед-паша 106
 Софтић, Наза 50
 Софтић, Расим 41, 49, 55, 64
 Софтић, Сулејман 36, 55
 Спајић, Снежана 149
 Спарић, Стево 70, 76, 89, 90
 Спасојевић, Звонко 66
 Србљановић, Владе 51
 Србљановић, Зоран 152
 Србљановић, Мила 106
 Србљановић, Невена 179, 194, 195, 196, 200, 206
 Сремац, Стеван 60, 64, 69, 70, 87, 212
 Станисављевић, Миодраг 160, 181, 202, 214
 Станић, Андра 35
 Станић, Војислав 106
 Станић, Горан 171, 204, 205
 Станић, Душан 96, 98, 99, 100, 102, 112, 131, 132, 134, 135, 138, 138, 151, 152, 158, 160, 166, 170, 171, 175, 177, 202, 204, 211
 Станић, Ивана 178, 203, 204, 205
 Станић, Слободанка 155
 Станковић, Боре 93, 174, 213
 Стевовићи 13, 15, 16, 32
 Стевовић, Р. Васо 22, 23
 Стевовић, Добро 34, 35, 36, 146, 187
 Стевовић, Наталија 82
 Стефановић, Т. С. 27, 48, 212
 Стефановски, Горан 151, 214
 Стикић, Богдан 93
 Стикић, Бранко 32
 Стикић, Р. Бранко 69, 76, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 100, 112
 Стикић, Милијана 79, 92
 Стикић, Свето 27, 48
 Стиковић, Драго 59
 Стојадиновић, Јелена 74, 89
 Стојадиновић, Милан 66, 75, 89
 Стојановић, Велимир 154, 214
 Стојановић, Слободан 120
 Стојанчевић, др Владимир 106
 Стојков, Александар 77, 80, 82, 89, 90, 91, 92, 93

Стојковић, др Бранимир 106
 Стојић, Ненад 117, 120, 148, 149, 150, 153
 Стојић, Предраг 117, 120, 148, 149, 150, 153
 Стојовић, Свето 51
 Стокић, Миро 9, 69, 70, 89
 Стријелићи 13
 Стријелић, Владо 23, 25, 34, 47, 48, 49
 Стријелић, Василије 22, 36
 Стријелић, Јованка 32
 Студен, Иван 121, 122, 132
 Суботићи 27
 Сујолија, Шерфо 35
 Сукић, Салко 32, 36
 Сукић, Сухбија 71

Т

Талија, грч. богиња 199, 208
 Таловић, Самед 131, 154, 155
 Тасић, др. Никола 174
 Тауовић, др Радојица 106
 Тахмишчић, Хусеин 106
 Терзе 15
 Терзић, Владан 174
 Терзић, Момир 92
 Тестеридис, др Коста 32
 Тешић, Ђ. Јелка 14
 Тимотијевић, Божидар 106
 Тмуша, Алекса 42, 44
 Тмуша, Владислав 52, 212
 Тод, Хал 141, 154, 179, 194, 206, 214
 Тодоровић, Миодраг 85
 Токовић, Горан 144, 151, 155
 Токовић, Ђула 121, 148
 Токовић, Раде 174
 Токовић, Раденко 149, 151, 154
 Томасовић, Славко 70, 116, 119, 120, 121, 148, 149
 Томић, Добринка 34
 Томић, Јован 106
 Томовић, Стеван 140
 Топаловић, Исмет 43, 50
 Тоскић, Ирфан 179, 195, 197, 200, 206
 Тотић, Татјана 149
 Тошић, Мирко 131, 132, 142, 154, 155, 191, 192, 194, 206

ТАЛИЈА
У ПРИБОЈУ

ВАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Тошић, Михаило 171, 173
 Трипковић, Драган 80
 Трифковић, Коста 24, 27, 47, 48, 64, 69, 96, 100,
 112, 212
 Трифуновић, др Ђорђе 106
 Трифуновић, Мирослав 181, 184
 Трифуновић, Славко 69, 212
 Тришевић, Гордана 149
 Тришевић, Љубица 120, 149
 Тришевић, Милена 149
 Туркмановић, Недим 203
 Турковић, Мурат 44
 Туркушић, Арслан 113
 Туркушић, Мерхуниса 124, 142, 154, 155, 158, 202

У

Узуновићи, Исмет 81
 Узуновић, Исмета 81
 Ујевић, Петар 171
 Уштовић, Мухарем 86

Ф

Фаркаш, Едуард 66
 Фаркић, Михајло 134, 138, 180, 181, 182, 186, 190
 Фејдо, Жорж 172
 Фетахагић, Сеад 132
 Филиповић, Дејан 203
 Филиповић, Лазар 49
 Филиповић, Расим 52, 212
 Фирауновић, Цане 171
 Фрањо Јосиф, цар 26, 50

Х

Хајдаревић, Салко 50
 Хајдаревић, Ферид 113
 Хајдаревић, Хамза 36
 Хамзић, Адис 204
 Хамзић, Нихад 167, 168, 169, 204
 Хамзић, Шабан 112
 Ханић, Расим 76, 89
 Хасан-ага, 14
 Хасанагићи 13, 15, 42
 Хасанагић, Авдо 36, 41

Хасанагић, Аида 178, 204, 205
 Хасанагић, Амир 36
 Хасанагић, Газо 50
 Хасанагић, Ђулбо 50
 Хасанагић, Едиб 14, 31, 34, 40, 42, 43, 50, 211
 Хасанагић, Едита 150
 Хасанагић, Елвира 112
 Хасаланић, Елмас - Масо 34, 103
 Хасанагић, Есад 50
 Хасанагић, Ибрахим-Ћата 4, 9, 81, 99, 101, 108,
 112, 113, 123, 130, 131, 139, 140, 141, 142, 144,
 146, 147, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 158,
 160, 161, 164, 166, 167, 170, 172, 173, 175, 176,
 177, 178, 179, 180, 181, 184, 185, 188, 191, 192,
 193, 194, 195, 196, 197, 198, 200, 202, 203, 204,
 205, 206, 211
 Хасанагић, Касим 50
 Хасанагић, Мирсад 31
 Хасанагић, Мурат 31
 Хасанагић, Мухарем 50
 Хасанагић, Омер 63, 66, 71, 89, 90
 Хасанагић, Рамиза 42, 50
 Хасанагић, Расим 34, 40, 41, 44, 46, 48, 49, 50, 60,
 90
 Хасанагић, Сакиб 150, 151
 Хасанагић, Салих 179, 195, 200, 206
 Хасанагић, Селма 155
 Хасанагић, Смаил-бег 16, 25
 Хасанагић, Сулејман 36, 82
 Хасанагић, Тахир 34, 82
 Хасанагић, Фајко 50
 Хасанагић, Хајра 50
 Хасанагић, Халида 51, 64, 76, 85, 89, 90, 91, 93
 Хасанагић, Хамдија 36
 Хасанагић, Хасо 90
 Хасанагић, Хилмија 9, 40, 41, 42, 43, 50, 211
 Хасанагић, Ћамил 82
 Хасанагић, Шевала 50
 Хасанагић, Шефкет 9, 41, 49, 50
 Хасанагић, Шукрија 9, 35, 36, 41, 42, 46, 49, 50, 55
 Хаџагић, Индира 181
 Хаџалић, Халима 41, 50
 Хаџић, Азем 149
 Хаџић, Андра 70
 Хаџић, Касим 43
 Хаџић, Маја 150

Хаџић, Фадил 75, 76, 89, 92, 213
 Хаџиманов, Зафир 144, 145, 155, 177, 178, 181, 205
 Хаџимуртовић, Тасим 50
 Хаџимуртовић, Хајра 69, 70
 Хаџимуртовић, Шукрија 55
 Хаџифејаговић, Зилха 80, 91, 92
 Хаџихамзићи 15, 16, 65
 Хаџихамзић, Бата 68
 Хаџихамзић, Исмет 32
 Хаџихамзић, Салих 36
 Хаџихамзић, Сафназа 68
 Хаџихамзић, Фикрета 69
 Хаџихамзић, Ђамил 32, 34, 36, 48
 Хашек, Јарослав 41, 49, 212
 Хашимбеговић, Сафија 92
 Хашимбеговић, Смајо 91
 Хашимбеговић, Хасан 50
 Хикфорд, Тејлор 184
 Ходовић, Бахро 92
 Ходовић, Хилмо 91
 Хоро, Мирсада 127, 152
 Хоџић, Јасмин 204
 Хоџић, Самир 150, 153
 Хулић, Мирсад 144, 155
 Хулић, Рамо 50
 Хулић, Хасан-Буџко 152, 153
 Хулић, Шахин 68, 70
 Хумо, Хамза 66, 70, 212
 Хуремовић, Идрис 91, 92
 Хусовић, Везира 127, 152, 153, 154
 Хусовић, Маја 178, 180, 181, 182, 205

Ц

Цветковић, Александар 106
 Цвијетић, мр Ратомир 106
 Цвијетић, Душица 203
 Цвијовић, Обрад 65
 Церовић, Вук 106, 166
 Цицковић, Мијо 69, 93
 Цицковић, Новка 55
 Цицковић, Сабро 204
 Цицкић, Рајко 38

Ђ

Ђелахметовић, Расим 9, 86, 92, 93, 112, 174
 Ђеловић, Адиса 127, 131, 152, 153, 154
 Ђеловић, Наил 164
 Ђетковић, Светлана 150
 Ђеха, Драган 101, 108, 113, 142, 148, 149, 150, 151, 154
 Ђирић, Милош 104
 Ђирковић, Драгана 150
 Ђировић, Добрица 124, 139, 152, 153, 155, 159, 165, 202, 203
 Ђопић, Бранко 84, 93, 96, 112, 213
 Ђоровић, Светозар 26, 70, 212
 Ђосић, Весна 101, 108, 113, 121, 148
 Ђосић, Љиљана 125, 128, 148, 149, 151
 Ђосић, Милован 84, 93

Ч

Чађеновић, Јелена 152, 202
 Чаралић, Миле 30, 36
 Чар-дрнда, Хатиџа 14, 18
 Челебија, Евлија 14
 Чехов, Антон Павлович 158, 202, 214
 Чешљар, Катарина 106
 Чивгин, Исмет 91, 96, 97, 99, 100, 101, 108, 112, 113, 149, 151, 154, 158, 176, 202, 203
 Чивгин, Русмила 202
 Чивгин, Феко 55
 Чизмић, Алија 50, 60
 Чизмић, Ахмет 36
 Чизмић, Екрем 99, 113
 Чизмић, Лејла 101, 108, 113, 117, 123, 124, 125, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 139, 142, 146, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155
 Чичић, Изет 65
 Чичић, Мехмед 69, 76
 Чичић, Хасан 173, 178, 183, 184, 185, 186, 189, 203, 204, 205
 Чичић, Џане 65
 Човић, Јовица 206
 Чолаковић, Миленко 46
 Чолаковић, Саво 153, 175, 176, 178, 204, 205
 Чолаковић, Хакима 80
 Чубелић, Анте 58

Џ

Џановић, Мехдија 151
Џидић, Салко 75
Џонић, Александар 148

Ш

Шакота, Мирјана 125, 126
Шалипур, Бојан 178, 181, 204, 205
Шалипур, Иван 127, 131, 138, 152, 153, 154, 155,
159, 160, 202
Шалипур, Мара 92
Шалипур, Стоја 125, 150, 151, 154
Шалипуровић, Вукоман 17, 24, 25, 44
Шантић, Алекса 27, 40, 59, 68, 212
Шарак, Денис 178, 202, 203, 205
Шаренкалић, Шабан 176
Шаховић, Хајрудин 153, 203
Шекспир, Вилјам 159, 160, 161, 202, 214
Шефер-Ракић, Слободанка 164
Шехић, Енка 112, 149

Шеховић, Санел 203
Шећерагић, Мустаф202a
Шећерагић, Сабахудин 202
Шећерадић, Кемал 83
Шејаковић, Милан 55
Шилер, др Богослав 32, 33, 43, 82
Широла, Младен 80, 84, 92, 213
Шишиковски, Зденко 90
Шљука, Ана 205
Шпехар, Данко 148, 149
Шпехар, Златко 109, 116, 117, 118, 119, 120, 121,
148
Шпиртовић, Смајо 41, 49, 50
Шука, Драган 112, 113
Шурек, Паул 71, 212
Шушњевеић, Татјана 131, 137, 153, 154, 155, 172,
202, 203, 204
Шћепановић, Боса 51, 67, 70, 71, 89, 91
Шћепановић, Блажо 86
Шћепановић, Дара 70, 71

У ПРИБОЈУ
САМУК СНАЖАРЕВАЊ

Дом културе у Прибоју

БЕЛЕШКА О АУТОРУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ (1943, Бијело Поље), историчар културе, публициста. Дипломирао на Филозофском факултету у Београду. Објавио: *Ваза од Песка* (приче), *У вршу разгрананих стаза* (етномузикологија), *Песме Лимом умивене* (зборник), *Од сјај снажне реке* (хрестоматија - са Зораном Богнаром), *Милан Коњовић, човек који се није бојао живоша* (разговори), *О сликару Радомиру Верговићу, необавезно* (монографија), *Холујачки Диздаревићи* (историјска монографија), *СШо година Чишалишћа у Прибоју* (историјско-културни преглед), *О Хасан-аџи и његовој вакуфнама* (историјска студија), *Књижара и дабирница Василија М. Јепића од 1929. до 1944. године*, Илијас Добарџић, *Лирика* (приредио са Исметом Реброњом), *Талија у Прибоју* (монографија - прво издање).

Бави се ликовном и књижевном критиком. Превођен на више страних језика. Добитник низа награда и признања.

УЗБУДЉИВА ХРОНИКА

Третирајући појаву и развој позоришног аматеризма у Прибоју, бавећи се дакле историјом једног важног сегмента културе ове средине, књига „Талија у Прибоју“ Фарука Диздаревића и сама посједује и заснована је на одређеној историји. Са ослонцем на поуздану архивску грађу и уопште документарну подлогу, она је почела да настаје давно прије свога настанка, у дугом процесу кристализације самосвијести о значају дјелатности којом се бави као примарним својим предметом, са развијањем критичке свијести о карактеру и значењу властите ситуираности у простору и времену. Потом је Диздаревић, вриједни и заслужни последник културе ове средине, ријешио да среди и систематизује голему грађу о прибојској позоришној дјелатности, да је класификује по периодима и развојним фазама, да је положи у синтетички бубањ вредновања, све у описаном кругу проучи до обриса синтезе.

Тако је дошло до првог издања ове књиге 1994. године. Али то није био крај бављења датом и задатом темом. Као што позориште траје и зрачи у времену, тако је у времену потрајало и ауторово продужено бављење овим тематом. Друго издање разликује се од првог утолико што је обухваћени период продужен и заокружен на облину од једног столећа (1900-2000), што је појединим, не ријетким детаљима и подацима употпуњен преглед појединих периода, да би оцјене појединачних постигнућа постале потпуније и аргументованије. Такође су подробније и у континуитету сврсисходније дате дискретне назнаке друштвеног окружења. Најзад, илустративна документаристика је селективнија, а она статистичка - цјеловитија, чему доприносе и завршни прилози, регистар редитеља и регистар споменутих имена.

Иоле упућенији субјект културних збивања има поуздану представу о карактеру и диметима оваквих књига. „Талија у Прибоју“ свакако спада у категорију тзв. локалних тема и прилога за историју једнога мјеста или једнога краја. Књиге као што је ова по правилу настају тамо гдје је настајао и развијао се предмет којим се саме баве. За локална истраживања потребни су локални извори информација и исто тако локална, што одмах значи аутентична и интензивна мотивација да се један предмет или комплекс освијетли до минуциозних детаља. Ако се овакви послови не одраде ту, на лицу мјеста, у властитој кући, тешко да ће их се сјетити, а камо ли схватити као дубљу, интимну или официјелну обавезу било ко из далеког и опширног свијета.

У овом случају срећно су се сусрели предмет у свој његовој разуђености, укључујући и изворе за његово испитивање, на једној, и аутор којег подједнако красе добра воља и висока компетентност, на другој страни. Као резултат такве интеракцијске релације настала је књига која је у начелу имала све предуслове да буде заснована и артикулисана

на једном, а заправо је реализована на битно другом и другачијем квалитативном нивоу. Оно што је, наиме, већ било упућено на обресе и дух хладног, хроничарског предмета од локалног простирања и значења израсло је у густо и узбудљиво казивање о једној примарно људској дјелатности у стогодишњем континуираном луку, од стања у дубокој балканској провинцији за турске владавине до умјетничке вриједности и њене богате рецепције које карактерише препознатљивост на нивоу читавог једног региона, у условима гоце леме стваралачке енергије, активираних у слободној друштвеној заједници. Као у огледалу, које је и својеврсна призма, у овој књизи се осликавају многе димензије комплекса званог позоришна умјетност у трајању од сто година, од њене дилетантске, скромне али племените појаве, преко тражења и налажења разних развојних фаза, зрења и превирања, до згуснутог рафинмана у ком је једно стање доведено до прегријаности, којим су лимитирани властити максимуми и којим се осујећују његове даље развојне и смисловне могућности.

Пратећи у основној предметној равни аматерско позориште у Прибоју, Диздаревић се на убједљив и узбудљив начин заправо бави једним феноменом, којем није било лако ући у траг па га ни сада није једноставно описати. Како се дешава, наиме, и по каквој вишој, иманентној нужности, да позоришни чин, од прве клице што се јавља у дубини и мркини балканског простора, са свим изгледима да буде ошурена првим мразем тешке провинцијске ограничености и учаурености, како се и по којој нужности дешава да се након једног вијека такав чин развије до рафиноване семантичке разуђености, до врхунских постигнућа у одређеној категорији. Да Диздаревић није пуки хроничар нити хладни регистратор културних збивања своје средине, у којима дуго сам фигурира у својству активног судионика, види се нарочито ако се направи макар условни пресјек комплекса о којем је управо ријеч. Ради се о томе да се поступак аутора не своди на добар увид у фонд и распоред чињеница. Напротив, Диздаревић у овом случају, поред високог степена упућености у основну материју, активира добар дио својих мултидисциплинарних потенцијала, од познавања актуелних друштвених прилика, на једној, до специјалистичких захвата у историју и социологију културе, на другој страни.

Тако, на примјер, пратећи прибојски позоришни живот у једновјековном трајању, он правилно схвата и тумачи друштвену функцију позоришта зависно од друштвеног контекста у појединим периодима. Почетком вијека позориште је (од репертоара, преко глуме, до одјека код публике) детерминисано националном идејом и националним програмом. Између два рата кључни критериј је класно-политичка ангажованост. Око средине вијека основа је утилитаристичност у (наводно) социјалистичком амбијенту. Тек седамдесетих-осамдесетих година, када је у свом развоју дошло до статуса да још не домаша професионализам али већ убједљиво премаша аматерски ниво и обличје, под утицајем еманциповане и осамостаљене театарске културе, ослобођене баналне друштвене, просветарске и политичке (политиканске) функционализације, позоришни чин доспијева до еманације аутономног значења на темељу исто тако аутономног, чистог позоришног знака и израза.

Као што је дјелимично већ речено или барем наговијештено, Диздаревић остварује хронику прибојског позоришта, али укупни културолошки контекст што га овај аутор захвата неупоредиво је шири. Овдје су додирнуте или барем апострофиране и многе друге културне дјелатности, од иницијације и развоја радничких, сеоских, пионирских, луткарских и осталих пунктова позоришног аматеризма до књижевних манифестација, од истраживања најстаријих археолошких слојева до обнове споменика културе, од развоја ликовне до надградње музичке умјетности. Сва ова богата културолошка лепеза доведена је у непосредну везу са развојем Прибоја као градске агломерације и кључних објеката друштвеног и културног стандарда у њему. Импресиван је податак да је Прибој од мале касабе из недавног, међуратног времена, у врхунцу своје привредне и економске експанзије од око 20.000 становника имао око 10.000 запослених, што је послужило као основа највишег стандарда или раста дохотка у Југославији у вријеме о којем је ријеч. Такође није изостао увид у дезинтеграцију југословенског државног и политичког простора током последње деценије, са посебним апострофирањем трагичних детаља који су трауматизовали прибојску средину. И у овом контексту пратећи као примарни предметни план позоришни живот и позоришну умјетност, Диздаревић је надасве аргументовано освијетлио сложене везе и узајамност дјеловања позоришта и друштва, и то не само у контексту свога општинског већ и ширих, регионалних, републичких па и савезних, југословенских простора.

Књига „Талија у Прибоју“ писана је са намјером да се досегне формуле културолошке публицистике, а реализована је на убједљиво вишем нивоу. Разни аспекти и многе димензије у њој су трансформисани, што постаје очигледно када се на конкретним примјерима сагледају модалитети преображавања информативног у аналитички сегмент, хроничарског у студијски, позитивистичког у феноменолошки. Ова књига је сва јасна и одмјерена, а опет посједује своју унутарњу „температуру“ и има своје смјене темпа, свој шарм и своју атмосферу. Да не садржи ништа друго до коректно систематизован преглед скоро 150 представа остварених за 100 година, и када се у њој не би ништа споменуло до оних преко 1.130 властитих имена из прошлости и савремености, она би у понајбољем значењу тога израза била преваходно људска, антрополошка. А људска је или антрополошка по својој природи и материја којом се бави, по оном претпостављеном процесу у ком се многи естетски индиферентни детаљи кроз синтетички амалгам преображавају у естетски дјелотворан чин. Антрополошка је такође и када третира дејство наоко невидљивих естетских вриједности на масовну публику у смислу хуманизовања њеног хабитуса и култивисања њеног укуса.

И још нешто. Диздаревићева „Талија у Прибоју“ је обликована као књига која много тога и много шта спашава од заборавља, која властити смисао проналази у трајности памћења. Поред наведеног, она је артикулисана тако да претпоставља активитет и оне друге стране. То јест, она рачуна да ће бити читана, она тражи свог сабесједника.

Тек тако схваћена и реализована, „Талија у Прибоју“ ће заживјети својим пуним животом. Сама ће се одрећи функције пасивног музејског експоната. Инструментализована

ТАЛИЈА У ПРИБОЈУ

ФАРУК ДИЗДАРЕВИЋ

Како је овдје у облику крокија наговијештено, она израста до обриса искуства на којем ће се темељити профилација позоришне умјетности ове средине, и не само ове, у будућим временима, заправо у временима која већ долазе.

Др Слободан Калезић
редовни проф. универзитета
ванредни члан ЦАНУ

БУДУЋНОСТ ПРИПАДА АМАТЕРИЗМУ

Позоришни аматеризам је школа Живота и Уметности. Школа из које се не бежи са часова већ се напротив траже и додатни часови (из задовољства). И не само то. Позоришни аматеризам за његове протагонисте има димензију фаталне привлачности. Чак и када вам се чини да је страст минула ухватите себе да говорите познати монолог или се будите у паници јер не умете да одговорите на шлагворт. Ако нисте били аматер и ако нисте заиста волели (позориште) тешко ћете разумети претходну реченицу.

Позоришници ретко прате позоришни аматеризам сем када су лично или професионално заинтересовани. Оправдање налазе у „проблематичном“ квалитету аматерских представа. Али реално гледано могућност да видите заиста добру представу на професионалној сцени једва је нешто већа од могућности да видите аматерски хит. Многе културне аматерске представе остаће тако забележене само у сећању извођача и публике. Аналитични текстови о аматерском позоришту у Србији немају свој медијски простор. Такве текстове писао је недавно преминули хрватски театролог Далибор Форетић. У својој студији о аматерском позоришту „Леро“ из Дубровника (часопис „Пролог“) аргументовано је констатовао да је Брехтов ефекат зачудности најбоље представљен у њиховим представама.

У очекивању да се театролози интересују за њихов рад аматерска позоришта су почела да објављују сопствене хронике. Мање или више успешно направљене су књиге које представљају драгоцену грађу за историју не само аматеризма већ и театра у Србији. Хроника „Талија у Прибоју“ Фарука Диздаревића представља узорну књигу у том домену.

„Талија у Прибоју“ је написана лапидарним и одмереним језиком. Диздаревић је подједнако способан за лепо казивање у говорном и писаном облику. На прагу Новог доба искварили смо Говор и уживање у Комуникацији. Фарук Диздаревић из Прибоја је један од ретких чланова неформалног Клуба за очување лепоте речи. „Талија у Прибоју“ (1900-2000) надраста своју тему и представља и својеврсну градску хронику. Сваки иоле значајан догађај у животу Прибоја забележен је и сачуван од заборава. Сазнајемо како су изгледале куће, о навикама становника Прибоја, о местима за изласке и како су се забављали.

Рад на представама у прво време је био додатна обавеза учитеља а затим приучених аматера. Истакнуто место у позоришном аматеризму заузима Зехбо Пекушић (певач и глумац у Сарајеву и Ужицу) који је двадесетак година деловао као редитељ (до 1971).

Делатност аматерског позоришта у Прибоју није забележена само за време Другог светског рата и у периоду 1967-1974. Фарук Диздаревић долази на место директора Радсветског рата и у периоду 1967-1974. Фарук Диздаревић долази на место директора Радничког универзитета 1973. године. Његовим доласком почиње обнова позоришног амате-

ризма која је у хроници означена као „Нове иницијативе, промене у ансамблу и репертоару”. Наредних седам година обележиће представе Зорана Панића, Душана Добровића и сценографа Душана Станића који је једну представу и режирао. Представе Атељеа 212, Народнoг позоришта и Народнoг позоришта из Под-Југословенског драмског позоришта, Народнoг позоришта и Народнoг позоришта из Подгорице као и представе НП Ужице, Театра „Јоаким Вујић” из Крагујевца и Народнoг позоришта „Љубиша Јовановић” из Шапца чиниле су позоришну трпезу Прибоја богатом и разноврсном.

Осамдесете су обележила два редитеља: Петар Зеџ и Драган Јаковљевић. Петар Зеџ уноси нови репертоар и дух у позоришни аматеризам. Истражује се аматеризам језиком тоталног театра који ће га у будућности сврстати у најпровокативније и најконтроверзније редитеље у Југославији.

Аматерска позоришна сцена РУ „Пиво Караматијевић” под његовим руководством поставља „Лудака и опатицу” Станислава Виткијевича (1980), „Картотеку” Тадеуша Ружевића (1981) и „Адама и Еву” Мирослава Крлеже (1982). Петар Зеџ је свој прибојски опус заокружио представом „Лов на лисицу” Славомира Мрожека (1984). Драган Јаковљевић режира представу „Lovely Rita” Томаса Браша (1985) за свој прибојски деби а затим „Дом Бернарде Албе” (1986) и „Виктор или деца на власти” Роже Витрака (1987) са којима је прибојски позоришни аматеризам досегао сам врх републичког аматеризма. Са нешто мање успеха (подмлађени ансамбл) Јаковљевић је поставио „Лов на дивље патке” Александра Вампилова (1988). Јаковљевић је познат као редитељ који уме да извуче оно најбоље из ансамбла и да притом оствари завидан позоришни ниво (по укусу стручних жирија). Нераздвојни сарадник Јаковљевића је сценограф Душан Станић, стари знанац прибојских аматера. Станић је упутио вишеструко талентованог Ибрахима Ћату Хасанагића (глумац, редитељ, сценограф) у осликавање рикванда и осмишљавање драматургије сценског простора.

Током деведесетих режирају поново два најуспешнија редитеља који су радили са прибојским аматерима. Петар Зеџ поставља „Жак или покорност” Ежена Јонеска (1990), док Драган Јаковљевић режира „Покварењака” Реја Кунија (1995) и „Друга врата лево” Александра Поповића (1996). Са представом „Друга врата лево” прибојски аматери досежу сам врх југословенског аматеризма.

После тог успеха настаје осека у развоју позоришног аматеризма за одрасле у Прибоју. Хонорари професионалних редитеља и опрема представа су толико скупи да се одустаје од даље сарадње са њима. Међутим, представа Мале позоришне радионице се скоро редовно налазе у самом врху дечјих представа на Мајским играма у Бечеју. Велике заслуге за овакав успех припадају Ибрахиму Ћати Хасанагићу који води и педагошки усмерава ово дечје позориште.

У овом периоду и ја сам неколико пута боравио у Прибоју, пратио рад њихове Аматерске позоришне сцене и имао прилике да укажем на могуће правце развоја аматеризма у измењеним околностима. Драго ми је да је Фарук Диздаревић неке од тих ставова презентовао у књизи као прибојску могућност. Период краја деведесетих у хроници је описан са очинском благошћу али тешко је заузети дистанцу према чеду које волите.

По мом мишљењу будућност припада аматеризму. Ако у професионалном позоришту новац представља ограничавајући фактор у аматеризму то није случај. Не заборавимо да су нека од најзначајнијих позоришта XX века потекли из аматеризма. Као што је Бран-ко Миљковић писао „поезију ће једног дана сви писати“ тако и ја (можда утопијски) верујем да ће сви моћи да се баве позориштем само ако то зажеле.

Милан Мађарев

ДОО „ПРОГРЕС“ Прибој, основано је 1989. године као предузеће за промет, услуге транспорта и извођење грађевинских радова. Већ средином деведесетих зашљава преко 20 радника и поседује 10 возила и камиона са приколицама, тако постаје препознатљиво име на друмовима широм Србије и Црне Горе.

У оквиру својих делатности, „Прогрес“ је изводио радове у Крагујевцу, Београду, Параћину, Пријеполу, у Војводини, а у Прибоју је, између осталих, изграђен пут за гробље у Рабреновцу, ископ за темељ цркве у Новом Прибоју, изградња приградских и сеоских путева... Оријентишући се на грађевинарство као примарну делатност, улаже се истовремено у механизацију и машине, тако да данас „Прогрес“ поседује сву савремену опрему за извођење радова: УЛТ, компресор, багери, булдожер, ваљци, финишер...

Захваљујући савременим линијама за асфалтирање, „Прогрес“ самостално изграђује и асфалтира улице и путеве. Ту врсту радова изводио је, између осталих у општинама Будва, Бар, Тиват, Плав, Рожаје итд. а градњу станова намењени тржишту у Будви и неким другим градовима.

Власник ДОО „Прогрес“ је инг. Зоран Јановић.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

792.077(497.11)*19*

ДИЗДАРЕВИЋ, Фарук

Талија у Прибоју : позоришни аматеризам 1900-2000. / Фарук Диздаревић ; [превод на енглески језик Зорица Поповић]. - 2. допуњено изд. - Прибој : Завичајни музеј : Дом културе „Ливо Караматијевић“, 2002 (Ужице : Графичар). - 240 стр. илустр. ; 24 см. - (Едиција Јагат ; књ. 4)

На спор. насл. стр. : Thaleia in Priboj : theatrical amateurism 1900-2000. - Тираж 1000.
- Напомене уз текст. - Белешка о аутору : стр. 231. - Регистар. - Summary.

ISBN 86-82359-03-0

а) Аматерско позориште - Прибој - 1900-2000

COBISS-ID 99007756

ISBN 86 - 82359 - 03 - 0

9 788682 435903

